

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ROSA LUXEMBURG

kitle grevleri

KİTLE GREVLERİ, SENDİKALAR, PARTİLER

**KİTLE GREVLERİ, SENDİKALAR, PARTİLER
ROSA LUXEMBURG**

Türkçesi: Cemal DEMİRER

**KİTLE GREVLERİ — Rosa Luxemburg / Türkçesi: Cemal
Demirer / Türkiye'de ilk basımı: Ağustos 1976 İstanbul /
Dizgi Baskı: Divan Matbaası / Kapak Baskısı: Kelebek Mat-
baası / Ciltlendiği yer: Şehir Mücellithanesi**

MAYA YAYINLARI

**Ankara Cad. Konak Han
No: 43 Kat: 4 Çiğdemli**

I

Uluslararası sosyalizmin kitle grevleri üzerine bugüne kadarki gelen yazı ve açıklamalarının, hemen hemen hepsi bu mücadele aracıyla büyük çapta yürütülen ilk tarihsel deney olan Rus devriminden önceye dayanır. Bu bakımdan büyük bir kısmının eskimiş ve modası geçmiş olduğu açıktır. Özünde Friedrich Engels ile aynı görüşü paylaşır bu yazı ve açıklamalar. Engels 1873'de İspanya'daki Bakuninci «Devrimciliği» eleştirirken şunları yazmıştır:

«Bakuninci programda genel grev sosyal devrime geçişi sağlayacak bir araç olarak görülmektedir. Günün birinde bir ülkedeki ya da tüm dünyadaki fabrikaların bütün işçileri işlerini bırakır, böylece en çok dört hafta içinde mülk sahibi sınıflar ya boyun eğmek ya da işçilerin üzerine saldırmak zorunda kalırlar. Bu da işçilere kendilerini savunmak hakkını ve tüm eski toplumu da bu arada yerle bir etme fırsatını sağlar. Bu öneri yeni olmaktan çok uzaktır, ve Fransız sosyalistleri ve onlardan sonra Belçika sosyalistleri 1848'den beri, aslen İngiliz soylu olan bu gösteri atına çok binmişlerdir. 1837 bunalımının peşinden İngiliz işçileri ara-

sında Çartizm (*) (Chartismus) öylesine hızlı ve güçlü bir biçimde gelişmiştir ki, daha 1839'da ulusal çapta işin bırakılacağı «kutsal ay» (bak. Engels, «Çalışan Sınıfların Durumu» 2. Baskı, S. 234) iyice işlenmiş ve 1842 Temmuz'unda Kuzey İngiltere'deki işçilerin bu denemeye girişmelerine yol açacak kadar yandaş bulmuştur. 1 Eylül 1873'de Cenevre'de toplanan ittifakçılar kongresinde de genel grev konusu büyük rol oynamaktaydı, fakat aynı zamanda bunun için işçi sınıfının eksiksiz bir örgüt ve dolu bir kasaya sahip olması gerektiği herkes tarafından belirtilmekteydi. İşin püf noktası da buradadır. Bir yandan hükümetler -hele politik çökimsizlikle cesaretlendirilirse- işçi sınıfı örgütünün ve onun parasal durumunun böylesine gelişmesine göz yummazlar, oysa öte yandan politik olaylar ve egemen sınıfların aşırı müdahaleleri proletaryayı daha böyle ideal bir örgüt kuramadan ve büyük para birikimleri yapmadan çok önce, kurtuluş mücadelesine sürüklerler. Oysa işçi sınıfı bunlara sahip olsaydı, genel grev gibi dolambaçlara sapmadan hedefine erişebilirdi.» (1)

Burada uluslararası sosyal demokrasinin bundan sonraki on yıllarda kitle grevleri konusunda takındığı tavrın hangi sav ve düşüncelere dayandırılmış olduğunu görmekteyiz. Bu sav ve düşünceler bütünüyle anarşist bir genel grev teorisine, yani işçi sınıfının günlük politik mücadelesi yerine genel grevi, sosyal devrimi gerçekleştirecek bir araç olarak koyan teoriye göre biçimlenmiştir ve şu ba-

(*) 1834 - 1848 yılları arasındaki İngiltere'deki işçi hareketi; işçilerin genişletilmiş hakları için, özellikle seçim hakkı için, legal ve illegal yollarla mücadele etmiştir. (yay. notu)

sit ikilemde kendisini tüketmektedir: Ya tüm proletarya henüz böyle güçlü örgütlere ve maddi olanaklara sahip değildir, o halde bir genel grevi yürütemez; ya da gerektiği biçimde örgütlenmiş ve güçlenmiştir, o zaman da genel greve ihtiyacı yoktur. Şüphesiz ki, bu tez öylesine basit ve ilk bakışta öylesine eleştirilemeyecek bir durumdadır ki, tam çeyrek yüzyıl modern, işçi hareketine, anarşist düşlere karşı mantıksal bir silah, politik mücadele görüşünün işçi sınıfının en geniş çevrelerine götürmesinde de bir araç olarak hizmet etmiştir. Son 25 yılda tüm modern ülkelerde işçi hareketinin kaydettiği büyük ilerlemeler, Marx ve Engels'in Bakuninciliğe karşı koydukları politik mücadele taktiğinin doğruluğunu apaçık kanıtlamaktadırlar. Bugünkü gücüyle ve tüm uluslararası işçi hareketinin öncüsü durumunda olan Alman sosyal demokrasisi bu taktiğin kararlı ve kesin bir biçimde uygulanmasının bir dolaysız ürünüdür.

Oysa Rus devrimi yukardaki tezi adamakıllı bir revizyondan geçirmiştir. Sınıf mücadeleleri tarihinde ilk kez kitle grevi ve hatta genel grev görüşünün gerçekleştirilmesini görkemli bir biçimde -aşağıda daha ayrıntılı olarak söz edeceğiz- olgunlaştırmış ve işçi hareketinin gelişmesinde yeni bir çağ açmıştır. Elbetteki bu, Marx ve Engels tarafından öğütlenen politik mücadele taktiğinin yanlışlığı ve onların anarşizme karşı getirdikleri eleştirilerin yersizliği demek değildir. Tam tersine bu Marx ve Engels tarafından önerilen ve Alman sosyal-demokrasisinin bugüne kadarki pratiğinin temelini oluşturan ve şimdi Rus devrimiyle sınıf mücadelesine yepyeni boyutlar ve koşullar getiren taktiğin öngör-

düğü düşünüş biçimi ve yöntemin ta kendisidir. Kitle grevinin ilk tarihsel uygulama denemesi olan Rus devrimi, anarşizmin onurunun kurtarıldığı anlamına gelmez, tam tersine *onun tarihsel olarak tasfiye edilmesi* demektir.

Almanya'da sosyal-demokrasinin güçlü gelişimi karşısında anarşizmin yıllardır silik kalmış olması, parlamenter dönemin tek başına egemenliği ve çok uzun sürmesi ile bir dereceye kadar açıklanabiliyordu. Fakat «vurucu» ve «doğrudan doğruya eylemi» öngören, kazan kaldırma, anlamında «devrimci» bir yönseme, parlamentarizmin hareketsiz gündelikliği içinde geçici bir süre geriliyebilir, buna karşı, açık mücadele döneminin yeniden başlamasıyla, bir sokak devrimiyle canlanıp, kendi öz gücünü geliştirebilirdi. Kaldi ki, Rusya, anarşik kahramanlık taslamanın bir deneme tahtası olmaya özellikle, uygun gibi görünüyordu. Proletaryanın hiçbir politik hakka sahip olmadığı ve aşırı derecede zayıf bir örgütünün bulunduğu, türlü halk tabakalarının karmakarışık ve içiçe geçmiş çıkarlar peşinde koştuğu halk kitlelerinin düşük bir düzeyde olduğu, öte yandan da egemen rejimin son derece gaddarca baskılarda bulunduğu bir ülkede, anarşizmin -kısa bir süre de olsa- ansızın egemenliği ele geçirmesi için gereken tüm koşullar yerine getirilmiş gibiydi. Üstelik Rusya anarşizmin tarihsel anavatanıydı. Ama Bakunin'in yurdu kendi öğretisine mezar olacaktı. Rusya'da anarşistler kitle grevi eyleminin başında ne o zaman ne de şimdi bulunmadıkları gibi, devrimci eylemlerin ve kitle grevlerinin tüm politik yönetimi anarşistler tarafından «burjuva partisi» diye adlandırılan ve kıyasıya eleştirilen sosyal-demokrat örgütlerin veya kıs-

men sosyal-demokrasiden az çok etkilenen ve ona yaklaşmak isteyen sosyalist örgütlerin -örneğin terörist «Sosyalist Devrimciler» partisi (*) elindeydi. Anarşistler ise Rus devriminde ciddiye alınacak bir politik yönseme olarak mevcut bile değildirler. Sadece özellikle karışık bir yapısı olan, çok değişik ulus ve ırklardan gelen işçilerin birlikte yaşadığı, küçük işyerlerinin iyice dal budak saldıgı, proletaryanın aşırı sefalet içinde bulunduğu Bialystok adındaki küçük bir Litvanya kentinde, yedi sekiz devrimci grubun yanında, bir avuç «anarşist» yeni yetme, olanca güçleriyle işçi sınıfını şaşırtmaya ve saptırmaya çalışmaktadır.

Bir de Moskova'da ve belki iki üç kentte daha bu tür küçük grupçuklar göze batmaktadır. Ancak bu birkaç «devrimci» grubu bir yana bırakırsak, şimdi anarşizmin Rus devrimi içindeki gerçek rolü nedir? Anarşizm adi hırsız ve yağmacıların arkasına sığındığı bir göstermelik olmuştur. «Anarcho-Komünizm» firması adına, her bunalım döneminde, devrimin geçici olarak savunma durumuna geçtiği anlarda olduğu gibi bulanık bir dalga gibi ortalığı kaplıyan sayısız hırsızlıklar yapıyor ve özel kişilerin malları yağma ediliyor. Rus devriminde anarşizm savaşıyan proletaryanın teorisi değil, karşı devrimci çapulcu takımının (Lumpenproletarya) ideolojik etiketi olmuştur.

(*) Söz konusu edilen, 1901'de birkaç Narodnik grubunun birleşmesiyle ortaya çıkan «Sosyal Devrimciler» partisidir. Partinin başlıca talebi, toprağın köylüler tarafından ortaklaşa kullanılmasıydı. Parti, 1905 devriminden sonra bir sol kanada (Maksimalistler) ve bir sağ kanada (Emekçi Halk Sosyalist Partisi) bölündü (Yay. notu)

Onlar, devrimin savaş gemisinin ardında kaynaşan bir köpek balığı sürüsü gibidirler. Böylece de anarşizmin tarihsel kariyeri herhalde sona ermiştir.

Öteyandan kitle grevi Rusya'da, işçi sınıfının politik mücadelesini ve özellikle parlamentarizmi atlıyarak tiyatroya bir darbe ile birden sosyal devrime sıçramayı sağlıyacak bir araç olarak değil, tersine önce proletarya için güncel politik mücadelenin ve özellikle parlamentarizmin gerekli koşullarını oluşturacak bir araç olarak görölmüş ve uygulanmıştır. Rus devriminde en önemli silah olarak kullanılan kitle grevleri, başta proletarya olmak üzere çalışan halk tarafından politik hakları kazanmak ve politik koşulları oluşturmak üzere yapılmıştır ki, bu da işçi sınıfının özgürlük mücadelesinin gereklilik ve önemini ilk olarak Marx ve Engels'in ispatlayıp Enternasyonal'de anarşizme karşı vargüçleriyle savundukları politik hakların ve koşulların aynısıdır.

Tarihsel diyalektik, Marksçı sosyalizmin tüm öğretisinin üzerine kurulduğu bu kaya, bugün kitle grevleri kavramı ile kopmaz bir biçimde bağlı gözüken anarşizmle, kitle grevi pratiğinin kendisi ile çelişkiye düştüğünü göstermiş, öte yandan da proletaryanın politik etkinliğine karşıt olarak görölen ve mücadele edilen kitle grevi, bugün politik haklar uğruna verilen politik mücadelenin en güçlü silahı olarak ortaya çıkmıştır. Eğer Rus devrimi marksizmin kitle grevlerine karşı eski tavrını adamakıllı bir revizyondan geçirmeyi gerektiriyorsa, bu marksizmin genel yöntem ve görüş noktalarının yeni bir biçim alarak zafere ulaşmasından başka

birşey değildir. «Moor'un sevgilisi, ancak Moor tarafından öldürülür.» (Çevirenin notu: Bu Schiller'in «Haydutlar» adlı oyunundan alınan bir cümledir.)

II

Kitle grevi konusunda, -Rusya'daki olaylar sonucu ortaya çıkan- ilk düzeltme, sorunun genel olarak *kavranış, ele alınış biçimi* üzerinde yapılmıştır. Almanya'da «kitle grevleri denemesinin» ateşli taraftarları olan Bernstein, Eisner (*) gibileri ve böyle bir denemenin kesinlikle karşısında bulunan sendikacı gruptan Bömelburg, v.d, aslında bugüne dek aynı zemin üzerinde bulunmaktadır, yani her iki taraf da anarşizmin görüş noktasını asıl almaktadır. Görünüşteki iki karşıt kutup birbirlerini olumsuzlamakla kalmazlar, tersine karşılıklı olarak şartlanıp birbirlerini tamamlarlar. Anarşist düşünce biçimi için doğrudan doğruya sosyal devrim üzerine oynamak sadece dışsal ve önemsiz bir noktadır. Burada asıl olan, proletaryanın tüm mücadele koşulları için yaptıkları gibi, kitle grevlerinde soyut ve tarihsel olmayan bir biçimde ele alınmasıdır.

Bir anarşistin «devrimci «spekülasyonu için sadece iki maddî dayanak vardır: Önce güzel hava, sonra da insanlığı bugünkü kapitalizm belasından kurtaracak, iyi niyet ve cesaret. Bu güzel hava düşüncesinden, yani boşlukta sallanan, hiçbir teorik tutanak ve dayanak noktası olmayan bu hayali gö-

(*) Kurt Eisner: Revizyonist ve savaş muhalifi 1918'de Bavyera Şurular Cumhuriyeti'nin başbakanlığını yaptı. (Yay. notu)

rüşten, daha 60 yıl önce kitle grevinin sosyal bir atlamayı gerçekleştirecek en kısa, en garantili ve en kolay yol olduğu sonucu çıkartılmıştı. Gene bu düş dünyasında dolaşıp duranlar şimdi de, sendikal mücadelenin tek gerçek «dolaysız kitle eylemi», yani biricik devrimci mücadele biçimi olduğunu ileri sürüyorlar. Bu da bilindiği gibi, Fransız ve İtalyan «sendikalistlerin» en son garipliğidir. Anarşistler için işin her zaman kötü olan yanı, bu boşlukta yüzen ve hiçbir temele dayanmayan mücadele yöntemlerinin, gerçekleri göz önünde tutmayan birer ütopya olmasından öte yana, devrimci spekülasyonlarıyla önem vermedikleri, hor gördükleri bu gerçeklik içinde, farkına varmadan karşı devrimcilere yardım etmeleridir.

Şimdi de Almanya'da bir yönetim kurulu kararıyla kitle grevlerini takvimin belirli bir gününe yerleştirmek isteyenlerle, bir «yayın» yasağı koyarak kitle grevi sorununu ortadan kaldırmak isteyenler -örneği Köln'deki sendikacılar kongresine katılanlar (*)- aynı soyut ve tarihsel olmayan görüş biçimine dayanmaktadırlar.

Her iki taraf ta, kitle grevini «her ihtimale karşı» cepte taşınan gerektiğinde kullanılabilir bir çakı gibi, yani isteğe göre ve doğru bulunduğu anda bir «kararla» uygulanabilecek ya da «Yasaklanabilecek» teknik bir savaş aracı olarak görmekte, kısaca anarşist açıdan değerlendirmektedir. Gerçi kitle grevine karşı çıkanlar, boşlukta yüzen ve katı gerçekleri, olanaklarla olanaksızlıkları göz önünde tutmak istemeyen «devrim

(*) Köln Sendika Kongresi (Mayıs 1905)

romantiklerinin» kesinlikle tersine, Almanya'nın bugünkü tarihsel zeminini ve maddî koşullarını dikkate aldıklarını ileri sürmekteler. Dickens'in «Zor Zamanlar»ındaki Mr. Gradgrind gibi «gerçekler ve sayılar, sayılar ve gerçekler.» diye bağır-maktalar. Ama kitle grevlerine karşı çıkan sendika-cılar, «tarihsel zemin ve maddî koşullar» derken, bir yandan proletaryanın zayıflığını, öte yandan Prusya - Alman militarizminin gücünü kastetmek-tedirler. İşçi örgütlerinin ve parasal durumun ye-tersizliği ve Prusya süngüsünün ürkütücülüğü, bu sendika yöneticilerinin pratik politikalarını dayan-dırdıkları «gerçekler ve sayılardır». Elbetteki sen-dikaların parasal durumu ve Prusya süngüsü çok önemli maddi ve tarihsel olgulardır, ama tüm soru-nu bu temele dayandırarak ele almak Marx'ın gö-rüşüne uygun bir tarihsel materyalizm değil, Putt-kamer'in polis materyalizmidir. Kapitalist polis devletinin temsilcileri, örgütlenmiş olan proletar-yanın ve süngüsünün gücünü her an hesaplamakta elde ettikleri sayıların karşılaştırılmasıyla kendileri-ni rahatlatıcı şu sonuca varmaktadırlar: Devrimci işçi hareketi ortalığı karıştırıcı ve kışkırtıcı birkaç kötü niyetlinin eseridir, o halde cezaevlerimiz ve süngülerimiz bu sevimsiz «geçici olayları» her an denetleyebilmek için yeterli araçlardır.

Sınıf bilincine varmış olan Alman işçileri, poli-sin modern işçi hareketini sanki bir avuç vicdansız «kışkırtıcı ve kötü niyetlinin» eseriymiş gibi gös-termesinin komikliğini çoktan kavramıştır.

Fakat birkaç iyi niyetli yoldaşın Alman işçile-rini «devrim romantiklerinin» tehlikeli kışkırtma-larına ve «kitle grevi propagandalarına» karşı uyar-

mak için, gönüllü gece devriyeleri oluşturmaları ya da öte tarafta parti yönetim kurulunun sendikalarla Almanya'da kitle grevlerinin başlatılmaması için «gizli» anlaşmalar yapması üzerine kendilerini aldatılmış sayanların ağlamaklı bir karşı kampanya açmaları, işçi hareketini birkaç kişinin eseriymiş gibi görmektir gene de. Eğer bütün iş devrim romantiklerinin «kundaççı» propagandasına ya da parti yönetiminin gizli veya açık kararlarına kalmış olsaydı, bugüne dek Rusya'da tek bir ciddi kitle grevine rastlanamazdı. 1905 mart'ında «Saksonya İşçi Gazetesinde» belirtmiş olduğum gibi, kitle grevi «propagandası» yapmak ya da onun üzerinde «tartışmak» Rusya'da parti yönetim kurulunun kitle grevlerini başlatmak için aldığı bir iki karar da -örneğin geçen yılın Ağustos'unda Duma'nın dağılmasından (*) sonra yapılan deneme gibi- hemen hemen tümüyle başarısızlığa uğramıştır. Eğer Rus devrimi bize birşey öğretmişse, bu da en başta kitle grevlerinin suni olarak «yapılamıyacağı», boşlukta alınan bir «kararla» ya da «propagandayla» gerçekleştirilemeyeceği, tersine onun belirli bir anda sosyal ilişkilerden tarihsel zorunlulukla doğan tarihsel bir olgu olduğudur.

Soyut spekülasyonlarla, yani kitle grevinin yapıpı yapılamıyacağı, yararları ya da zararları üzerine konuşmakla değil, sınıf mücadelesinin içinde bulunduğumuz evresinde, kitle grevini doğurabilecek nedenleri ve sosyal ilişkileri araştırmakla, başka türlü söylersek: arzu edileni *özel açıdan değerlen-*

(*) Duma: 1905 Devriminden sonra Çarlık sistemince kurdurulan halk temsilciliği. 1906 Mayıs'ında ilk kez toplantıya çağırıldı. 1917'de dağıldı. (Yay. notu)

dirmekle değil, tarihsel zorunluluğa dayanarak kitle grevinin kaynaklarını *nesnel bir biçimde araştırmakla* sorun anlaşılabilir ve üzerinde tartışılabilir.

Boşlukta kalan soyut mantıksal analizlerle kitle grevinin kesin olanaksızlığı ve mutlak bir yenilgiye uğrayacağı görüşü de, tümüyle gerçekleştirilerek mutlak bir zafere ulaşacağı görüşü de, eşit bir biçimde kanıtlanabilir. Bundan dolayı da her iki halde de ortaya konan kanıtlamanın değeri aynıdır, yani hiçtir. Bu nedenle kitle grevi «propagandasından» duyulan ve suçluları resmen **afaroz etmeye** dek varan korku, sadece gülünç bir şaşırmaşlığın ürünüdür. Nasıl ki «devrim» propagandası yapmak olanaksızsa, kitle grevini soyut bir mücadele aracı olarak yaymak da olanaksızdır. «Devrim» de, «kitle grevi» de sınıf mücadelesinin sadece dışa vuran biçimlerini ifade eden ve ancak belirli bir politik durum çerçevesinde, anlam ve içerik kazanan kavramlardır.

Kitle grevini proletaryanın bir eylem biçimi olarak doğrudan doğruya tam bir ajitasyon konusu yapmak, işçileri kazanmak için bu «düşüncenin» seyyar satıcılığına çıkmak, devrim ya da sokak düşüncelerini özel bir ajitasyon konusu yapmak kadar yararsız, gereksiz ve anlamsızdır. Kitle grevi yeni bir mücadele biçimi olduğu ve böylelikle sınıf ilişkilerinin ve sınıf savaşı koşullarının derinlemesine bir iç değişime uğrayacağını **gösterdiği için Alman işçilerinin ve uluslararası işçi sınıfının ilgisini çeken canlı bir nokta olmuştur. Sendika yöneticilerinin inatla direnmelerine aldırımıyarak, Alman proletarya kitlelerinin bu yeni soruna böylesine sıcak**

bir ilgiyle eğilmeleri onların sağlam devrimci bir içgüdüye ve işlek bir zekâyâ sahip olduklarını göstermektedir. İşçilerin bu sıcak ilgisine, bu soylu düşünsel susamaya ve devrimci eylem isteğine, kitle grevinin mümkün olup olmadığını tartışmayı içeren soyut bir beyin jimnastiği ile cevap verilemez, onlara Rus devriminin gelişimini, bu devrimin uluslararası anlamını, Batı Avrupa'da sınıf çelişkilerinin giderek keskinleştiğini, Almanya'da sınıf savaşının ilerdeki politik perspektiflerini ve kitlelerin önümüzdeki mücadelelerdeki ödev ve rollerini açıklamak gerekmektedir. Kitle grevi üzerine yapılan tartışmalar ancak bu biçim içerisinde proletaryanın düşünsel ufkunu genişletir, sınıf bilicinin keskinleşmesini, düşünüş tarzının derinleşmesini ve eylem gücünün çelikleşmesini sağlar.

Duruma bu açıdan bakılınca, «devrim romantizmine» karşı çıkanların Jena'da alınan karara kelime kelime uyulmuyor diyerek, mesele çıkartmalarının da ne denli gülünç olduğu görülmektedir. Kitle grevini genel seçim hakkının geleceğine bağlamak isteyen «pratik politikacılar», bundan iki yönlü yarar sağlayacaklarını umdukları için, Jena'da alınan karardan halâ, daha hoşnut görünüyorlar: Birincisi, kitle grevi sadece bir korunma eylemi karakterini muhafaza etmiş olacak, ikincisi, parlamentarizmin boyunduruğu altına sokularak ona bağımlı kılınacak. Jena kararının (*) bu konuyla ilgili özü aslında şu görüşe dayanmaktadır: Almanya'nın bugünkü durumunda, egemen olan

(*) Sözü edilen karar, Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin 1905 Eylül ayında Jena'daki kurultayında kitle grevi üzerine alınan karardır. (Yay. notu)

karşı devrimcilerin genel millet meclisi seçim hakkına bir müdahaleleri, büyük bir olasılıkla çok şiddetli bir politik savaş dönemine geçiş nedeni ve sinyali olacak, böylece de kitle grevi bu dönemde bir mücadele aracı olarak Almanya'da ilk kez uygulanacak. Sınıf savaşının bir olgusu ve bir problemi durumundaki kitle grevinin sosyal etki alanını ve tarihsel hareket sahasını, bir parti genel kurulu kararıyla daraltmaya, suni olarak dondurmaya kalkmak, aynı Köln sendika toplantısında konulan tartışma yasağı kadar, dar bir görüşün ürünüdür. Alman sosyal demokrasisi Jena'daki parti genel kurulunda aldığı kararla, proletaryanın uluslararası sınıf savaşının Rus devrimiyle adamakıllı değişen ve yenilenen koşullarını saptamış olmakta, ama böylece de kendi devrimci **gelişme yeteneğinin** ne ölçüde, sınıf savaşının önümüzdeki dönemindeki yeni zorunluluk ve koşullara uyabilme yeteneğinin ne derecede olduğunu açığa çıkarmaktadır. Almanya'da kitle grevinin pratik olarak uygulanmasına gelince, bu konuda kararı aynı Rusya'da olduğu gibi yine tarih verecektir, elbette ki sosyal-demokrasi tarih içinde önemli bir faktördür, ama bu faktör, yalnızca diğer birçok faktörden biridir.

III

Almanya'da bugün yapılan tartışmalarda; kitle grevi genellikle gayet açık, basit bir biçimde düşünülmüş ve kesinlikle planlanmış tek bir olguymuş çasına **gözönüne** getirilmektedir. Ve yalnızca politik kitle grevlerinden söz edilmektedir. Burada endüstri proletaryasının politik bir nedenle, en geniş etki

alanı içinde eşi görülmemiş bir ayaklanması düşünülmektedir. Hem de bu ayaklanma parti ve sendika makamlarının, tam zamanında ve karşılıklı anlaşmalarıyla başlatılacak, büyük bir disiplin içinde yürütülecek. yönetici makamların yine tam zamanında verdikleri bir parolayla, en güzel disiplin anlayışı içinde durdurulacaktır, bu arada destek ve yardımlar, masraflar, verilen kurbanlar bir düzene sokulacak tek kelimeyle söylersek: kitle grevinin tüm maddi bilançosu önceden kesin olarak saptanacaktır.

Eğer şimdi bu teorik şemayı, beş yıldan beri Rusya'da görülen kitle grevleriyle karşılaştırsak, Almanya'da tartışmanın ana noktasını oluşturan ve gözönüne getirilen genel grev biçiminin, bir yığın kitle grevinden hemen hiçbirine uymadığını ve Rusya'daki grevlerin büyük bir çeşitlilik, sayısız uygulanış biçimi gösterdiğini, bu nedenle soyut ve şematik bir kitle grevinden söz edilemeyeceğini belirtmek zorunda kalırız. Ayrıca kitle grevlerinin nedenleri ve biçimleri türlü kent ve bölgelere göre değişmekle kalmıyor, genel karakteri tüm devrim boyunca birçok kez değişikliğe uğruyor. Kitle grevlerinin Rusya'da kendine özgü bir tarihi vardır ve bu halen sürmektedir. Kim Rusya'daki grevlerden söz etmek istiyorsa, herşeyden önce onun geçmişi ele almalıdır.

Rus devriminin resmî diyebileceğimiz şimdiki dönemi, Petersburg proletaryasının 22 Ocak 1905'teki ayaklanmasıyla başlamıştır, o zaman 200 000 işçi çarın sarayına yürümüş ve kan gövdeyi götürmüştü. Bilindiği gibi bu kanlı kıyım, tüm Rusya'da büyük bir kitle grevleri serisinin başlangıç sinyali

olmuş, devrimin Petersburg'tan yükselen hücum emri ülkenin en ücra köşelerine ve proletaryanın en geniş tabakalarına dek yayılmıştı. 22 Ocak Petersburg ayaklanması aslında, daha önce çarlık başkenti proletaryasının -yine Ocak 1905'de- başlattığı bir kitle grevinin bir sonucuydu. Bu Ocak katliamı şüphesiz ki, Kısa bir süre önce -Aralık 1904'de- Kafkasya'nın Baku kentinde yapılan ve bir süre tüm Rusya'nın soluğunu kesen büyük bir genel grevin doğrudan doğruya etkisi altındaydı. Aralık olayları, aslında 1902'de Batum'da (Kafkasya) yapılan kitle grevinin öncülük ettiği ve 1903 / 1904'de sürekli bir deprem gibi tüm Güney Rusya'yı sarsan zorlu kitle grevlerinin güçlü bir uzantısından başka birşey değildir. Şimdiki devrimci püskürmelerin sürüp giden zincirindeki bu ilk kitle grevi öylemi, Petersburg tekstil işçilerinin 1896/97'deki genel grevlerinden sadece dört beş yıl sonradır ve bu eylem bugünkü devrimden yalnızca birkaç yıllık durgunluk ve katı bir reaksiyon tarafından kopartılmaktadır. O halde Rus proletaryasının bugünkü sınıf bilinci düzeyine ulaşana dek geçirdiği iç politik gelişimi ve devrimci enerjisini bilen herkes, kitle savaşının içinde bulunduğumuz döneminin, tarihini yaparken Petersburg genel greviyle işe başlamalıdır.

1896'daki Petersburg genel grevi önce doğrudan doğruya ekonomik özel bir ücret mücadelesi olarak görülmektedir. Petersburg'taki iplik bükücülerin ve dokumacıların dayanılmaz çalışma koşulları, 13, 14, ve 15 saatlik bir iş günü düşük akort ücretleri ve işverenlerin bir sürü adi davranışları bu greve neden olmuştur. İşçiler bu duruma bile bir süre dayandılar, ta ki en son damla bardağı taşırana

dek. Mayıs 1896'da bugünkü çar II. Nikolaus'un -devrimcilerden korkulduğu için iki yıl ertelenen- taç giydirme töreni yapıldı. Petersburg'lu işverenler bu bahaneyle yurtseverliklerini göstermek için işçilere üç günlük zorunlu izin verdiler, fakat işin garip tarafı bu üç günün ücretlerini vermek istemiyorlardı.

Öfkelenen işçiler eyleme geçtiler. En bilinçli durumdaki 300 kadar işçinin Jekaterinenhof bahçesindeki görüşmelerinden sonra greve karar verildi ve işçilerin istekleri kaleme alındı: 1. Taç giydirme günlerindeki ücretlerin ödenmesi, 2. 10,5 saatlik işgünü, 3. saat ücretlerinin yükseltilmesi. Günlerden 24 Mayıstı ve bir hafta sonra tüm dokuma tezgahları durmuştu, 40 000 işçi genel grevdeydi. Bugün, devrimin güçlü kitle grevlerine göre bu olay, basit bir şey olarak görülebilir. Fakat Rusya'nın o zamanki politik durgunluğuna göre, genel grev duyulmamış bir olaydı ve bu eylem küçük çapta bir devrimdi başlı başına. Elbetteki hemen gaddarca takip ve baskılar başladı, 1000 kadar işçi tutuklanarak geldikleri yerlere sürüldüler ve grev bastırıldı.

Daha bu eylemde sonraki kitle grevlerinin ana hatlarını görmekteyiz. Gerçi grevin nedenleri rastlantılara ve ikincil unsurlara dayanmaktaydı, ama eylemin uygulanış biçiminde yıllardır süren sosyal-demokratik ajitasyonların meyvalarını görmekteyiz, tüm genel grev boyunca sosyal-demokrat ajitatörler eylemin başında bulundular, onu yönettiler ve ondan canlı bir devrimci ajitasyon kaynağı olarak yararlandılar. Ayrıca: Grev sadece ekonomik bir ücret kavgası olarak görülmekteydi, fakat hü-

kümetin tutumu ve sosyal-demokrat ajitasyonlar onu birinci derecede önemli bir politik olgu biçimine soktular. Ve sonuç: Grev bastırıldı, işçiler bir «yenilgiye» uğradılar. Fakat Petersburg tekstil işçileri, daha 1897 yılının Ocak ayında, yeniden genel greve gittiler ve büyük başarı elde ettiler: Tüm Rusya'da 11,5 saatlik işgünü yasası uygulanmaya başlandı. Bundan daha da önemli olan sonuç ise şuydu: 1896 yılındaki ilk genel grevden sonra, -ki bu grev tamamen örgütsüz ve parasız olarak yapılmıştır. -Petersburg'tan tüm Rusya'ya yayılan, sosyal-demokrat ajitasyona ve örgütlere yeni ufuklar açan, yoğun bir sendikal mücadele başladı. Bundan sonra gelen ve görünüşte bir mezarlık sessizliği içindeki dönemde ise, bir köstebeğin çalışması gibi gizlice proletaryanın devrim hazırlıkları yapıldı.

1902 yılının Mart ayında Kafkasya'da başlayan grevin doğuşu da, nedenleri değişik olsa bile, aynı 1896 grevi gibi, rastlantısal, özel bir ekonomik mücadele gibi görülmektedir. Bu grev Rusya'da Japon savaşından önceki ağır endüstri ve ticaret kriziyle ilişkilidir, ayrıca bu savaş ve kriz başlamakta olan devrimci coşkunluğun en önemli unsurlarındır. Kriz korkunç bir işsizliğe yol açmış, bu da proleter kitleler arasında ajitasyonun güçlenmesini sağlamıştı. Bu nedenle hükümet, işçi sınıfını huzursuzluğa sürükleyen «fazla işçileri» geldikleri yerlere sürmeye başladı. Batum'daki 400 kadar petrol işçisinin de böyle bir tedbire kurban gideceği anlaşılınca yürüyüşlere, tutuklamalara, bir katliama, hatta politik bir mahkemeye dek uzanan kitle protestoları başladı. Böylece başlangıçta sadece ekonomik ve özel olan durum, ansızın politik ve devrimci bir

olay niteliği kazanmıştı. Hiçbir sonuç alınmadan yapılan ve gaddarca bastırılan Batum grevi, işçilerin Nişni - Novgorod'da, Saratov'ta ve diğer bazı kentlerde büyük kitle gösterileri yapmalarına yol açtı, kısaca bu grev, genel devrimci eylem dalgasının güçlü bir atılım yapmasını sağladı.

Bu grevin gerçek devrimci yankıları ise Don ırmağı kıyısındaki Rostov kentinde yapılan genel grevde görülmektedir. Genel grevin başlangıç nedeni Wladikafkas demiryolları atölyelerindeki ücret farklılığıydı. Ayrıca yönetim, ücretleri düşürmek istiyordu, bunun üzerine sosyal-demokratların Don komitesi aşağıdaki isteklerle grev çağrısında bulundu: Dokuz saatlik işgünü, ücretlerin artırılması, cezaların kaldırılması, sevilmeyen mühendislerin uzaklaştırılması v.s. Demiryolu işçilerine hemen öteki meslek dallarındaki işçiler de katıldılar ve bir anda Rostov'ta o güne dek görülmemiş bir durum ortaya çıktı: Tüm işler durdurulmuştu, buna karşılık hergün 15 000 - 20 000 kişilik dev açık hava mitingleri yapıyordu. Bazen kazakların bir kordonuyla sarılı olan bu mitinglerde ilk kez olarak sosyal-demokrat konuşmacılar açıkca kürsüye çıkıyorlar, sosyalizm ve politik özgürlük üzerine ateşli konuşmalar yapıyorlar, büyük sevgi gösterileriyle karşılanıyorlardı. Onbinlerce devrimci bildiri dağıtılıyordu. Katı mutlakiyetçi Rusya'nın ortasında Rostov proletaryası ilk kez olarak toplanma hakkını ve konuşma özgürlüğünü büyük bir coşkunlukla elde etmekteydi. Elbetteki burada da katliam yapılmaktaydı. Wladikafkas demiryolları atölyelerindeki ücret farklılığı, bir kaç gün için politik bir genel grev ve sokak savaşı biçimine dönüşmüştü. Bu

grevin etkisiyle aynı demiryolu hattının üzerindeki Tichoretzkaja'da da bir genel grev başladı. Burada da işçi kıyımı yapıldı ve hatta bir dava açıldı, Tichoretzkaja grevi de, ikincil bir eylem olarak, devrimin kopmaz zincirine eklenmişti.

1903 ilkyazında, Rostov ve Tichoretzkaja'da bastırılan grevlerin karşılığı veriliyor: Tüm Güney Rusya, Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında alevler içindedir. Baku, Tiflis, Batum, Jelissavetgrad, Odessa, Kief, Nikolajef tam anlamıyla genel grevdedir. Bu kentlerde de grev merkez tarafından önceden hazırlanmış bir plana göre yapılmıyor, her kentte başka nedenlerle başlatılıyor ve uygulanıyor. İlk önce Baku'da fabrikalarda ve türlü branşlarda tek tek yürütülen ücret mücadeleleri, sonunda bir genel grev biçiminde bütünleşiyor. Tiflis'teki grevi sabah 6'dan akşam saat 23'e kadar çalışmakta olan 2000 tezgâhtar başlatıyor ve kentte bir yürüyüş yaparak dükkan sahiplerinin dükkanlarını kapatmalarını talep ediyorlar. Tam bir zafer kazanılıyor: Sabah saat 8'den akşam saat 20'ye dek süren bir işgünü. Onlara hemen tüm fabrikalarda, atölyelerde ve bürolarda çalışanlar katılıyor, gazeteler çıkmıyor, tramvaylar ancak asker kontrol altında işleyebiliyor. Jelissavetgrad'daki grev 10 Temmuz'da tamamen ekonomik taleplerle başlıyor. İsteklerin büyük bir kısmı yerine getiriliyor ve grev 14 Temmuz'da durduruluyor. Fakat iki hafta sonra yenisinden başlayan grevin öncülüğünü bu kez fırıncılar yapıyor ve taş ocaklarında çalışanlar, marangozlar, boyacılar, değirmen işçileri ve nihayet tüm fabrika işçileri onlara katılıyor. Odessa'da eylem bir ücret mücadelesi biçiminde başlıyor, fakat sonra hükü-

met ajanları, ünlü polis Zubatov (*) tarafından kurulmuş olan «legal» işçi derneğini işin içine karıştırıyorlar. Tarihsel diyalektik bir kez daha oyununu oynama olanağını bulmuştu: Önceki dönemin ekonomik savaşları sırasında, -örneğin 1896'da Petersburg'taki büyük genel grev- Rus sosyal-demokrasisi «ekonomizmi» biraz abartarak, Zubatov'un işçiler arasında demagoji yapmasına zemin hazırlamıştı. Fakat bir süre sonra büyük devrim akıntısı, yanlış sancakla yüzen bu küçük gemiyi çevirmiş ve onu devrimci proleter filonun başına geçmeye zorlamıştı üstelik. Böylece Zubatov'a bağlı dernekler 1904 ilkyazında Odessa'da, Ocak 1905'te de Petersburg'ta genel grev çağrısında bulundular. Hükümetin işçi dostu olduğu ve sadece ekonomik olan mücadeleyi sempatiyle karşıladığı yalanıyla aldatılan Odessa'lı işçiler, bir örnekle bunu sınamak istediler ve Zubatov'un «işçi derneğini» bir fabrikada gayet mütevazî isteklerle bir grev yapmaya zorladılar. Bunun üzerine işveren tarafından sokağa atıldılar ve kendilerini hükümetin koruyacağına söz veren dernek yöneticisi bay, işçileri bırakarak ortadan kayboldu. Sosyal demokratlar hemen eylemin başına geçtiler ve grev öteki fabrikalara sıçradı. 1 Temmuz'da 2 500 demiryolu işçisi grev yapıyor, 4 Temmuz'da liman işçileri greve katılıyor ve 80 kopek olan ücretlerinin 2 Rubleye çıkartılmasını, işgücünün yarım saat kısaltılmasını istiyorlardı. 6 Temmuz'da denizciler eyleme katılıyorlar,

(*) Jandarma albayı Zubatov, polisin etkisinde bulunan işçi örgütleri (Zubatov örgütleri) kurdu. İşçilere Çarlık hükümetinin, onların ekonomik taleplerini yerine getirmeye hazır olduğu sanısı verildi (Yay. notu)

13 Temmuz'da tramvay personeli ayaklanıyor. Grevdeki 7 000 - 8 000 işçi bir kol halinde fabrikadan fabrikaya yürüyerek bir çığ gibi büyüyor ve 40 000 - 50 000 kişilik bir kitle tüm işlerin durdurulması için limanda toplanıyor. Bir an içinde tüm kent genel greve giriyor. Kief'teki direniş ise 21 Temmuz'da demiryolu atölyelerinde başlıyor. Burada da ilk neden kötü çalışma koşullarıdır ve ücretlerin artırılması istenmektedir. 22 Temmuz'da dökümhaneler eyleme katılıyor. 23 Temmuz'daki küçük bir olay genel grev sinyalini veriyor. Gece demiryolu işçilerinin iki delegesi tutuklanıyor, grevciler tutuklananların derhal serbest bırakılmasını istiyorlar ve istekleri yerine getirilmediği için, trenleri kentten dışarı salıvermeme kararı alıyorlar. Grevciler istasyonda karıları ve çocuklarıyla rayların üzerine oturuyorlar, bir insan denizi oluşuyor. Yaylım ateş açılacağı tehdidi gelince işçiler göğüslerini açarak «vurun!» diye bağırıyorlar. Oturan savunmasız kitlenin üzerine yaylım ateşi başlıyor. İçlerinde kadın ve çocuklarında bulunduğu 30, 40 kişi öldürülüyor. Bunun üzerine aynı gün tüm Kief kenti greve katılıyor. Öldürülenlerin cesetleri büyük bir kitle tarafından kollar üzerinde dolaştırılıyor. Toplantılar, konuşmalar, tutuklamalar, tek tük sokak çatışmaları, tüm Kief kenti devrim ortamına giriyor. Eylem kısa bir süre sonra bastırılıyor, fakat bu arada matbaa işçileri işgünün bir saat kısaltılmasını ve ücretlerin bir ruble artırılmasını başarıyorlar. Bir maya fabrikasında sekiz saatlik işgünü uygulanmaya başlıyor, demiryolu atölyeleri bakanlık emriyle kapatılıyor, öteki branşlarda kısmi grevler sürdürülüyor. Odessa, Baku, Batum ve Tiflis'ten gelen haberlerin etkisiyle Nikolajev'te

genel grev başlıyor. Oysa sosyal-demokrat komite, askerlerin manevraya katılmak üzere kentten ayrılacakları günü beklemeyi önererek, genel grevi ertelemek istiyor, fakat kitleleri durdurmak mümkün olmuyor. Bir fabrikadan kalkan işçiler, bir iş yerinden ötekine giderek çığ gibi büyüyorlar. Askerlerin duruma müdahalesi ateşi körüklemekten başka bir işe yaramıyor. Bir anda işçilerin „müstahdemlerin, tramvay personelinin, kısaca kadın erkek herkesin devrimci marşlar söyleyerek katıldığı kol kol yürüyüşler başlıyor. Tüm işler durduruluyor. Jekaterinoslav'da 5 Ağustos'ta fırıncılar direnişe geçiyorlar, 7 Ağustos'ta demiryolu atölyelerindeki işçiler ve onların peşinden tüm fabrika işçileri eyleme katılıyorlar. 8 Ağustos'ta tramvaylar duruyor ve gazeteler çıkmıyor. İşte 1903 yazında Güney Rusya'daki büyük genel grev böyle oluşmuştur. Küçük küçük kanallarda akmaya başlayan özel ücret kavgaları ve ufak rastlantısal olaylar, kısa bir sürede buluşarak güçlü bir deniz meydana getirmiş, çarlığın tüm Güney bölgesini birkaç hafta için bambaşka bir işçi cumhuriyeti havasına sokmuştu. O zamanlar bay Peter von Struve'ye (*) ait liberal «Oswoboshdenije» gazetesinin muhabiri şunları yazmıştır: «Birbirlerine kardeşçe sarılanlar, coşkun çılgınlıklar, özgürlük şarkıları, içten gülüşler, mizah ve neşe görülüyordu sabahtan akşama dek kentte dalgalanan binlerce kişilik kitlenin içinde. Hava öylesine değişikti ki, insan neredeyse yeryüzünde

(*) «Oswoboshdenije» (Kurtuluş), Liberal Rus gazetesi, 1902 - 1904 arası Stuttgart ve 1905 ekimine dek Paris'te Peter V. Stuve çıkardı. Bu dergiyi oluşturan grup «Kadetler» Partisini oluşturdu.

yeni ve daha iyi bir yaşamın başladığına inanacaktı. Bu gayet ciddi, ama aynı zamanda gönül açıcı ve duygulandırıcı bir durumdu...”

1904 yılı kendisiyle birlikte savaşı ve bir süre için kitle grevi eylemlerinde durgunluğu getirdi. Önce tüm ülkeyi polis tarafından düzenlenen bir «yurtsever» gösteriler dalgası, sis gibi sardı. Liberal burjuva kesimi çarlık şovenizmi tarafından yerle bir edildi. Fakat sosyal-demokrasi savaş alanını yeniden ele geçirdi. Polisin düzenlediği yurtsever çapulcu gösterilere karşılık, devrimci işçi gösterileri düzenlenmeye başlandı. Çarlık ordusunun uğradığı ağır yenilgiler sonunda, burjuva liberal toplumda daldığı derin uyuşukluktan uyanıyor, liberal, demokrat bir kongreler, toplantılar, yazışmalar, beyannameler devri başlıyor. Savaşta uğranılan hezimetle bir süre için bunalan çarlık mutlakiyeti, bu dağınık ortam içinde liberal beyleri boş bırakıyor ve onlar da hemen durumu kendileri için toz pembe görmeye başlıyorlar. Yarım yıl için liberal burjuvazi politik yaşamda ön sırayı alıyor, proletarya gölgede kalıyor. Uzun süren bir durgunluk devresinden sonra mutlakiyet yeniden kendine geliyor, çarın çevresindeki politikacılar (kamarilla) güçlerini topluyorlar ve kazak çizmesinin Aralık ayında bir kezcik topuğunu hızla yere vurması tüm liberalerin fare gibi deliklerine kaçışmalarına yetiyor. Yemekli toplantılar, konferanslar, kongreler, «şımarıkca bir cüretkârlık» olarak yorumlanıyor ve yasaklanıyor, liberalizm ansızın eceliyle karşı karşıya kalıyor. Ama liberalizmin soluğunun kesildiği anda proletaryanın eylemleri başlıyor. Aralık 1904 te aşırı işsizliğin neden olduğu bir genel grev başlıyor Baku kentinde: İşçi sınıfı yeniden savaş ala-

nındaki yerini alıyor. Konuşmanın yasaklandığı, konuşanların susturulduğu anda, pazarlık başlıyordu. Birkaç haftalık genel grev boyunca sosyal-demokrasi duruma tek başına ve tümüyle hakimdi ve kendi kamçıladığı devrim dalgasından bu denli çabuk aşılmamış olsaydı, Aralık ayında Kafkasya'daki olaylar çok daha fazla dikkati çeker, çok daha etkili olurlardı. Ama yine de, Baku'daki genel grev hakkında henüz kesin olmayan haberler daha tüm ülkeye yayılmadan, Ocak 1905'te Petersburg'taki kitle grevi patlak veriyordu.

Bilindiği gibi buradaki grev nedeni de oldukça önemsizdi. Butilov fabrikalarındaki iki işçi, legal Zubatov derneğine üye oldukları için işten atılmışlardı. Bunun üzerine Putilov fabrikalarındaki 12 000 işçinin tamamı 16 Ocak'ta bir dayanışma grevine başladılar. Sosyal-demokratlar hemen bu fırsattan yararlanarak, isteklerin artırılması için sıkı bir ajitasyon yapmaya başladılar ve sekiz saatlik işgünü, birleşme hakkı, konuşma ve yayın özgürlüğü isteklerini de grev maddeleri arasına sokmayı başardılar. Putilov işçilerinin coşkunu birkaç gün içinde proletaryanın öteki kesimlerine de sıçradı, az zamanda 140 000 işçi greve katıldı. Ortak görüşmeler ve ateşli tartışmalar, başta sekiz saatlik işgünü kuralı olmak üzere, burjuva özgürlüklerinin proletarya tarafından yeniden elden geçirilerek benimsenmesini sağladı ve böylece rahip Gapon (*) tarafından yönetilen 200 000 işçi 22

(*) G. A. Gapon, Petersburg Rus Fabrika ve İşletme İşçileri Derneğini kurdu. Çarlık Sarayı önündeki gösteriden sonra (Kanlı Pazar) ülke dışına kaçtı ve orada Rus Sosyal Demokratları ile ilişki kurdu. Polis ajanı oldu ve bunu üzerine «Sosyal Devrimciler» tarafından öldürüldü.

Ocak günü çarlık sarayına yürüdüler. İki Putilov işçisine karşı alınan tedbirden doğan anlaşmazlık bir hafta içinde çağımızın en güçlü devriminin başlangıç noktası olmuştu.

Bunun peşinden gelen olaylar biliniyor: Petersburg'ta kanın gövdeyi götürdüğü çatışma, Ocak ve Şubat aylarında Rusya'nın Polonya'nın, Litvanya'nın, Baltık eyaletlerinin, Kafkasya'nın, Sibirya'nın tüm endüstri merkezlerinde ve kentlerinde, kısaca Kuzey'de ve Güney'de Doğu'da ve Batı'da dev kitle grevlerine ve genel grevlere yol açtı. Dikkatle bakılınca bu grevlerin şimdiyedek olan dönemdeki grevlerden daha başka biçimlerde ortaya çıktığı görülür. Bu kez sosyal-demokrat örgütler her yerde sloganlar atıyorlardı, her yerde genel grevlerin neden ve amacının Petersburg proletaryasıyla devrimci dayanışma olduğu, üstüne basıla basıla belirtiliyordu, her yerde gösteriler, konuşmalar ve askeri birliklerle çatışmalar yapılıyor. Burada da önceden hazırlanmış bir plandan, örgütlenmiş bir eylemden söz etmek olanaksızdı, çünkü partilerin çağrı ve sloganları, kendiliğinden ayaklanan kitlelere katıyen ayak uyduramıyor, yöneticiler hücumla geçen proleter kitlelerin parolalarını formüle edecek vakti bulamıyorlardı. Ayrıca: Önceki kitle grevleri ve genel grevler, tek tek yürütülen ücret kavgalarının, genel devrimci hava içinde ve sosyal-demokrat ajitasyonun etkisiyle birleşerek oluşuyor ve çabucak politik bir gösteri biçimi alıyordu. Ekonomik nedenler ve sendikal kopmalar başlangıç noktası, birleştirilmiş sınıf eylemleri ve politik yönetim ise sonuçlardı. Şimdiki eylem ise bunun tersi. Ocak - Şubat genel grevleri önceden sosyal demokrasinin yönetimi altında birleştirilmiş dev-

rimci bir eylem olarak başladılar, bu eylem hemen her bölgeye, kentte, branşa, fabrikaya göre, sayısız bölgesel, özel, ekonomik grevler biçimine girdi. 1905 ilkyazından yazın ortasına dek tüm ülkede proletaryanın tamamı kapitale karşı yorulmaksızın savaştı. Bu kavga yukarıdan aşağıya tüm liberal meslek dallarını ve küçük burjuva meslek dallarını, ticaret memurlarını, banka memurlarını, teknikerleri, tiyatro oyuncularını, öteki sanatçıları içine alıyor, en aşağıya, evlerdeki uşaklardan, küçük rütbeli polis memurlarına dek uzanıyor, işsiz güçsüz çapulcu takımını bile kapsıyor ve aynı anda kentlerden kırsal alanlara doğru da akıyor ve hatta askeri kışlaların demir kapılarını yumrukluyordu.

Bu emek-sermaye çatışmasının rengarenk ve dev bir görüntüsüydü. Bu görüntü sosyal kademelenmenin çok yönlülüğünü, her tabaka ve kesimin bilinç düzeyini yansıtıyor, basamaklar büyük endüstri proletaryasının gözde bir grubunun düzenli sendikal savaşından, bir avuç tarım işçisinin düzensiz protesto ayaklanmasına dek uzanıyor, yavaş yavaş kıpırdanmaya başlayan askerlerin garnizonuna sızıyor, banka bürosundaki manşetli ve dik yakalı memurların terbiyeli ve zarif bir biçimde baş kaldırmasından, huzursuz polislerin sigara koku, loş ve kirli bir karakoldaki toplantıda, karmakarışık, ürkek-cüretkâr, kaba saba homurdanmalarına dek yayılıyordu.

Plan ve şemaya göre «düzenli, disiplinli» savaş teorisinin uzaktan herşeyi daima daha iyi bildiklerini sanan özellikle «bu böyle yapılmalıydı» sözünü dillerinden düşürmeyen tutkunlarına göre, Ocak

1905'teki büyük politik genel grevin sayısız ekonomik kavgalara bölünerek parçalanması, eylemi «felce uğratan» ve bir «saman alevine» dönüştüren, «büyük bir yanlış» herhalde. Devrim eylemine katılan, ama devrimi tek başına yapmayan ve kendi kurallarını ancak devrim süreci içinde öğrenmek zorunda olan Rusya'daki sosyal-demok-rasi de, genel grevin görünüşte sonuçsuz olarak durulması yüzünden, ilk anda bir süre için şaşkınlığa uğramıştı. Büyük «hatayı» yapan tarih, kendisine akıl hocalığı yapmak üzere ortaya çıkan ukalaların homurdanmasına aldırmadan, devrimin önüne geçilmeyen ve sonuçları kestirilemeyen çok ağır ve zorlu bir iş olduğunu da açığa çıkartıyordu.

Proletaryanın Petersburg olaylarının büyük etkisiyle, Ocak ayında topluca ayaklanması, dışarıya mutlakiyete karşı açılan devrimci savaşın politik bir bölümü olarak yansımaktadır. Ama aynı eylem, proletaryanın içinde milyonların evet gerçekten milyonların sanki bir anlık elektrik akımıyla sınıf duygusu ve sınıf bilinç kazanmasını sağlayan büyük bir etki yapmaktaydı. Ve bu uyanış sayıları milyonları bulan proleter kitlenin ansızın, kesin ve doğrudan doğruya, kapitalizmin zincirleri içinde yıllardır sabırla katlandığı sosyal ve ekonomik koşulların dayanılmazlığının bilincine varması demektir. Proletarya ansızın zincirlerini sarsmaya, zorlamaya başladı. Modern proletaryanın binleri bulan acıları, bu eski ve kanlı yaraları anımsatıyorlardı. Bir yerde sekiz saatlik işgünü için savaşıyor, başka bir yerde akort sistemine karşı çıkıyor, bir yerde gaddar ustabaşılar el arabasındaki çuval gibi «dışarı taşınıyor», başka bir yerde utanç

verici ceza sistemlerine başkaldırılıyor, her yerde ücret kavgası yapılıyor, bazı yerlerde «ev işlerine» karşı mücadele ediliyor. Büyük kentlerde geri bırakılmış, gözden düşürülmüş zanaatkarlar, şimdiye dek tatlı uykuları içinde sayıklayıp duran küçük taşra kentleri demirbaş köle halindeki köyler, kısaca herkes Ocak ayında çakan bu şimşekle uyanıyor, kendine geliyor, haklarının bilicine vararak şimdiye dek kaçırdıklarını bir an önce ele geçirmeye çalışıyor, büyük bir hırsla. Yani buradaki ekonomik savaş gerçekte eylemin bölünmesi ve parçalanması değil, mutlakiyete karşı yapılan ilk genel mücadelenin, kapitalizmle ilk genel hesaplaşmanın cephe değiştirmesi, ani ve doğal dönüşümü, karakteri gereği tek tek yapılan bir ücret kavgası biçimine girmesiydi. Ocak ayındaki politik sınıf eylemi, duruma ve devrimin o ana dek erişmiş olduğu genel grevin sayısız ekonomik grevlere bölünmesi nedeniyle sona ermedi, tersine, içinde bulunulan basamağa göre, eylemin mümkün olan politik içeriği tükendi ve bu yüzden parçalandı ya da daha doğrusu ekonomik bir eylem biçimine dönüştü.

Gerçekten de: Ocak genel greviyle başka ne elde edilebilirdi? Sadece tamamen düşüncesiz olanlar, mutlakiyet rejiminin tek bir «dayanıklı» genel grevin vuruşuyla yerle bir edileceğini umabilirler, anarşik şemaya göre. Ama bunun için proletaryanın yüksek dereceli bir sınıf bilinci ve örgütlenme eğitiminden geçirilmesi gerekmektedir. Ama bu koşullar broşürler ve bildirilerle sağlanamaz, ancak politik yaşam ve savaş içinde, devrimin sürüp giden gelişimi içinde gerçekleştirilebilir. Üstelik mutlakiyet, istenilen anda yeterli bir «çaba ve «dayanıklılıkla» devrilemez. Ayrıca mutlakiyetin ortadan

kaldırılması Rus toplumunun içindeki sosyal gelişiminin ve sınıfların gelişiminin dışsal görüntüsüdür yalnızca. Mutlakiyet rejimini devirmeden önce ve onu devirebilmek için, geleceğin burjuva Rusya'sının içten değiştirilmesi ve modern sınıf ayrılıklarının oluşturulması gerekmektedir. Bu da değişik sosyal tabakaların ve onların çıkarlarının birbirlerinden ayrılmasını, proletaryaya ait olmayan ve devrimci olmayan liberal, radikal, küçük burjuva, tutucu, karşı devrimci partilerin de kurulmasını içermektedir. Ayrıca yalnız halk tabakalarının değil, burjuva tabakalarının da kendi varlıklarının farkına varmaları, sınıf bilinci edinmeleri gereklidir. Ama onlar da ancak savaş içinde, devrim süreci içinde, yaşanan olayların okulunda, proletaryayla ve kendi aralarındaki çarpışmalarda, sonsuz bir sürüşme durumunda bu olgunluğa erişebilirler. Burjuva toplumunun sınıflara bölünmesi ve sınıf olgunluğuna erişmesi, mutlakiyete karşı savaşındaki eylemleri, proletaryanın kendine özgü öncü rolü tarafından bir yandan engellenmekte ve güçleştirilmekte, bir yandan da kamçılanmakta ve hızlandırılmaktadır. Devrimin sosyal süresi içindeki akımlar birbirleriyle kesişmekte, birbirlerini engellemekte ve yavaşlatmakta, devrimin iç çelişkilerini büyültmekte ve keskinleştirmekte, böylece de sonuçta zorlu patlamaları çabuklaştırmakta ve güçlendirmektedirler.

Görünüşte böylesine basit, açık ve doğrudan doğruya mekanik olan problem, şunu gerektirmektedir: Mutlakiyetin devrilmesi, çok uzun bir sosyal süreç, toplum zemininin tümüyle karıştırılması, en aşağıdakinin en üste çıkması ve en üste ola-

nın en aşığıya inmesi, görünüşteki «düzenin» bir karışıklığa dönüşmesi ve görünüşteki bu «anarşik» karışıklıktan yeni bir düzenin oluşturulması. Rusya'da bu sosyal dönüşüm süreci içinde yalnızca Ocak ayındaki genel grev büyük rol oynamamakta, onun peşinden gelen ekonomik grevlerin yarattığı ilkyaz ve yaz fırtınaları da eşsiz bir önem taşımaktadırlar. Ücretli emeğin kapitalle yaptığı ilk genel ve acımasız çatışma, türlü tabakalarının olduğu gibi, burjuva kesiminin de ayrılmasını sağlamış, devrimci proletaryanın sınıf bilincine katkıda bulunduğu gibi, liberal ve radikal burjuvazinin de sınıf bilincine katkıda bulunmuştur. Nasıl ki kentlerdeki ücret kavgaları Moskova'da güçlü bir monarşik «Endüstriciler Partisinin» kurulmasında rol oynamışlarsa, Livonya eyaletindeki köylü ayaklanması da ünlü soylu - tarımcı Zemstvo - liberalizminin (*) çabucak ortadan kaldırılmasında etkili olmuştur.

1905 yılının ilkyazında ve yazındaki ekonomik savaş kentlerdeki proletaryanın sıkı bir sosyal-demokrat ajitasyon ve yönetim altında, Ocak ayındaki başlangıcın sonuçlarından yeni dersler çıkarmasını ve devrimin ona yüklediği görevlerin farkına varmasını sağlamıştır. Ayrıca yine bununla ilişkili olan ve sosyal nitelik taşıyan başka bir sonuç da şudur: Proletaryanın ekonomik, sosyal ve bilimsel alanda yaşam düzeyini genel olarak yükseltmek. 1905 ilkyazındaki grevlerin hemen hepsi başarılı bir biçimde son bulmuştur. Buna örnek olarak sadece

(*) Zemstvo kuruluşları. 1861'de toprak köleliğinin kaldırılmasından sonra kuruldular. Yerel ve ekonomik konularla ilgilenip karara bağlayan il kurultayları niteliğini taşıdılar.

Varşova'da Polonya ve Litvanya sosyal demokrasisi tarafından yürütölen birkaç önemli grevi sayabiliriz. Varşova'nın metal branşında en büyük fabrikaları : Lilpop anonim şirketi, Rau ve Löwens-
tein, Rudzki ve ortakları, Bormann, Schwede ve
ort., Handtke, Gerlach ve Pulst, Geisler Kardeşler,
Eberhard, Wolski ve ort. Konrad ve Jarmuszkie-
wicz anonim şirketi, Weber ve Daehn, Gwizdzinski
ve ort., Wolanowski tel fabrikası, Gostynski ve ort.
anonim şirketi, K. Brun ve oğulları, Fraget, Norb-
lin, Werner, Buch, Kenneberg Kardeşler, Lahor,
Dittmar lampa fabrikası, Serkowski, Weszyzki, top-
lam 22 fabrikada işçiler dört - beş haftalık grev-
lerle (25 / 26 Ocak'ta başlayarak) dokuz saatlik iş-
gününi uygulanmasını, ücretlerin % 15 ile % 25
arasında artırılmasını ve ufak tefek birkaç istekleri-
kabul ettirmeyi başarmışlardır. Varşova'nın sana-
yi ile ilgili en büyük atelyelerinde, örneğin Kar-
manski, Damiecki, Gromel, Szerbinski, Treurowski,
Horn, Bevensee, Tworkowski, Daab ve Martens gibi
toplam on işyerinde grevciler daha 23 Şubat'ta do-
kuz saatlik işgününi uygulanmasını başarmışlar,
fakat bununla da hoşnut olmayarak sekiz saatlik
işgününde ısrar etmişler ve bir hafta sonra bunu,
hem de ücretlere yapılan zamlarla birlikte, onaylat-
mışlardır. Tüm yapı sanayiinde çalışanlar sosyal-de-
mokrasinin çağrısına uyarak, sekiz saatlik işgünü
talebiyle 27 Şubat'ta greve başlamışlar ve 11 Mart'ta
dokuz saatlik işgününi onaylanmasını, tüm ka-
tegorilere ücret zammı yapılmasını, ücretlerin haf-
talık ve düzenli olarak ödenmesini, v.s. gerçekleştirmişlerdir. Boyacılar, arabacılar, saraçlar, demir-
ciler toplu halde sekiz saatlik işgününi, ücretlerde
düşürme yapılmadan, onaylatmışlardır. Telefon

atelyelerinde 10 günlük bir grevden sonra, sekiz saatlik ign ve ücretlerde % 10 - % 15 zam kabul edilmiştir. Büyük Heille ve Dietrich keten dokuma fabrikasında (10 000 işçi) dokuz haftalık bir grevden sonra, ign bir saat kısaltılmış, ücretlere % 5 ile % 10 arasında zam yapılmıştır. Aynı sonuçları sayısız biçimlerde Varova'nın, Lodz'un, Sosnowitz'in öteki branlarla ilgili işyerlerinde de görebiliriz.

Tüm Rusya'da sekiz saatlik ign fethedilmitir: Aralık 1904'te Baku'daki petrol fabrikası işçilerinin bir bölümü, Mayıs 1905'te Kief dolaylarındaki eker fabrikası işçileri, Ocak 1905'te Samara kentinin tüm matbaa işçileri (burada ayrıca akort ücretleri artırılmış ve cezalar kaldırılmıştır) sekiz saatlik ignn onaylatmılardır. ubat ayında Petersburg'ta askeri tb aletleri yapan bir fabrikada, bir mobilya fabrikasında ve bir fiek fabrikasında sekiz saatlik ign uygulanmaya balamıtır. Ayrıca Wladivostok maden ocaklarında vardiyalar sekiz saate indirilmı, Mart ayında hazine tahvillerinin basıldığı devlete bağlı bir atölyede, Nisan'da Bobrujsk kentinin demirhanelerinde, Mayıs'ta Tiflis belediyesinin tramvaylarında sekiz saatlik ign kabul edilmiştir. Yine Mayıs ayında Morosov'daki dev pamuk dokumhanesinde 8,5 saatlik ignne balanmış (burada gece vardiyası kaldırılmış, ücretlere % 8 zam yapılmıştır), Haziran'da Petersburg ve Moskova'daki yağ değirmenlerinin birkaçında sekiz saatlik ign onaylanmıştır. Temmuz'da Petersburg limanındaki demirciler, Kasım ayında Orel kentindeki özel basımevlerinde çalışan işçiler ignnn 8,5 saate düşürülmesini sağlamışlardır. (Orel'de ayrıca saat ücretlerine

% 20, akort ücretlerine % 100 zam yapılmış, tüm işçilerin eşit haklara sahip olması gerçekleştirilmiştir.)

Dokuz saatlik işgünü ise, tüm demiryolu atölyelerinde (Şubat ayında), devlete bağlı askeri atölyelerde, Berdjansk kentinin tüm fabrikalarında, Poltawa ve Minsk kentinin tüm basımevlerinde uygulanmaya başlanmıştır. Nikolayev kentinin tersanesinde, mekanik atölyelerinde ve dökümhanelerinde 9,5 saatlik işgünü onaylanmıştır. Temmuz ayında Varşova'nın birçok lokanta ve kahvesinde uygulanan grevden sonra garsonlar günde 9,5 saat çalışmaya başlamışlar, ayrıca % 20 ile % 40 ücret zammı ve iki haftalık yıllık izin hakkı elde etmişlerdir.

Lodz, Sosnovitz, Riga, Kowno, Reval, Dorpat, Minsk, Harkov kentlerindeki fabrikaların hemen hemen tümünde, Odessa'daki tırınlarda, Kischinev'deki atölyelerde, Petersburg'daki şapka fabrikalarının birkaçında, Kowno'daki kibrit fabrikasında (burada ayrıca % 10 ücret zammı yapılmıştır), devlete bağlı tüm deniz kuvvetleri atölyelerinde işgünü on saat çalışmaya düşürülmüş, ayrıca tüm liman işçileri de günde on saat çalışmaya başlamışlardır.

Ücretlere zam yapmaktan çok işgününün kısaltıldığını görüyoruz. Ama yine de ücretlerdeki artışı küçümsememek gerekir: 1905 Mart ayının ortasında Varşova Belediyesi Endüstri Kurumu ücretlerde % 15 bir genel artış olduğunu saptamıştır. Tekstil endüstrisinin merkezi olan İwannoWo-Wosnessensk'te zamlar % 7 ile % 15 arasında değişmektedir. Kowno'da ücretlerin arttırılışından işçilerin % 73'ü yararlanmıştır. Odessa'daki fırınların bir kısmında ve

Petersburg'taki Newas tersanesinde kesin bir asgari ücret saptanmıştır.

Elbette verilen bu haklar birçok yerde hemen geri alınmaya başlandı. Ama bu yeni ve daha sert mücadelenin başlamasına neden oluyordu sadece. 1905 ilk yazındaki grev dönemi, giderek genişleyen ve günümüze kadar süren, birbiriyle iç içe girmiş sayısız ekonomik kavgaların başlangıcıydı. Devrimin görünüşte durduğu, yani Rusya'dan gelen telgrafların dünyaya şaşırtıcı haberler yaymadığı, Batı Avrupalı okuyucuların sabahları gazetelerini düş kırıklığına uğratarak bıraktıkları ve «Rusya'da hiçbir şey olduğu yok» dedikleri, sessizlik dönemlerinde, ülkenin her yanında bir köstebek gibi gizlice ve durup dinlenmeden gün be gün, ağır devrimci uğraş sürdürülüyordu. Sonsuz ve yoğun ekonomik kavga iyice bastırılmış metodlarla, kapitalizmin ilkel birikimi ve zorla, -ilerisi için tedbir almadan- çalıştırma döneminden, çok modern ve uygar bir döneme geçmesini sağlıyordu. Bugün Rusya'daki gerçek işgünü süresi sadece Rus fabrika kuralları yasasını, yani 11,5 saatlik işgünü kuralını değil, Almanya'daki gerçek iş koşullarını da geride bırakmıştır. Alman sosyal yasalarının erişilemeyecek bir hedef gibi gösterdikleri on saatlik işgünü, Rus ağır endüstrisinin hemen tüm işkollarında uygulanmaktadır. Dahası da var. Özlemle beklenen ve oportünist taktiğe bağlı olanların onun uğruna, -tek kurtarıcı olarak gördükleri parlamentarizmin- durgun sularına sertçe bir esintiyi bile salmak istemedikleri «endüstriyel meşrutiyet», şu anda Rusya'da hem de devrim fırsatı içinde politik «meşrutiyetle» birlikte doğmaktadır. Gerçekten de, işçi sınıfının yaşama düzeyinin ya da daha çok kültür düzeyinin genel olarak yük-

seltilmesiyle bitmemiştir iş. Yaşama düzeyinin yüksek tutulması işçi sınıfının varlığında sürekli bir basamak olarak görülemez devrim içinde. Devrim sayısız çelişkiler ve zıtlıklar içinde şaşırtıcı zaferler kazandığı gibi, kendisiyle birlikte, kapitalizmin gaddarca intikam eylemlerini de getirmektedir: Bugün sekiz saatlik işgünü kazanılır, yarın yüzbinler için doğrudan doğruya açlık demek olan, lokavtlar verilir. Bu devrimci dalganın çıkışları ve inişleri arasında en yararlı olan şey bıraktığı düşünsel izlerdir, çünkü onlar kalıcıdır: Bu proletaryanın zihinsel ve kültürel yönden adım adım gelişmesi demektir ve bu gelişim onun ekonomik ve politik savaşta önüne geçilmez ilerlemesinin en önemli güvencesidir. Sadece bu kadar da değil, işçinin işverenle olan ilişkisi tümüyle değişecektir, örneğin 1905 Ocak grevlerinden sonra kapitalist «ev sahipliği» ilkesi ortadan kaldırılmıştır gerçekten de. Önemli endüstri merkezlerindeki büyük fabrikalarda, doğrudan doğruya işverenle pazarlık eden ve tüm anlaşmazlıklar üzerine karar veren işçi komisyonları kurulmuştur kendiliğinden. Ve hatta: Görünüşte karmakarışık olan grevlerden ve örgütsüz devrimci eylemlerden sonra, Ocak genel greviyle birlikte ateşli bir örgütlenme çalışması başlamıştır. Bayan tarih, Alman sendikalarının kapısında sıkıntılar içinde nöbet tutarak kismet bekleyen kalıplaşmış bürokratik kişilere uzaktan, gülerek burun kıvrırmaktadır. Almanya'da bir kitle grevi olasılığı, hatta denemesi için fethe edilmesi güç bir sağlam kale gibi sıkı örgütlerin kurulması şart koşulmaktadır, oysa Rusya'da bu örgütler tam tersine kitle grevlerinin içinden doğmaktadır. Alman sendikalarının bekçileri en çok örgütlerinin devrim karışıklığı içinde değerli bir porselen

gibi parçalanmasından korkmaktadırlar, fakat Rus devrimi bunun tam tersini göstermektedir: Kitle grevlerinin karışıklığı ve fırtınası, alevleri ve koru içinden, tıpkı Venüs'ün deniz köpüklerinden doğuşu gibi, genç, güçlü, canlı ve istekli sendikalar doğmuştur.

Burada tüm Rusya için tipik olan bir örnek daha verelim. Rus sendikalarının 1906 Şubat sonunda Petersburg'ta yapılan ikinci toplantısında, Petersburg sendikaları temsilcisi, çarlık başkentinde sendikal örgütlenmenin gelişmeleri hakkındaki raporunda şunları söylemekteydi:

«Gapon derneğinin ortadan kaldırıldığı 22 Ocak 1905 günü bir dönüm noktasıdır. Kitlelerin içinden çıkan işçiler başlarından geçen olaylar sonucu, örgütün önemini fark etmeye başladılar ve bu örgütleri ancak kendilerinin kurabileceğini kavradılar. Ocak ayındaki eylemle doğrudan doğruya ilişkili olarak Petersburg'ta ilk sendika kuruldu. Matbaacılar sendikası. Ücret cetvelini incelemek üzere seçilen komisyon tüzüğü de hazırladı ve böylece sendika 19 Haziran'dan itibaren çalışmaya başladı. Hemen hemen aynı zamanda bürolarda çalışanların ve muhasebecilerin sendikaları da kuruldu. Legal olarak çalışan bu örgütlerin yanı sıra, 1905 Ocak ayından Ekim'e dek yarı legal ve illegal bir dizi sendika kuruldu. Örneğin eczacı kalfalarının ve tezgâhtarların sendikaları. Bu arada illegal sendikalardan olan saatçiler sendikasına önemle değinmek gerek. Bu sendikanın ilk gizli toplantısı 24 Nisan'da yapıldı. Açık ve genel bir toplantı için yapılan tüm denemeler polisin sert karşı koyuşu ve işverenin Ticaret odası maskesi altında yaptığı engellemeler

yüzünden başarıya ulaşamadı. Ama tüm bunlar sendikanın çalışmalarını engellemedi. Yönetim Kurulu toplantılarından başka, 9 Haziran'da ve 14 Ağustos'ta gizli üye toplantıları yapıldı. Terzilerin ve dikicilerin sendikası ise, 1905 ilkyazında bir ormanda yapılan ve 70 terzinin katıldığı toplantıda kuruldu. Kuruluktan sonra bir komisyon seçilerek tüzük hazırlamakla görevlendirildi. Bu komisyonun sendikaya legal bir varlık kazandırma çabaları sonuçsuz kaldı. Çalışmaları ajitasyon yapmak ve tek tek atölyelerde üye toplamaktan öteye geçemedi. Kunduracılar sendikasının durumu da buna benzemekteydi. Temmuz ayında, kentin dışındaki bir ormanda gizli toplantı yapılması kararlaştırıldı ve toplantıya yüzden fazla kunduracı geldi. Sendikaların önemi, Batı Avrupa'daki geçmişi ve Rusya'daki görevleri üzerine yapılan bir konuşmadan sonra sendika kuruldu, tüzüğü hazırlamak ve genel bir kunduracılar toplantısı yapmak üzere görevlendirilen 12 kişilik bir komisyon kuruldu. Tüzük hazırlandı, ama ne onu bastırmak ne de genel bir kunduracılar toplantısına çağrı yapmak mümkün olmadı.»

İşte bunlar başlangıç zorluklarıydı. Daha sonra Ekim günleri, ikinci büyük genel grev, 30 Ekim çarlık beyannamesi ve kısa bir «anayasa dönemi» geldi. İşçiler çabucak örgütlenebilmek için, ateşle politik özgürlük dalgasına attılar kendilerini. Günlük toplantılar, tartışmalar, dernek kuruluşlarının yanı sıra, sendikaların geliştirilmesi çalışmaları da başladı. Ekim ve Kasım aylarında Petersburg'ta kırk yeni sendika kuruldu. Hemen bir «merkez bürosu», daha doğrusu bir sendikalar birliği kuruldu, türlü sendika dergileri, Kasım ayından itiba-

ren de «Sendika» adındaki ana yayın organı çıkmaya başladı. Yukarda Petersburg üzerine söylenenler genel olarak Moskova, Odessa, Kief, Nikolayev, Saratov, Woroneş, Samara, Nijni-Novgorod gibi Rusya'nın tüm büyük kentleri ve hepsinden daha çok Polonya için geçerlidir. Değişik kentlerdeki sendikalar birbirleriyle ilişki kurmaya çalışıyorlar ve konferanslar yapıyordu. «Anayasa döneminin» sona eriş, Aralık 1905'te karşı devrimci çalışmanın yeniden ortaya çıkışı, sendikaların bu açık ve geniş tabanlı çalışmasını bir süre için durdurdu, ama onları ortadan kaldıramadı. Sendikalar gizli olarak çalışıyor ve aynı zamanda açıkca ücret mücadelesini yönetiyorlardı. Çelişkilerle dolu devrimci ortama uygun olarak, sendikalar için legalite ve illegalitenin garip bir karışımı olan bir durum ortaya çıkıyordu. Fakat savaşın içinde örgütlenme de tüm inceliğiyle, kılı kırk yararcasına geliştiriliyordu. Örneğin Polonya'nın ve Litvanya'nın sosyal-demokrat sendikaları en son parti genel kuruluna 10 000 üyeyi temsilen beş delege göndermişlerdi, bu sendikaların düzenli tüzüklerinden, basılmış birer üye kataloğu ve amblemlerinin dışında herşeyleri tamamdı. Haziran 1905'te barikatların ardında dövüşen ve Aralık'ta sokak savaşına başlamak için Petersburg'tan bir işaret bekleyen bu Varşova'lı ve Lodz'lu fırıncılar, kundaracılar, metal işçileri, matbaacılar kitle grevleri sırasında, czaevinde, lokavt, sıkıyönetim sırasında sendika tüzükleri üzerine kutsal bir ciddiyet ve dikkatle, ayırtılara dek tartışacak zamanı buluyorlar. Evet, dünün ve yarının bu savaşçıları, üye kimlik kartları yeterince çabuk basılmadı diye gizli matbaalarda ve sürekli polis takibi altında bir toplantıda

yöneticilerini acımasız bir biçimde eleştirmiş ve partiden ayrılmakla tehdit etmişlerdir. Bu hırs, istek ve ciddiyet halen sürmektedir. Örneğin 1906 Temmuz'unun ilk iki haftasında Jekaterinoslaw'da 15 yeni sendika kurulmuştur. Ayrıca Kostroma'da 6, Kief, Poltawa, Smolenksk, Tscherkassy, Proskurow'da birçok, kısaca taşranın en kuytu köşelerine dek her yerde sendikalar kurulmuştur. Moskova Sendikalar Birliğinin 4 Haziran'da yaptığı toplantıda, sendika delegelerinin raporları tek tek dinlendikten sonra şu karar alındı: «Ortam şu anda bir kitle grevi için uygun görülmediğinden. Sendikaların üyelerini disipline etmeleri ve sokak gösterileri yapmalarını engellemeleri gerekmektedir. Hükümet tarafından yapılan provokasyonları göz önünde tutarak kitlenin sokağa dökülmemesine dikkat edilmelidir. Birlik ayrıca bir sendika grevdeyken öteki sendikaların ücret kavga ve eylemlerine girmemelerine karar vermiştir.» Görüldüğü gibi, artık ekonomik mücadelenin büyük bir kısmı sendikalar tarafından yürütülmektedir. (2)

Böylece Ocak genel grevinden doğan ve bugüne dek süren büyük ekonomik savaş, geniş bir devrim zemini oluşturmuştur. Bu zeminden politik ajitasyon ve devrimin dışsal olaylarıyla sürekli bir ilişki sonucu, yeni yeni patlamalar ve büyük, genel proletarya eylemleri doğacaktır. Aşağıdaki olaylarda bu kaynaktan beslenerek birbiri peşi sıra alevlenmişlerdir: 1 Mayıs 1905'te Varşova'da eşsiz bir genel grev yapılmış, tümüyle barışçı olarak başlayan bir kitle yürüyüşü, savunmasız göstericilerin askerlerle çatışması sonucu, bir kan banyosu biçiminde sona ermiştir. Haziran ayında Lodz'ta yapı-

lan büyük bir gezinin askerler tarafından dağıtılması yüzünden, öldürülenlerin mezarı başına 100 000 işçinin katıldığı bir gösteri başlamış, bu da askerlerle yeni bir çatışmaya, 23, 24, 25 Haziran'da bir genel greve ve çarlık topraklarındaki ilk sokak savaşına yol açmıştır. Yine Haziran ayında Odessa limanında «Potemkin» zırhlısının güvertesinde meydana gelen küçük bir olay nedeniyle, Karadeniz filosundaki ilk denizci ayaklanması başlamış ve bunun etkisiyle Odessa ve Nikolayev'te zorlu bir kitle grevi doğmuştur. Ayrıca Kronstadt, Libau ve Wladiwostok kentlerindeki kitle grevleri ve denizci ayaklanmaları da bu olayların öteki yankılarıdır.

Sekiz saatlik işgününü gerçekleştirmek için Petersburg'ta yapılan büyük deneme ise Ekim ayına rastlar. İşçi delegeleri Petersburg'ta sekiz saatlik işgününü devrimci bir biçimde gerçekleştirmeye karar verirler. Şöyle ki: Saptanan belirli bir günde tüm işçiler işverene sekiz saatten fazla çalışmak istemediklerini bildirirler ve sekiz saat dolduktan sonra, işyerlerinden ayrılırlar. Bu fikir ayrıca işçiler tarafından büyük bir coşkunlukla karşılanan ve uygulanan canlı bir ajitasyona yol açar, elbette ki, bu arada büyük kurbanlar verilmekten çekinilmemektedir. Örneğin: Parça başı sistemiyle de olsa, o güne dek 11 saat çalışan tekstil işçileri için bu eylem büyük bir ücret kaybı demektir. Fakat işçiler buna büyük bir anlayışla katlanırlar. Bir hafta içinde Petersburg'un tüm fabrika ve atölyelerinde sekiz saatlik işgünü uygulanmaktadır ve işçiler arasındaki sevinç sonsuzdur. Fakat başlangıçtaki şaşkınlığı atlatan işveren takımı hemen savunma durumuna geçer: Her tarafta fabrikaların

kapatılacağı tehditi başlar. İşçilerin bir kısmı pazarlığa oturarak, bazı yerlerde 10, bazı yerlerde 9 saatlik işgününü onaylatırlar. Fakat Petersburg proletaryasının gözde grubu olan, devlete bağlı büyük metal fabrikaları işçileri yılmazlar, 45 000 - 50 000 kişiyi bir ay için boşa bırakan lokavt başlar bunun üzerine. Böylece Aralık ayındaki büyük kitle grevinde de sekiz saatlik işgünü tezi başta gelmektedir, fakat lokavt bu grevi oldukça etkilemiştir.

Fakat bu arada, daha Ekim'de Bulygin'in (*) Duma - planına karşı yanıt olarak, tüm çarlıkta ikinci genel kitle grevi eylemi başlamıştır. Bu grevin başlangıç işaretini demiryolu işçileri vermişlerdir. Proletaryanın bu ikinci devrimci ana eylemi Ocak'taki eylemden oldukça değişik bir karaktere sahiptir. Gerçi eylemin başlangıç nedeni ikincil ve görünüşte rastlantısaldır: Demiryolu işçilerinin emekli sandığı yüzünden demiryolları yönetimiyle olan anlaşmazlıkları. Fakat, sanayi proletaryasının bunu takip eden genel ayaklanması, tümüyle açık bir politik düşünce tarafından taşınmaktadır. Ocak grevi politik özgürlük uğruna çarlık sarayına yapılan bir *rica yürüyüşüydü*, Ekim grevinde atılan slogan ise daha başkaydı: Yok olsun çarlık tarafından oynanan meşrutiyet komedisi! Genel grevin başarıya ulaşması sonucu, 30 Ekim çarlık beyanamesi çıkıyor, eylem Ocak ayında olduğu gibi geç kalınmış ekonomik sınıf savaşının başlangıcını yapmak için içeriye doğru değil, yeni kazanılmış politik özgürlükten alabildiğine yararlanmak ama-

(*) A. G. Bulygin. Çarlık memuru, 1905'de Rusya'nın İşçileri Bakanı.

cıyla dışarıya doğru taşıyor ve hırslı bir çalışma başlıyor. Gösteriler, toplantılar, yeni yayınlar, açık tartışmalar ve kanlı bir kıyımla eylemin sona erdirilmesi. Bunun üzerine yeni kitle grevleri, yeni gösteriler. Bu fırtınalı Kasım ve Aralık aylarının tipik görüntüsüdür. Kasım ayında sosyal-demokrasinin çağrısı üzerine, kanlı olayları ve Livonya'yla Polonya'da sıkıyönetim ilan edilmesini kınamak amacıyla, Petersburg'ta ilk kez olarak protesto niteliğindeki kitle grevi başlatıldı. Kısa süren *anayasa düşünden* korkunç bir biçimde uyanışın getirdiği coşkunlukla başlayan üçüncü genel kitle grevi Aralık ayında tüm çarlığı sardı. Eylemin bu kez gelişimi ve sonucu, yine bundan önceki ilk iki eylemden değişiktir. Politik hareket Ocak'ta olduğu gibi, ekonomik bir kavga biçimine dönüşmüyor, ama Ekim'de olduğu gibi de çabuk bir zafer kazanamıyor. Politikacılar gerçek bir politik özgürlük verme denemesi yapmaya kalkmıyorlar bu kez ve devrimci eylem ilk kez olarak tüm genişliğiyle mutlakiyetin *maddi* gücünün sert duvarına çarpıyor. Sürüp giden olayların mantıksal iç gelişimi sonucu kitle grevi apaçık bir ayaklanmaya, hatta Moskova'da silahlı bir sokak savaşına dönüşüyor. Moskova'daki bu Aralık günleri, politik eylemlerin ve kitle grevlerinin giderek yükselen çizgisini en ileri noktaya getirerek, devrimin yoğun bir çalışmayla geçen ilk yılını tamamlıyorlar.

Moskova olayları aynı zamanda küçük bir örnek biçiminde devrimci eylemin mantıksal gelişimini ve geleceğini tümüyle ortaya koymaktadırlar: Devrimci eylemin açık ve genel bir ayaklanmayla son bulmasının önüne geçilmeyeceğini ve bu

ayaklanmanın ancak bir dizi hazırlayıcı nitelikteki kısmi direnişlerden geçerek olgunlaştıktan sonra gerçekleştirebilineceğini görmekteyiz. Bu kısmi direniş ve ayaklanmalar geçici olarak, «dışsal» yenilgilerle son bulurlar ve tek tek incelendiklerinde «vakitsiz» ya da «erken» görülebilirler.

1906 yılıyla birlikte Duma seçimleri ve geçici Duma dönemi geldi. Proletarya güçlü bir devrimci içgüdüyle durumu açıkca kavradığı için, bu çarlık meşrutiyeti komedisini boykot ediyor ve Liberalizm politika sahnesinde öncülüğü birkaç ay için yeniden ele geçiriyordu. 1904 yılındaki durum yine ortaya çıkmaktadır: Eylemin ve çalışmanın yerine, gevezeliğin gözde olduğu bir dönem başlıyor ve proletarya sendikal savaşa daha hız verebilmek ve örgütlerini güçlendirebilmek için bir süre geri çekiliyor. Kitle grevlerinin sesi kesilirken, liberal laf ebeleri hergün kuru sıkı bombalar savuruyorlardı ortaya. Sonunda sahneye demir bir perde iniyor, oyuncular çil yavrusu gibi dağılıyor ve liberalerin bombalarından yalnızca toz toprak kalıyordu geriye. Rus sosyal-demokrasisinin merkez komitesi, Duma'yı ve yeniden başlayan liberal gevezeliği protesto amacıyla, tüm Rusya'da dördüncü bir genel grev denemesi yapıyorsa da, bu deneme tümüyle başarısızlığa uğruyor. Politik kitle grevinin etkinliği artık bitmiştir, fakat kitle grevinden genel bir halk ayaklanmasına, bir sokak savaşına geçilecek olgunluğa da henüz erişilmemiştir. Liberal dönem kapanmış, proletarya ise eylemlerine yeniden başlamamıştır henüz. Sahne geçici olarak boştur.

Yukarda Rusya'daki kitle grevlerinin geçmişini kaba taslak ortaya koymaya çalıştık kısaca. Bu geçmişe kısa bir bakış bile bize bugün Almanya'daki tartışmalarda genellikle gözönüne getirilen kitle grevi biçiminin Rusya'dakilerle en ufak bir benzerliği olmadığını göstermeye yetmektedir. Onlar, en yüksek makamların verdiği bir kararla ve kesin, ama sonuçsuz bir şemaya göre yrtlen kuru bir politik «eylem», değil, devrimin genel çerçevesinden ıkartılamıyan ve ona binlerce damarla, herşeyiyle bağlı olan, yaşanan hayatın canlı bir parçasıdır.

Rus devriminin bize gösterdiği kitle grevi, politik ve ekonomik savaşın her dönemini, devrimin her sürecini ve her anını içinde yansıtan, böylesine çok yönlü bir olgudur. Uygulanış biçimi, etki gücü ve başlama nedenleri sürekli olarak değişim içindedir. Kitle grevi, devrimin dar bir geite girdiği sanıldığı sırada, ona yeni ve geniş ufuklar aıvermekte, mutlak bir biçimde başarıya ulaşacağını sandığımız bir sırada ise başarısızlıkla son bulmaktadır. Ansızın büyük bir dalga gibi tüm ülkeyi sarmakta, birden incecik akıntılardan oluşan dev bir aė biçimine girmekte, ansızın oşkun bir kaynak gibi yer altından fışkırmakta, birden toprağın içine sızın kayboluvermektedir. Türlü iş kollarının politik ve ekonomik grevleri, kitle grevleri ve kısmi grevler, protesto grevleri ve saldırı grevleri, tek tek kentlerdeki genel grevler, sakin ücret mcadelceleri ve sokak savaşları, barikatlar ardındaki kavga, herşey içiçe, yanyana akıp gitmekte, birbir-

leriyle kesişmekte ve birleşmektedir. Bu sürekli olarak eylem halinde bulunan bir olgu denizidir. Bu olguların hareket kanunu ise açıktır: Neden kitle grevinin kendi içinde ya da onun teknik özelliklerinde değil, devrimin politik ve sosyal güç ilişkilerinde yatmaktadır. Kitle grevi devrimci savaşın sadece bir biçimidir ve savaş halindeki tarafların ilişkisindeki bir değişiklik, partinin gelişiminde, sınıf ayırımında ya da karşı devrimci güçlerin pozisyonunda bir değişim, grev eylemini görülmeyen ve kontrol altına alınamıyan binlerce yoldan etkileyebilir. Ama bu arada eylem hemen hemen hiç durmadan sürer. Yalnızca biçiminde, kapsamında ve etkisinde değişiklikler olur .Grev eylemi devrimin atan nabızı ve onun en güçlü çarkıdır. Kısaca: Rus devriminin bize gösterdiği kitle grevi, proletaryanın savaşta etkisini güçlendirmek için inceden inceye düşünülmüş, kurnazca bir çare değildir. O proleter kitlenin eylem biçimi, devrim içinde proleter savaşın bir ortaya çıkış tarzıdır.

Bu nedenle kitle grevi sorununda hüküm verebilmek için birkaç görüş noktası ileri sürülebilir.

1. Kitle grevini tek bir olay, tek bir davranış biçimi olarak görmek tümüyle yanlıştır. O halde çok uzun yıllardır süren sınıf savaşının toplu bir kavramıdır. Dört yıldan beri Rusya'da görülen sayısız kitle grevlerinden yalnızca bir tür grev, şemaya uygun bir biçimde planla ve bilerek yürütülen ve tamamlanan kısa bir eylem kalıbına uymaktadır: Bu da doğrudan doğruya protesto grevidir, yani ikincil bir biçimdir. Ayrıca unutulmamalıdır ki, bu tür grevler tek tek kentlerde uygulanmaktadırlar. Örneğin Varşova ve Lodz'daki yıllık

Mayıs bayramı grevleri. Rusya'da bir Mayıs şimdiye dek önemli bir ölçüde işi bırakarak kutlanmamıştır. Ayrıca, 11 Eylül 1905'te asılan Martin Kasprzak'ı (*) anmak için yapılan kitle grevi, Kasım Ayında Varşova'da Polonya ve Livonya'daki sıkı yönetimi protesto amacıyla yapılan grev, 22 Ocak 1906'da Varşova, Lodz, Czenstochau ve Dombrowa maden kömürü havzasında Petersburg'taki katliamın yıldönümünü anmak için yapılan grev, Temmuz 1906'da Tiflis'te askeri darbe yapmak istedikleri gerekçesiyle hüküm giyen askerlere sempati gösterisi olarak yapılan grev ve yine bu yılın eylülünde yine aynı nedenle Reval'deki askeri mahkemeyi protesto grevi, hep bu tür protesto grevlerindendir. Bütün öteki büyük ya da küçük kitle grevleri ve genel grevler protesto grevleri değil, mücadele grevleridir. Onlar genellikle kendiliğinden ve her zaman bölgesel, değişik, rastlantısal nedenlerle plansız programsız doğmuşlar, itici bir güçle büyük eylemler biçimine dönüşmüşlerdir. Onlar ayrıca «düzenlenmiş bir geri çekiliş» geçmemişler, ansızın bir ekonomik savaş, bir sokak savaşı biçimine girmişler ya da kendiliklerinden ortadan yok olmuşlardır.

Bu genel bakışta, protesto grevleri, büyük bir alandaki küçük ve tek noktalar gibi, tümüyle önemsiz bir rol oynamaktadırlar. Fakat zaman kavramıyla düşünülürse şu gerçek saptanmaktadır: Protesto grevleri mücadele grevlerinden farklı olarak, parti disiplinin, bilinçli yönetimin ve politik düşünüşün

(*) Önde gelen bir Polonyalı Sosyal Demokrat ve Rosa Luxemburg'un yakın arkadaşıydı. 1889'da onu gizlice Alman sınırından geçirdi.

en yüksek derecesini göstermektedirler, yani şemaya göre kitle grevinin en yüksek ve olgun biçimi olarak görünmek zorundadırlar ve gerçekten de eylemin «başlangıçlarında» en büyük rolü oynamışlardır. Örneğin 1 Mayıs'ta Varşova'da tüm işlerin bırakılması, sosyal-demokrasinin bir kararının böylesine şaşılabacak bir biçimde uygulandığı ilk durumdur ve Polonya'daki proleter hareket içinde geniş etkiler yapan bir olaydır. Ayrıca aynı yılın Kasım ayında Petersburg'daki sempati grevi, Rusya'da planlı bir biçimde yürütülen ilk kitle grevi denemesi olarak büyük etki yapmıştır. 17 Ocak 1906'da (*) Hamburg'taki yoldaşların yaptığı «kitle grevi denemesi» de, gelecekteki Alman kitle grevlerinin tarihinde, üzerinde böylesine tartışılan bir silahla, savaş havası içinde ve savaş isteğiyle yapılan ilk başarılı deney olarak, büyük bir rol oynayacaktır. Ve elbette ki, Almanya'da kitle grevleri dönemi ciddi olarak başladıktan sonra, 1 Mayıs'ta iş genel olarak kendiliğın bırakılacaktır. Bu nedenle, Köln'deki sendika toplantısında «topal beygir» diye sözü edilen Mayıs bayramının büyük bir geleceği vardır ve Almanya'daki proleter sınıf savaşı içinde önemli bir rol oynayacaktır. Ancak ciddi devrimci savaşlar başladığı zaman, bu tip gösteriler hızla önemlerini yitirirler. İşte bu nedenler gösteri grevlerinin önceden hazırlanmış bir planda ve parti parolalarıyla uygulanmasını objektiv olarak mümkün kılmaktadırlar: Politik bilinç düzeyinin gelişmesi ve proletaryanın eğitilmesi sonunda bu

(*) Söz konusu olan, Hamburg belediye seçimleriyle ilgili olarak seçim haklarında planlanan kısıtlamaya karşı düzenlenen se-kiz büyük protesto toplantısıdır.

tip grevler yapmak olanaksızlaşır. Örneğin Rusya'da kitlelerin çalışan öncüsü durumundaki proletarya artık gösteri ya da protesto grevleri üzerinde tek sözcük bile etmemektedir, işçiler artık şakadan anlamamakta ve sonuçları ne olursa olsun ciddi bir savaşa girmek istemektedirler. Nasıl ki, Ocak 1905'teki ilk büyük kitle grevinde gösteri ve protesto unsuru -gerçi bilerek değil, daha çok iç güdüsel ve kendiliğinden- büyük bir rol oynamışsa da durum artık tersine dönmüştür. Örneğin: Rus sosyal demokrasisinin Ağustos ayında dağılmış olan Duma'yı protesto için yapmak istediği kitle grevi denemesi, eğitilmiş proletaryanın artık yarım eylemlerden ve sadece gösterilerden hoşlanmaması nedeniyle başarısızlığa uğramıştır.

2. Eğer ikincil bir tür olan protesto ve gösteri grevleri yerine, bugün Rusya'da proletaryanın eylemlerinin asıl taşıyıcısı durumunda olan mücadele grevlerini ele alırsak, bu tür grevlerin içindeki politik ve ekonomik nedenin ya da unsurun birbirinden katıyen ayrılamaz olduğunu görürüz. Burada da gerçek, teorik şemadan epeyce uzaklaşmaktır. Ayrıca, doğrudan doğruya politik kitle grevini mantıksal olarak sendikal genel grevden doğan en olgun ve en yüksek basamak gibi gören, ama aynı anda ikisini birbirinden kesin olarak ayırmak isteyen ukalaca görüş de Rus devriminde edinilen deneyler tarafından, tümüyle geçersiz kılınmaktadır. Bunu sadece tarihsel olarak değil, yani Petersburg tekstil işçilerinin 1896-97 başlattığı ilk büyük ücret mücadelesinin, Aralık 1905'teki son kitle grevine dek, hiç farkına varılmadan ekonomik nitelikten politik niteliğe dönüşmesinde değil, ay-

nı zamanda bu iki niteliğin arasına kesin bir sınır koyamadığımız içinde saptamaktayız. Büyük kitle grevlerinin herbiri, Rusya'daki kitle grevlerinin genel tarihini tekrarlamaktadır bir bakıma. Şöyle ki, kitle grevi doğrudan doğruya ekonomik bir nedenle ya da mutlaka özel bir sendikal anlaşmazlıkla başlamakta ve politik bir gösteri durumuna geleceğe dek gelişmektedir. Önce de gördüğümüz gibi 1902 - 1903 yıllarında Güney Rusya'daki kitle grevleri fırtınası, Baku'da işsizliğe karşı alınan bir tedbirin doğurduğu anlaşmazlık yüzünden, Rostow'ta demiryolları atölyelerindeki ücret farklılığı yüzünden, Tiflis'te tezgahhtarların işgününü kısaltmak istemeleri yüzünden ve Odessa'da küçük bir fabrikadaki ücret anlaşmazlığı yüzünden patlak vermiştir. 1905 Ocak grevi ise Politow fabrikalarındaki bir iç anlaşmazlıktan doğarak gelişmiş, Ekim grevi demiryolu işçilerinin emekli sandığı için verdikleri mücadeleyle başlamış ve nihayet Aralık grevi posta ve telgraf memurlarının birleşme hakkı istemeleri nedeniyle ortaya çıkmıştır. Eylemin genel olarak gelişimi kendisini ekonomik başlangıç döneminin yok olmasıyla değil, daha çok eylemin politik bir gösteriye dönüşmesindeki hızda ve kitle grevinin eriştiği noktanın aşırılığında göstermektedir.

Ancak eylem sadece ekonomik mücadeleden politik savaş yönüne doğru ilerlememekte, ters yönde de gelişmektedir. Tüm politik kitle eylemleri, en yüksek noktaya eriştikten sonra, bir yığın küçük ekonomik grevlere dönüşmektedir. Bu yalnızca büyük kitle grevleri için değil, devrimin tümü için de geçerlidir. Politik savaşın genişlemesiyle, açıklanmasıyla ve güçlendirilmesiyle, ekonomik savaş gerilemiyor, o da genişliyor, örgütleniyor ve aynı

hızla güçleniyor. Bu iki olgu sürekli biçimde birbirlerini etkilemektedirler.

Politik savaştaki her yeni atılım ve zafer, ekonomik mücadelenin dış olanaklarını genişleterek ve işçinin durumunu düzeltme isteğini ve mücadele gücünü yükselterek, ona büyük bir katkıda bulunmaktadır. Her politik eylem dalgasından sonra, içinden binlerce ekonomik savaş başağı fışkıran verimli bir yenilgi kalmaktadır geriye. Ve tersine: İşçinin kapitalle sürekli biçimde savaş durumunda oluşu, politik durgunluk dönemlerinde mücadele enerjisini canlı tutuyor, bir bakıma proleter sınıf gücüne her zaman taze depolar sağlıyor ve politik savaş hep bu taze güçlerden başlıyarak hakimiyeti yeniden ele geçiriyor. Aynı zamanda proletaryanın bıkmadan usanmadan sürdürdüğü ekonomik didişme, her an sağ'da solda kesin anlaşmazlıklara yol açıyor ve bu anlaşmazlıklardan ister istemez büyük çapta politik patlamalar doğuyor.

Özetlersek: Ekonomik savaş bir politik düğüm noktasından öteki politik düğüm noktasına ilerlemeyi gerçekleştiriyor, politik savaş ise sürekli olarak yeni ekonomik kavgaların tohumunu atıyor. Çıkış nedenleri ve etkiler her an pozisyonlarını değiştirmektedirler. Böylece kitle grevi dönemindeki ekonomik ve politik ana nedenler, kılı kırk yaran şematik görünüşün tersine, birbirlerinden ayrılmak ve hatta birbirlerinin ortadan kaldırmaktan çok, Rusya'daki proleter sınıf savaşının iç içe geçmiş iki yüzünü oluşturmaktadırlar. Onların birleşmesi kitle grevi demektir. Eğer «direkt politik kitle grevine» ulaşmak için üzerinde kafa patlatılan teori, kitle grevi üzerinde suni -mantıksal bir

otopsi yapmaya kalkarsa, bu otopsi sonucunda -tıpkı bütün ötekilerde de olduğu gibi- canlı bir gerçeğe değil, sadece öldürülmüş bir olguyla karşılaşacaktır.

3. Rusya'daki olaylar bize kitle grevinin devrimden ayrılamıyacağını göstermiştir sonunda. Rusya'daki kitle grevlerinin tarihi Rus devriminin tarihidir. Elbette ki, bizim Alman oportünistlerimiz «devrim» sözünü duyunca hemen, kan dökümü, sokak savaşlarını, barutu ve kurşunu getirmektedirler akıllarına, sonuç: Kitle grevleri kaçınılmaz bir biçimde devrime yol açmaktadırlar, o halde kitle grevi yapmamalıyız. Gerçekten de Rusya'daki kitle grevlerinin hemen hepsi son anda çarlık düzeninin silahlı koruyucularıyla çatışarak son bulmuştur. Bu noktada politik grevler ve büyük ekonomik savaşlar arasında hiçbir ayrılık yoktur. Ancak devrim kan dökmekten başka birşeydir, ondan daha ileridir. Bilimsel sosyalizm devrimi sokak çatışmaları, ayaklanmalar, kısaca «karışıklık» olarak ele alan polis görüşünden farklı bir biçimde koymakta, devrimi sosyal sınıf ilişkilerinin derinlemesine bir iç dönüşümü olarak görmektedir. Duruma bu noktadan bakılırsa, Rusya'da kitle grevi ve devrim arasında, ilkel bir anlayışla kitle grevinin normal olarak kan dökümüyle sonuçlandığını ileri süren görüşten çok daha başka bir ilişki vardır.

Yukarda kitle grevinin, politik ve ekonomik savaşın birbirlerini kesintisiz olarak karşılıklı etkilemelerine dayanan, iç mekanizmayı gördük. Ama bu karşılıklı etki ancak bir devrim süreci içinde gerçekleşebilir. Ancak devrimci bir dönemin fırtı-

nası içinde emek ve sermaye arasında ortaya çıkan her küçük ve bölgesel anlaşmazlık, genel patlamalara yol açabilir. Almanya'da her gün ve her an işçiler ve işverenler arasında çok sert ve acımasız çatışmalar olmakta, fakat belirli bir işkolunun ya da kentin ve hatta bir fabrikanın sınırlarını aşmamaktadırlar. Petersburg'taki örgütlü işçilerin aldıkları tedbirler, Baku'daki işsizlik, Odessa'daki ücret anlaşmazlığı ya da Moskova'da sendikal birlik hakkı uğruna verilen savaş gibi olaylar Almanya'da da hergün vuku bulmaktadır. Ama bunlardan hiçbirisi genel bir sınıf eylemine dönüşmemektedir. Bunlar, mutlaka politik bir yönü de olan, kitle grevi durumuna erişeler bile, genel bir fırtına yaratamamaktadırlar. Hollanda'da demiryolu işçilerinin gösterilen büyük sempatiye rağmen, proletaryanın tüm hareketsizliği içinde eriyen ve unutulup giden genel grevi, bunun şaşırtıcı bir kanıtıdır.

Oysa sınıf toplumunun sosyal temellerinin ve duvarlarının gevşetildiği ve sürekli bir biçimde değişikliğe uğratıldığı devrim süreci içinde, proletaryanın her politik eylemi kısa bir sürede işçilerin o zamana dek dokunulmamış kesimlerine dek yayılır ve onları hareketsizlikten kurtarır, bu da doğal olarak hemen sert bir ekonomik savaş biçiminde kendini gösterir. Bir elektrik akımıyla anımsızın uyandırılan işçi önce kendisine en yakında olana el atar: Ekonomik olarak toplumdaki köle pozisyonuna karşı savunmaya geçer, politik savaşın bir eylemiyle umulmadık derecede yoğun olarak duyar ekonomik zincirlerinin ağırlığını ve baskısını. Almanya'da örneğin seçim mücadelesi ya da gümrük ücretleri üzerinde yapılan parlamenter mücadele, aynı anda sürdürülmekte olan ücret kav-

galarının gelişimi ve yoğunluğu üzerinde en ufak görülebilir bir etki yapmazken, Rusya'da proletaryanın her politik eylemi, ekonomik savaşın genişlemesine ve derinleşmesine yol açmaktadır.

Politik savaşın ekonomik mücadeleyi, ekonomik savaşın politik mücadeleyi doğurduğu, mümkün kıldığı kitle grevleriyle, devrim; sosyal koşullarını hazırlamaktadır önce. İlkel şemaya göre, devrimle kitle grevleri arasındaki ilişki yalnız kitle grevlerinin sonundaki kanlı çatışmalarda aranmaktadır, oysa Rusya'daki olaylara dikkatle baktarsak devrimle kitle grevi arasında bambaşka bir ilişkinin varlığını saptarız: Gerçekte kitle grevleri devrimi yaratmamakta, devrim kitle grevlerini yaratmaktadır.

4. Kitle grevinin başlatılması ve bilinçli yönetimi üzerinde de aydınlanmak için, şimdiye dek yapılan açıklama yeter. Eğer kitle grevini tek bir eylem olarak değil de, sınıf savaşının bütün bir dönemi olarak görürsek ve bu dönem bir devrim süreciyle özdeşse, o zaman en güçlü sosyal-demokrat partinin en yüksek makamları buna karar vermiş de olsa, bir kitle grevinin kendiliğinden ortaya çıkamayacağını saptarız. Bir devrimi yapmak ya da yapmamak sosyal-demokrasinin kendi ölçüleriyle elinde olmadığı sürece, sosyal-demokrat grupların büyük heyecan ve sabırsızlığı da, canlı ve güçlü bir halk eylemi olarak gerçek anlamda kitle grevleri dönemini başlatmaya yetmez. **Elbetteki parti** yönetiminin kararlılığı ve sosyal-demokrat işçilerinin parti disipliniyle, tek ve kısa bir gösteri yapılabilir. Örneğin İsveç'teki kitle grevi ya da Avusturya'daki en son grev ve hatta 17 Ocak'ta Ham-

burg'ta yapılan kitle grevi gibi. Fakat bu gösteriler gerçek bir devrimci kitle grevleri döneminden, aynı gergin diplomatik ilişkiler sırasında bir filonun yabancı limanlarda yaptığı gösterilerin gerçek bir deniz savaşından ayrıldığı gibi, ayrılmaktadırlar. Sadece aşırı disiplin ve coşkunluktan doğan bir kitle grevi çok çok geçici olarak mücadele isteğini artırıcı rol oynayabilir, sonra yeniden durgun güncel ilişkilere dönülmektedir. Şüphesiz ki, devrim sırasında da grevler gökten düşmemektedir, şöyle ya da böyle, işçiler tarafından yapılmak zorundadırlar. İşçilerin greve karar vermesi ve bunda azmetmesi elbette bir rol oynamakta, ayrıca grevi başlatma ve yürütme görevi doğal olarak proletaryanın en iyi örgütlenmiş ve en bilinçli sosyal-demokrat çekirdeği üstüne düşmektedir. Eğer devrimci dönem başlamışsa bile, bu eyleme geçiş ve onu yönetiş, tek bir hareket, tek bir grev olarak kalır ve genellikle ve hatta çoğu kez tek bir kentin sınırlarını aşamaz. Önce de gördüğümüz gibi sosyal-demokrasi Baku'da, Varşova'da, Lodz'ta, Petersburg'ta başarıyla kitle grevine geçiş parolasını vermiştir. Ama bu uygulama tüm proletaryanın genel eylemleri sırasında çok ender gerçekleştirilebilmektedir. Üstelik eylemi başlatış ve onu bilinçli olarak yürütüş gayet belirli sınırların içindedir. Hem de özellikle devrim esnasında proleter hareketin yönetici bir organı için, hangi fırsat ve nedenlerin patlamalara yol açabileceğini, hangilerinin ise sağlamıyacağını önceden kestirmek ve hesaplamak çok zordur. Burada da eylemin başlatılması ve yürütülmesi için yukardan verilen emirler yetmez, içinde bulunulan duruma mümkün olduğu kadar uymak ve kitlelerin o andaki duygusal

havasını mümkün olduğu kadar yakından hissetmek gerekir. Bu «içten gelişin», gerek sürükleyici gerek durdurucu olsun, Rusya'daki kitle grevlerinin tümünde nasıl büyük bir rol oynadığını gördük. Bu, Rusya'da sosyal-demokrasinin henüz çok genç ve zayıf olmasından ileri gelmekte, sadece savaş içindeki tek tek her eylemin gözden kaçmayan bir yığın ekonomik, politik ve sosyal, genel ve bölgesel, maddesel ve ruhsal nedenlerin etkisi altında bulunmasından doğmaktadır, hiçbir eylem matematiksel bir deney gibi saptanamaz ve düzenlenemez. Devrim, proletarya ve sosyal-demokراسi tarafından yönetilse bile, yine de proletaryanın açık havada rahatça yaptığı bir manevra değil, sosyal temellerin kesintisiz olarak gürültüyle yıkıldığı, parça parça olduğu ve değiştirildiği bir savaştır. Kısaca, Rusya'daki kitle grevlerinde kendiliğinden eyleme geçişin, içten gelişin en önemli unsur oluşu Rus proletaryasının «eğitilmemiş» olmasından doğmamakta, sadece devrimlerin kendilerine akıl hocalığı taslatmamalarından ileri gelmektedir.

Öteyandan Rusya'da sosyal-demokراسinin grevleri yönetici rolünü böylesine güçleştiren, onun orkestra şefi pozisyonunu gülünç bir biçimde istediği zaman elinden alan ve istediği zaman geri veren aynı devrimin, Almanya'daki tartışmada teorik şemaya göre, «yönetimin» en büyük dertleri olarak görülen sorunları, kendiliğinden çözdüğünü saptamaktayız. Örneğin, «erzak dağıtımı», «masrafların karşılanması» ve «verilen kurbanlar» sorunları gibi. Elbette devrim bu sorunları, işçi hareketini yöneten makamların sakin bir toplantıda kağıt kalemle hesap yapması biçiminde, çözmiyor. Bu sorunların «yoluna koyulması» demek, devrimin

öylesine büyük bir halk kitlesini harekete geçirmesi demektir ki, onun yapacağı eylemlerin masraflarını, tıpkı bir medeni hukuk mahkemesinin masraflarını önceden hesaplar gibi, çıkartmaya kalkmak ümitsiz bir çabalamadır. Şüphesiz ki, Rusya'daki yönetici örgütler bu mücadele içinde doğru dan doğruya zarar görenleri ,güçleri yettiğince korumaktadırlar. Örneğin sekiz saatlik işgünü kampanyası nedeniyle Petersburg'ta yapılan büyük lokavttan zarar gören yürekli işçiler haftalarca desteklenmişlerdir. Ama devrimin korkunç bilançosu içinde tüm bu tedbirler, denize bir damla su damlatmaktan başka bir şey değildir. Gerçek ciddi kitle grevleri dönemi başladıktan sonra, «masrafları karşılama» hesapları yapmak, bir su bardağıyla okyanusu boşaltmaya kalkmak gibi anlamsızlaşır. Proleter kitleler devrimi, korkunç güçlükler ve büyük acılardan oluşan bir okyanus pahasına, satın almaktadırlar. Devrim sürecinin bu aşılmaz güçlüklerle getirdiği çözüm, kitlenin en büyük acılara karşı bile duyarsızlık kazanacağı, sonsuz bir kitle idealizmi oluşturmaktan ibarettir. Eylem başarısızlığa uğradığı takdirde kendisine önceden kesinlikle saptanmış bir koruma garantisi verilmeyen, Mayıs bayramında işi bırakmayı üzerine almayan bir sendikacının psikolojisiyle ne devrim ne de kitle grevi yapılır. Oysa devrim fırtınası içinde, özellikle proletarya ihtiyatlı bir aile babası durumundan çıkarak, değil maddi güvenliği, en değerli malı, yani yaşamı bile savaş idealleri yanında daha az önem taşıyan bir «devrim aşığı» olur.

Kitle grevlerinin başlaması ve yönetilmesi, masraflarının hesaplanması ve karşılanması, devrim sürecinin kendi sorunları olmakla beraber, sosyal-

demokrasiye ve onun baştaki organlarına bir kitle grevinin yönetimi açısından bambaşka görevler düşmektedir. Sosyal demokrasi, kitle grevlerinin teknik yönü ve mekanizması üzerine kafa patlatmak yerine, devrim sürecinin ortasında bile olsa politik öncülüğü ele almalıdır. Sosyal demokrasi savaşın sloganlarını ve yönünü saptamalı, öyle bir politik savaş taktiği oluşturmalıdır ki, mücadelenin her dönemine ve anında dengesinin düzeyinden hiçbir zaman daha aşağıda kalmayacak, daha çok onun önünde gidecek kadar yararlı ve kesin olmalıdır. Kitle grevleri dönemindeki en önemli «öncülük» görevi budur. Bu öncülük belirli bir oranda teknik yönetimi de etkiler. Sosyal-demokrasinin kararlı, azimli ve ilerici bir taktiği kitlelere güven duygusu ve cesaret verir, onun mücadele isteğini artırır, kararsız ve zayıf olan proletaryayı küçümseyen bir taktik ise kitleleri gevşemesine ve karışıklığa yol açar. Birinci durumda kitle grevleri «kendiliğinden» ve her zaman «vaktinde» patlak verir, ikinci durumda ise yönetimin doğrudan doğruya yaptığı kitle grevi çağrıları zaman zaman başarısız kalır. Her iki durumda da Rus devriminden canlı örnekler çıkartabiliriz.

V

Şimdi sorulacak soru, Rusya'daki kitle grevlerinden öğrenilenlerin Almanya'nın koşullarına ne denli uyduğudur. Almanya'da ve Rusya'da sosyal politik ilişkiler, işçi hareketinin geçmişi ve şu andaki yeri tamamen değişiktir. İlk bakışta, Rus kitle grevlerinin yukarda sözü edilen iç yasalar, yalnız

Rusya'ya özgü ilişkilerin bir ürünü olarak görülebilir ve Alman proletaryası için söz konusu olma-
yacakları düşünülebilir. Rus devriminde politik ve
ekonomik savaş çok sıkı bir iç ilişki içindedirler,
onların birliği bir kitle grevleri dönemi biçiminde
kendini gösterir. Fakat bu yalnızca Rus mutlaki-
yetinin bir sonucu değil midir? İşçi hareketinin her
biçiminin ve her kıvılcığının yasak olduğu ve en
basit bir grevin politik bir suç olarak görüldüğü
bir ülkede, elbette ki mantıksal açıdan her ekono-
mik savaş aynı zamanda politik bir savaş olacak-
tır.

Ayrıca Rus işçilerinin politik devrimin başla-
masıyla birlikte hemen işverenle genel bir hesaplaş-
maya girişmelerinin nedeni, işçilerin o zamana dek
çok düşük bir hayat standartına sahip olmaları ve
durumlarının düzeltilmesi için hiçbir planlı ekono-
mik mücadeleye girmemiş bulunmalarıdır. Rus pro-
letaryası önce en kaba koşullardan kurtulmak zo-
rundaydı, ve devrimin mutlakiyetin boğucu hava-
sına getirdiği ilk taze solukla, gençliğe özgü bir
yüreklilik ve cüretle harekete geçmesi hiç de şaşı-
lacak bir şey değildir. Ve nihayet Rusya'daki kitle
grevlerinin coşkun devrimci bir biçimde yürütül-
mesi, bir yandan Rusya'nın politik geri kalmışlığı-
ndan ve önce doğu despotluğunu yıkmak zorunlu-
ğundan doğan, kendiliğindenlik, içtenlik özel-
liğiyle, bir yandan da Rus proletaryasının ör-
güt ve eğitim yönünden geri kalmışlığıyla
açıklanabilir. İşçi sınıfının politik yaşamda
30 yıllık bir deneye, üç milyonluk bir sosyal-demok-
rat partiye ve sendikal olarak örgütlenmiş çeyrek
milyonluk bir çekirdeğe sahip bulunduğu bir ülke-
de politik savaş, henüz orta çağdan yeni çağın bur-

juva düzenine ilk adımı atan yarı barbar bir devlette kitle grevlerinin ulaştığı coşkunluğa ve basit somutluğa ulaşamaz. Bunlar bir ülkedeki toplumsal ilişkilerin olgunluk derecesini yine o ülkedeki yasaların metninde arayanların görüşleridir.

Şimdi soruları teker tekere ele alalım. Önce Rusya'daki ekonomik mücadelenin başlangıç tarihini devrimin başlangıç tarihiyle bir tutmak yanlışır. Aslında grevler ve ücret mücadeleleri Rusya'da 1890 yıllarının başından, Polonya'da ise 1880 yıllarının sonundan itibaren giderek yoğunlaşmaktaydılar. Gerçi sık sık polisin gaddarca saldırılarıyla karşılaşmaktaydılar, ama yine de güncel olaylar haline gelmişlerdi. Hatta örneğin Varşova ve Lodz'ta daha 1891 yılında hiç de küçümsenemeyecek birer genel «grev yasası» oluşturulmuştu. Bu yıllarda Polonya'da sendikaya karşı duyulan özlem kısa bir süre için «ekonomik» düşlerin doğmasına yol açmış ve bunlar birkaç yıl sonra Petersburg'ta ve Rusya'nın öteki bölgelerinde ortalığı kırıp geçirmişlerdir. (3)

Aynı biçimde çarlık proletaryasının devrimden önce sonsuz bir kıtlık ve yoksulluk içinde bulunduğunu ileri süren görüş de oldukça abartılmıştır. Şu andaki ekonomik ve politik savaşta en çalışkan ve hırslı tabakayı oluşturan büyük kent ve ağır endüstri işçileri maddi yaşam düzeyi bakımından Alman proletaryasının aynı kesiminden hiç de aşağı kalmamaktaydılar. Bazı mesleklerde ücretler, Almanya'daki ücretlerle eşit, hatta bazen daha bile yüksektirler. Ayrıca iş saatleri arasında da ağır endüstri dallarında önemli bir ayrılık yoktu. Bu nedenle, Rus işçisinden maddi ve kültürel yok-

luk içindeki bir köleymişcesine söz etmek oldukça anlamsızdır. Biraz düşünülürse bu görüşün devrim gerçeği ve proletaryanın devrimde oynadığı büyük rol tarafından çürütüldüğü fark edilebilir. Yokluk ve sefalet içinde yüzenler tarafından, böylesine bir politik olgunluğa ulaşmış ve düşünsel açıklığa erişmiş bir devrim yapılamaz. Savaşın en ön safında yer alan Petersburg'lu, Varşova'lı Moskova'lı ve Odessa'lı endüstri işçileri kültürel ve düşünsel bakımından, Batı Avrupa işçi tipine, proletaryanın tek ve vazgeçilmez kültür okulu olarak burjuva parlamentosunu ve düzenli sendika pratiğini görenlerin sandığından çok daha yakındır. Modern büyük kapitalizmin Rusya'daki gelişimi ve ekonomik savaş destekleyen, yöneten sosyal-demokrasinin onbeş yıllık düşünsel etkisi, burjuva hukuk düzeninin garantilerinden yoksun bulunulsa da, önemli bir kültürel hizmet yapmışlardır.

Eğer Alman işçilerinin gerçek hayat standartına biraz daha dikkatle bakacak olursak, aradaki farkın azaldığını görürüz. Rusya'daki politik kitle grevleri, hemen ilk andan itibaren proletaryanın en geniş kesimlerini sarmış ve ateşli bir ekonomik savaşa atılmalarına yol açmışlardır. Alman işçilerinin varlığında, şimdiye dek sendikanın ısıtıcı ışığının çok zayıf olarak sızdığı karanlık köşeler, günlük ücret mücadeleleriyle sosyal ezilmişlikten kurtulmayı ya hiç denememiş ya da boş yere denemiş büyük bir işçi kesimi yok mudur? Örneğin maden işçilerinin sefaletini ele alalım. Durgun bir işgününde ve Almanya'daki parlamenter yeknesaklığın soğuk atmosferi içinde, -bu öteki ülkelerde, hatta sendikaların cenneti İngiltere'de bile böyledir- maden işçilerinin ücret mücadelesi kendini za-

man zaman meydana gelen zorlu patlamalar biçiminde, tipik itici karaktere sahip kitle grevleri halinde gösterir. İşte bu da, sermaye emek arasındaki çelişkinin daha kesin ve güçlü olduğunun, önceden planlanmış, bölgesel ve durgun sendikal mücadele biçimiyle ortadan kaldırılamayacağının kanıtıdır. Her an patlamaya hazır zeminiyle «normal» zamanlarda bile güçlü bir fırtınaya gebe olan, maden işçilerinin içinde bulunduğu yoksulluk, aslında işçi sınıfının her büyük kitle eylemini ve günlük sosyal yaşamının dengesini bozan her güçlü atılımı, derhal zorlu bir ekonomik-sosyal savaş biçimine çevirilebilmelidir. Ya da tekstil işçilerinin acıklı durumunu ele alalım. Burada da her birkaç yılda bir, polis düzeninin altından girip üstünden çıkan sert, ama genellikle sonuçsuz ücret mücadeleleri görülmektedir. Fakat kartelleşmiş tekstil kapitalinin kölesi durumundaki büyük ve iç içe geçmiş kitlenin, politik bir sarsıntıda, Alman proletaryasının güçlü ve korkusuz kitle eyleminde, patlamasını sağlayacak hırs ve canlılık burada da noksanıdır. Evlerde çalışanların, konfeksiyon işçilerinin, elektrik işçilerinin çaresiz durumunu ele alalım, kuşkusuz aslında hepsi de Almanya'daki her politik hava değişiminde patlamaya ve zorlu ekonomik savaşımlara yol açmaya hazır birer barut fıçısı durumundadır. Ama proletaryanın normal zamanlarda ne kadar seyrek mücadeleye girdiği, ne denli başarısızca savaştığı, sermaye tarafından gaddarca bastırılarak, dişlerini gıcırdata gıcırdata kölelik boyunduruğuna döndüğü de bir gerçek.

Şimdi Almanya'da konuların ve sorunların «normal» akışı içinde, durumlarının düzeltilmesi için sakın bir ekonomik mücadele vermek ya da

mesleki olarak birleşmek hakkından tümüyle yoksun olan büyük proleter kesimleri hesaba katalım. Örneğin demiryolu ve posta memurlarının apaçık çaresizliğini alalım ele. Bu devlet memurları için parlamenter hukuk devleti Almanya'da da, Rusya'daki koşullar söz konusudur, evet Rusya'daki devrim öncesi, yani mutlakiyetin kesin egemenliğinin henüz sarsılmamış olduğu günlerdeki koşullar. Ama daha 1905 büyük Ekim grevinde, halen biçimsel olarak mutlakiyet yönetimindeki Rusya'da, Rus demiryolcuları ekonomik ve sosyal hareket özgürlüklerini ilgilendiren konularda Alman demiryolcularından çok daha ileriydiler. Rus demiryolu ve posta memurları mesleki birleşme hakkını fırtınalı ve gerçekten şiddetli bir mücadeleyle elde ettiler. Gerçi şu anda mahkeme üstüne mahkeme, tedbir üstüne tedbir yağabilir, ama onların iç dayanışmasını artık hiçbir şey bozamaz. Ama Almanya'daki karşı devrimci gücü hesaba katarak Alman demiryolu ve posta memurlarının sonsuza dek bir ölü gibi boyun eğeceklerini düşünmek, büyük bir psikolojik yanlışır. Alman sendika yöneticileri tüm Avrupa'da eşi bulunmaz olan bu rezaleti, sendikal mücadelenin birkaç başarısıyla hoşnut olarak, seyredebilecek kadar içinde bulunulan koşullara alışmışlarsa da, üniformalı devlet kölelerinin yıllardır biriken ve derine işleyen bu kini, endüstri işçilerinin genel ayaklanmasıyla birlikte su yüzüne çıkacaktır. Proletaryanın endüstriyel öncü kesimi kitle grevleriyle yeni politik haklar istemeye ve elde ettiklerini savunmayı denemeye başladığı zaman, demiryolu ve posta memurlarından oluşan büyük grup da içler acısı durumunun farkına varacak ve nihayet Almanya'da sanki özellikle onlar

için yaratılmış olan çarlık mutlakiyeti koşullarından kurtulmaya çalışacaktır. Büyük halk eylemlerini bir şemaya ve belirli reçetelere göre gerçekleştirmeye kalkan dar görüş, demiryolu memurlarının mesleki birleşme hakkını elde edebilmeleri için zorunlu olan «koşulun», önce Almanya'da kitle grevi üzerine «düşünebilme özgürlüğüyle» sağlanabileceğini sanmaktadır. Olayların doğal ve gerçek akışı ise, bunun tam tersini göstermektedir: Ancak güçlü ve kendiliğinden bir kitle grevi eylemiyle, demiryolu ve posta memurlarının birleşme hakkı elde edilebilir. Almanya'da şu anda var olan ilişkiler içinde çözümlenemez gibi gözüken problem ancak proletaryanın genel politik kitle eylemleriyle ansızın çözüm olacağı bulacaktır.

Nihayet en büyük ve en önemli sorun: Tarım işçilerinin yoksulluğu. İngiltere'deki sendikaların yalnızca endüstri işçilerine göre kurulmuş olması, İngiliz ulusal ekonomisinin özel karakterine ve ziraatin tüm ekonomik yaşam içinde önemsiz bir rol oynamasına bağlıdır. Almanya'daki sendikal örgütlenme, ne kadar başarılı kurulmuş olursa olsun, eğer yalnızca endüstri işçilerini kapsar ve büyük tarım işçileri ordusu için ulaşılmaz bir şey olarak kalırsa, proletaryanın gerçek durumunun ancak küçük bir kesintisini yansıtabilir. Kırsal alanlardaki koşulların değiştirilemez ve yerinden oynatılamaz olduğunu sanmak, sosyal-demokrasinin yorulmak bilmez aydınlatma çabalarının ve özellikle Almanya'daki tüm işçi sınıfı politikasının tarım işçilerinin görünüşteki pasivliğini içten içe karıştırmakta ve eşelemekte olduğuna inanmamak, Alman endüstri proletaryasının genel bir sınıf eyleminin -hangi amaçla yapılırsa yapılsın-, kırsal alanlarda-

ki proletaryayı da harekete geçireceğini göremek, ağır sonuçlar doğuracak bir yanılgıdır elbette. Tüm bunlar ancak tarım işçilerinin genel ve coşkun bir ekonomik savaşıyla ve zorlu kitle grevleri biçimde ortaya çıkabilir.

Eğer bakışımızı sendikal olarak örgütlenmiş olan endüstri ve zanaat branşlarından, sendikal mücadelenin tamamen dışında kalan ve özel ekonomik durumları günlük sendikal çekişmenin kapsamına girmeyen, geniş proleter kesimlere çevirirsek, o zaman Alman proletaryasının sözümona Rus proletaryasından ekonomik bakımdan üstün olduğu düşüncesinin yanlış olduğunu görürüz. Çelişkilerin en son noktaya kadar keskinleştiği, her an patlayabilecek bir gerginliğin yoğunlaştığı, «Rus mutlakiyetine özgü» bir yığın durumun apaçık var olduğu ve kapitalizmle en somut ekonomik hesaplaşmanın henüz gerçekleştirilmediği, bir sürü işkolu karşımıza çıkar.

Bu eski hesapların tümü proletaryanın genel bir politik kitle eylemiyle hakim sistemin önüne sürülebilir. Kent proletaryasının suni olarak düzenlenmiş, bir kereye özgü gösterisi ya da parti yönetim kurulunun emirleriyle yürütülen kitle grevi eylemleri, geniş halk kitlelerini etkileyemez elbette. Endüstri proletaryasının ancak gerçek devrimci bir ortamdan doğan güçlü ve korkusuz savaşı, daha zor durumdaki kesimleri etkileyebilir ve normal, durgun dönemlerde günlük sendikal mücadelenin dışında kalanların hırslı bir genel ekonomik kavgaya girmesini sağlar.

Şimdi Alman endüstri proletaryasının örgüt-

lenmiş öncü grubuna dönelim ve bir yandan da Rus işçilerinin bugün ekonomik savaş içinde ulaşmak istedikleri hedefleri gözönünde tutalım: O zaman en eski Alman sendikalarının bile, bu hedeflere, eski bir çift postal gibi, yukardan bakmaya hakları olmadığını saptarız. Örneğin Rusya'daki 22 Ocak 1905 grevinin en önemli maddesini oluşturan sekiz saatlik işgünü koşulu, Alman proletaryası için çoktan aşılmış bir nokta değil, daha çok ulaşılması zor, güzel bir idealdir genellikle. Aynı durumu işverenin «ev sahibi rolü» oynamasına karşı verilen mücadelede, tüm fabrikalarda işçi komisyonları kurulması, akort sisteminin kaldırılması, Pazar tatilinin tümüyle uygulanması, birleşme hakkının tanınması için verilen savaşlarda da görmekteyiz. Evet, yakından bakıldığında Rus proletaryasının devrim içindeki ekonomik savaşının konuları, Alman proletaryası için de tamamen günceldir ve işçilerin bir çok yarasına parmak basmaktadır.

Bundan, çok revaçta olan, yalnız politik kitle grevi eylemlerinin, Almanya için de kuru, cansız bir teorik şema olduğu sonucunu çıkartırız herşeyden önce. Eğer kitle grevleri, güçlü bir devrimci mayalanmadan oluşarak kent işçilerinin kararlı bir politik savaşa başlamasına yol açarlarsa doğal olarak, o zaman -tıpkı Rusya'daki gibi- uzun bir ekonomik savaş dönemi başlatmaları da elbette doğaldır. O halde sendika yöneticilerinin coşkun politik savaş döneminde ve zorlu kitle grevleri döneminde, ekonomik çıkarlar uğruna verilen mücadelenin bir kenara itileceğinden ve ezileceğinden korkmaları, gerçeklerin gelişimine havada kalan ezberlenmiş bir görüşle bakmalarından ileri gel-

mektedir. Devrimci bir süreç Almanya'da da sendikal mücadelenin karakterini değiştirecek ve onu öylesine güçlendirecektir ki, bugünkü sendikal gerilla savaşı tıpkı bir çocuk oyuncağı gibi kalacaktır. Ayrıca bu somut ekonomik kitle grevleri fırtınası politik savaşa da sürekli olarak destek sağlayacak ve taze güçler kazandıracaktır. Rusya'da bugünkü kitle grevlerinin zembereğini ve bir bakıma proletaryanın eylemlerinin ayarlayıcı mekanizmasını oluşturan, ekonomik ve politik savaş arasındaki bu karşılıklı etkileyiş, Almanya'da da doğal olarak ortaya çıkacaktır.

VI

Buna bağlı olarak Almanya'da kitle grevlerinin nasıl organize edileceği sorusu epeyce değişik bir görünüm kazanmaktadır.

Bazı sendika yöneticilerinin bu soruya verdikleri şu yanıt elbetteki geçersizdir: «Henüz kitle grevi gibi cüretkar bir kuvvet denemesine girecek kadar güçlü değiliz.» Proletaryanın ne zaman bir savaşa girebilecek «yeterli gücü» toplayacağını matematiksel yollarla saptanması imkansız olduğundan, bu görüş savunulamaz. Bundan 30 yıl önce Alman sendikalarının 50 000 üyesi vardı. Besselli ki ,yukardaki ölçüye göre, bu sayıyla kitle grevi yapmak düşünülemezdi. Daha sonraki 15 yıl içinde üye sayısı dört kat arttı ve 237 00 üyeye çıktı. Eğer o zaman bugünkü sendika yöneticilerine, proletaryanın bir kitle grevi yapacak olgunluğa erişip erişmediği, sorulsaydı, mutlaka bunun söz

konusu olamayacağını, üye sayısının milyona erişmesi gerektiğini ileri sürerlerdi. Bugün örgütlü sendika üyelerinin sayısı iki milyonu **bulmuştur**, ama yöneticiler hala aynı görüştedirler ve duruma bakılırsa bu sonsuza dek böyle sürecektir.

Burada sessizce, bir kitle eylemini göze alacak «yeterli güce» erişmek için, tüm Alman işçi sınıfının en son erkek ve kadın işçiye dek örgüte alınması koşulu koyulmaktadır, ama bu gerçekleşirse o zaman da eski formüle göre, bir kitle eylemine «gerek» kalmıyacaktır herhalde. Bu teori iç bir çelişkiye düştüğü ve sürekli olarak bir çember içinde dönüp durduğu için, tümüyle ütöpiktir. İşçilerin herhangi bir direkt sınıf mücadelesine girmeden önce, tümüyle örgütlenmiş olmaları gerekli görülüyor. Oysa kapitalist gelişimin ve burjuva devletin ilişkileri ve koşulları, olayların normal gelişimi içersinde belirli tabakaların, hele özellikle sermaye ve devlet tarafından en çok ezilen yoksul proletarya kesimlerinin büyük bir kısmının, şiddetli sınıf savaşları yapılmadan, örgütlenmesini olanaksız kılmaktadır. Örneğin İngiltere'yi ele alalım. Tam bir yüzyıldır yorulmaksızın yapılan sendikal çalışmaya rağmen, ki, bu çalışma -kartizm (chartist) akımının başlangıcındaki dönem dışında «rahatsız» edilmeden ve «devrim romantizmi» tarafından şaşırtılmadan ve saptırılmadan yürütülmüştür, proletaryanın iyi **durumda** olan tabakalarının bir azınlığını örgütlemekten öteye geçilememiştir.

Proletaryanın tüm örgütleri gibi sendikalar da ancak mücadele içinde varlıklarını koruyabilirler, ama burjuva parlamentarizmi döneminin durgun

sularında yapılan bir kurbağa - fare savaşıyla değil, şiddetli devrimci kitle savaşlarıyla. Katı, mekânik-bürokratik düşünüş, savaşı, örgütlenmenin belirli bir noktaya eriştikten sonra, gücünü göstermesinin ürünü olarak anlamaktadır. Oysa canlı diyalektik gelişime göre örgüt, savaşın bir ürünüdür. Bunun en büyük örneğini Rusya'da gördük. Hemen hemen hiç örgütlenmemiş durumdaki proletarya, birbuçuk yıllık fırtınalı bir devrimci mücadeleden sonra, geniş bir organizasyon ağının filizlerini yarattı. Bu tür başka bir örnek te Alman sendikalarının kendi tarihinde bulunmaktadır. 1878 yılında sendika üyelerinin sayısı 50 000'i bulmaktaydı. Önceden de belirttiğimiz gibi, bugünkü yöneticilerin teorilerine göre bu örgüt zorlu bir politik savaşa girecek «yeterli güce» sahip değildi. Fakat sendikalar, o zaman bu denli zayıf olmalarına rağmen, savaşa girdiler, yani sosyalistler yasası adlı kanuna karşı mücadeleye başladılar ve savaştan zaferle çıkarak sadece «yeterli güce» sahip olduklarını göstermekle kalmadılar, güçleri de tam beş kat artmıştı üstelik. Evet, sosyalistler yasasının düştüğü 1891 yılında sendikaların üye sayısı 277 659 u bulmaktaydı.

Elbette ki sendikaların sosyalistler yasasına karşı verilen savaşta uyguladıkları metod, örgütün bir arı gibi kesintisiz ve barışçı olarak genişletilmesi idealine uymuyordu. Savaşta önce yerle bir oldular ve bir sonraki dalgayla yükselerek yeniden doğdular. Bu da proleter sınıf örgütlerinin kendilerine özgü gelişim biçimidir, önce savaş içinde gücünü denemek ve savaş tarafından yeniden oluşturularak ortaya çıkmak.

Almanya'daki olguları ve işçilerin türlü kesim-

lerinin durumlarını yakından inceleyince, gelecekteki fırtınalı politik kitle savaşlarının, sendikacıların korktuğu gibi bir yok oluş tehlikesi doğurmaya-
cağını, tersine sendikaların gelişimine hız ve yeni perspektivler kazandıracağını açıkça görebiliriz. Sorunun bir başka yönü daha vardır. Ciddi politik bir sınıf eylemi olarak yalnızca örgütlenmişlerle bir kitle grevi yapmayı planlamak, tümüyle yanlıştır. Eğer kitle grevinin ya da grevlerinin ve kitle savaşının başarıya ulaşması isteniyorsa, o zaman bunların bir «halk eylemi» haline gelmesi, yani proletaryanın en geniş kesimlerini kapsamaması gerekmektedir. Parlamenter bir biçimde yürütülmek istenen bir proleter sınıf savaşı bile, gücünü örgütlenmiş küçük bir çekirdekten değil, devrim yanlısı geniş proleter kesimlerden almaktadır. Eğer sosyal demokrasi örgütlenmiş birkaç yüzbinle seçim savaşına girmek istiyorsa, o zaman kendi kendisini bir hiç olmaya mahkûm etmiş demektir. Sosyal demokrasinin de tüm seçmen kitlesini örgüt içine alma eğilimi vardır, oysa otuz yıllık sosyal demokrat deney göstermektedir ki, parti örgütünün gelişmesiyle seçmen kitlesi genişlemez, tersine her seçim savaşından sonra, yeni kazanılan işçi kesimlerinin zemininde örgüt, taze filizler verir. Burada da yalnızca örgüt yeni savaşçı birliklerin oluşmasını sağlamıyor, tersine; savaş örgüte büyük gruplar kazandırıyor. Eğer sosyal demokrasi işçi sınıfının örgütlenmiş bir çekirdeği, tüm çalışan halkın öncüsüyse ve işçi hareketinin açıklığı, gücü ve birliği bu örgütten doğuyorsa, o zaman proletaryanın sınıfsal eylemleri hiçbir zaman örgütlenmiş bir azınlığın eylemleri olarak görülemez. Büyük ve gerçek bir sınıf savaşı ancak en geniş kitlelerin desteği ve katılmasıyla yapılabilir.

lır, kitlelerin gücünü hesaba almıyan ve proletaryanın küçük bir kesiminin kışla disiplini içinde yapacağı düzgün yürüyüşler üstüne kurulan sınıf savaşı stratejisi, acı bir fiyasko ile sona ermeğe mahkûmdur.

O halde Almanya'da kitle grevlerinin ve eylemlerinin sadece örgütlenmiş bir grup tarafından yürütülmesi ve parti merkezi tarafından kesinlikle «yönetilmesi» olanaksızdır. Bu durumda da —tıpkı Rusya'daki gibi —önemli olan «disiplin», «eğitim», kazanılacak desteğin ve masrafların önceden iyice ayarlanması değil, daha çok, örgütlenmemiş olan, fakat içinde bulundukları hava ve ortama göre devrimci proletaryaya katılmaya hazır geniş çevreleri harekete geçirecek, kararlı ve gerçekten devrimci sınıf eylemleri yapabilmektir.

Proletaryanın sınıf savaşında örgütü yanlış değerlendirmeye ve onun önemini abartma, alışlageldiği gibi örgütlenmemiş proleter kitlenin ve onun politik olgunluğunun küçümsenmesiyle tamamlanmaktadır. Ancak devrim süreci içinde, büyük sınıf savaşlarının sarsıcı fırtınası sırasında hızlı kapitalist gelişimin terbiye edici etkisi ve sosyal demokrasinin geniş halk kitleleri üzerinde yaptığı çalışmanın etkileri kendisini gösterir. Oysa durgun dönemlerde örgütlerin bir takım cetvelleri ve hatta seçim istatistikleri bile bu konuda doğru bir fikir verememektedirler.

Gördüğümüz gibi Rusya'da iki yıldan beri, işçilerin işverenle küçük ve bölgesel bir anlaşmazlıktan ya da hükümet güçlerinin belirli bir yerdeki sertçe müdahalesinden büyük ve genel proletarya

eylemleri doğabilmektedir. Elbette herkes bunun Rusya'da «devrim» yapıldığı için böyle olduğunu söyleyebilir. Fakat bu ne demektir? Bu Rus proletaryasının sınıf duygusunun, sınıf içgüdüsünün son derece canlı olduğunu göstermektedir. Öyle ki, küçük bir işçi grubunun özel bir sorunu hemen ve doğrudan doğruya genel bir sorun, bir sınıf meselesi olarak kavranmakta ve proletarya derhal bir bütün olarak tepki göstermektedir. Almanya, Fransa, İtalya ve Hollanda'daki en zorlu sendikal anlaşmazlıklar, işçi sınıfının genel bir eyleme geçmesini —sadece örgütlenmiş kesim bile olsa— sağlayamazken, Rusya'da en küçük bahanelerden büyük fırtınalar koparılmaktadır. Ama bu — ne denli çelişik görünürse görünsün — şu anda genç, eğitilmemiş, az aydınlatılmış ve çok az örgütlenmiş olan Rus proletaryasının, Almanya'daki ya da herhangi bir Batı Avrupa ülkesindeki örgütlenmiş, eğitilmiş, aydınlatılmış proletaryadan sonsuz derecede daha güçlü bir sınıf içgüdüsüne sahip olduğunun kanıtından başka birşey değildir. Bu «genç ve yıpranmamış» Doğu'nun, «kokuşmuş» Batı'dan ayrı olan özel bir yeteneği değil, sadece direkt olarak yapılan devrimci kitle eylemlerinin basit bir sonucudur. Aydınlatılmış Alman işçilerine sosyal demokrasi tarafından aşırılan sınıf bilinci, teorik ve üstü kapalı bir biçimdedir. Bu bilinç dörtyüz seçim bölgesinde yapılan paralel eylemlerin, birçok bölgesel ekonomik mücadelelerin ve benzeri olayların, düşünsel toplamıdır yalnızca ve burjuva parlamentarizminin egemen olduğu bir dönemde, doğrudan doğruya bir kitle eylemi biçiminde kendini gösteremez. Oysa kitlenin politik sahneye bizzat çıktığı devrim sırasındaki sınıf bilinci, pratik ve aktif bir sınıf bilincidir. Devrimin

bir yıl içinde Rus proletaryasına verdiği «öğretiyi», 30 yıllık parlamenter ve sendikal savaş Alman proletaryasına suni olarak dahi verememiştir. Elbette bu sınıf duygusu devrim dönemi tamamlandıktan ve parlamenter bir burjuva hukuk devleti kurulduktan sonra, Rusya'da da önemli ölçüde ortadan kalkacak ya da daha çok gizli, üstü kapalı bir biçime dönüşecektir. Ama Almanya'da güçlü politik eylemlerin başladığı dönemde, sosyal demokrasinin o zamana dek yaptığı eğitici çalışma ne denli güçlüyse, canlı ve eyleme geçebilecek yetenek de, bir devrimci sınıf bilinci de o denli güçlü ve çabuk olarak, proletaryanın en geniş ve derin tabakalarına dek yayılacaktır. Bu eğitici çalışma ve Alman politikasının şu andaki tahrik edici etkileri, bugün görünüşte politik bir «budalalıkla» sosyal demokrasinin ve sendikaların tüm örgütlenme çabalarına karşı duyarsız kalan büyük kitlelerin, ciddi bir devrimci dönemde sosyal demokrasinin peşinden yürümeleri biçiminde kendisini gösterecektir. Altı aylık bir devrimci dönem, bu örgütlenmemiş kitlelerin on yıldır toplantılar ve bildiri dağıtmayla tamamlanamıyan devrimci eğitimlerini, bir anda tamamlayacaktır. Ve Almanyadaki koşullar böyle bir dönemi başlatacak olgunluğa erişince, şu anda örgütlenmemiş olan kitleler birlikte sürüklenen bir unsur değil, tersine savaşın en radikal, en atak ve hırslı güçleri olacaklardır. Eğer Almanya'da kitle grevleri başlarsa, o zaman en örgütlenmiş olanlar değil, —örneğin matbaacılar değil— az ya da hiç örgütlenmemiş maden işçileri, tekstil işçileri, hatta belki de tarım işçileri en üstün eylem yeteneğini geliştireceklerdir.

Bu yoldan giderek, Almanya'da yönetimin gerçek görevleri ve sosyal demokrasinin kitle grevlerin-

deki rolü sorunlarında, Rus'yadaki olayların analizini yaparken ulaştığımız sonuçlara ulaştık. O halde örgütlenmiş azınlığın parti ve sendikalar tarafından yapay olarak yönetilen, gösterisel nitelikteki grevleri ortaya koyan dar görüşlü şemayı bırakarak, sınıf çelişkilerinin iyice keskinleşmesinden ve politik ortamdan somut bir güçle doğan, gerçek ve canlı halk eylemine dönelim. Bu eylem politik ve ekonomik kitle mücadelelerinden, kitle grevlerinin patlamasına yol açmaktadır, o halde sosyal demokrasinin üzerine düşen görevin kitle grevlerini teknik olarak hazırlamak ve yönetmek değil, tüm hareketin «politik öncülüğünü» yüklenmek olduğu açıktır.

Sosyalist Parti, proletaryanın en uyanık ve sınıf bilincine en iyi ermiş olan öncüsüdür. O kollarını bağlayarak, kaderci bir biçimde «devrim ortamının» doğmasını ve kendiliğinden bir halk eyleminin gökyüzünden düşmesini bekleyemez. Tam tersine o sürekli olarak, konu ve sorunların gelişiminde öncülük yapmalı, onu hızlandırmayı denemelidir. Ama bunu zamanlı zamansız rastgele kitle grevi çağrısında bulunarak değil, proletaryanın en geniş kesimlerine devrimci dönemin başlamasının önüne geçilmeyeceğini, onu gerektiren iç sosyal nedenleri ve onun politik sonuçlarını açıklayarak, başarabilir. Eğer proletaryanın en geniş kesimleri, sosyaldemokrasinin bir kitle eylemi için kazanılmak isteniyorsa ya da tersine, eğer sosyaldemokrasi bir kitle eyleminin gerçek yönetimini ele geçirmek ve «politik anlamda» tüm eylemin başına 'geçmek istiyorsa, o zaman Alman proletaryasına yaklaşan savaş dönemindeki taktiği ve amaçları, tam bir açıklık, kararlılık ve dayanıklılıkla anlatmayı becerebilmelidir.

VII

Kitle grevinin Rusya'da sosyaldemokrasinin bilinçli bir taktiğinin suni ürünü olarak değil, şimdiki devrimin zeminindeki tarihsel ve doğal bir olgu biçiminde ortaya çıktığını gördük. Pekiyi, Rusya'da devrimin bu yeni ortaya çıkış biçimini meydana getiren nedenler nelerdir?

Rus devriminin ilk görevi mutlakliyetin ortadan kaldırılması ve modern bir burjuva-parlamentar hukuk devletinin kurulmasıdır. Bu görev biçimsel olarak, Almanya'daki Mart devriminin (*) ve 18. yüzyılın sonunda Fransa'daki büyük devrimin karşı karşıya kaldığı görevin aynıdır. Fakat bu iki benzer devrim toplumsal ilişkiler ve tarihsel koşullar yönünden bugünkü Rus devriminden tümüyle ayrıdırlar. Burada en önemli nokta ise Batı'nın burjuva devrimleriyle, Doğu'nun bugünkü burjuva devrimi arasındaki zamanda, bütün bir kapitalist gelişim döneminin geçmiş olmasıdır.

Ve bu gelişim sadece Batı Avrupa ülkelerini değil, mutlakliyet rejimi altındaki Rusya'yı da etkilemiştir. Ağır endüstri, modern sınıf ayrılıkları, derin sosyal çelişkileri, büyük kent yaşamı ve modern proletaryasıyla Rusya'da da egemen duruma geçmiş, yani sosyal gelişim içersinde en etkili üretim biçimi durumuna gelmiştir. Bundan da çelişkili ve dikkate değer bir durum doğmuştur: Biçimsel görevlerine bakılırsa bir burjuva devrimi niteliğindeki devrim, en önde modern sınıf bilincine ermiş

(*) 1848 Martındaki burjuva - Liberal devrim (Viyana - Berlin - Münih)

proletarya tarafından yürütölmekte ve uluslararası bir ölçüde burjuva demokrasisinin yıkılacağını göstermektedir. Artık Batı'daki ilk devrimlerde olduğu gibi burjuvazi devrimci ve öncü unsur, küçük burjuva biçimine sokulmuş proleter kitlede ona hizmet eden ordu değil, tersine artık proletarya, yürütücü ve sürükleyici unsurdur. Büyük burjuvazi kesimleri ise ya direkt karşı devrimci olmuşlar ya da zayıf liberal bir görüşe bağlı kalmışlardır kısmen. Yalnız kırsal alanlardaki küçük burjuvazi, kentlerdeki küçük burjuvaziyle birlikte, ilerici ve hatta devrimden yana bir tutumdadır. Burjuva devriminin öncülüğünü tümüyle üstüne alan Rus proletaryası, burjuva demokrasisi düşlerinden kesinlikle kopmuş olarak ve kendi sınıfsal çıkarlarının bilinciyle savaşa girmiştir. Bu çelişki dolu gibi gözükcn ilişki şu gerçekte açıklanabilir : Burjuva devrimi içinde proletaryanın burjuva toplumuylla olan çelişkisi, burjuva toplumuylla mutlakiyet arasındaki çelişkiden daha büyüktür, yani egemen durumdadır. Proletaryanın mutlakiyete karşı savaşı aynı anda ve aynı güçle kapitalist sömürüye karşı da yönelmiştir. Devrimci mücadele programında politik özgürlük ve sekiz saatlik işgünü, proletaryanın maddi yönden insancıl bir yaşam düzeyine eriştirilmesi aynı önemle yer almaktadır. Rus devriminin bu iki yönlü karakteri, Rusya'daki olaylarda gördüğümüz gibi, bir kitle grevi biçiminde ortaya çıkan, ekonomik ve politik savaşın iç ilişkisinde ve birbirlerini karşılıklı etkilemelerinde görölmektedir.

Önceki burjuva devrimlerinde devrimci kitlelerin politik eğitimi ve yönetimi burjuva partileri tarafından yapılmakta ve tek amaç olarak yalnızca eski hükümetin devrilmesi göz önünde tutulmaktaydı.

Devrimci mücadele biçimi olarak da kısa bir sokak savaşı yeterliydi. Bugün ise, işçi sınıfının kendi kendini aydınlattığı, bir araya geldiği ve kendi öncülüğünü yaptığı, hem eski devlet zorbalığına hem de kapitalist sömürüye karşı yönelen devrim sırasında, kitle grevi hem en geniş proleter kitlelerin eylem içinde birleşmesini, aydınlanmasını ve örgütlenmesini sağlayan hem de devletin zorbalığını sarmaya, devirmeye ve kapitalist sömürünün önüne set çekmeye yarayan doğal bir araç olarak görülmektedir. Kentlerdeki endüstri proletaryası şimdi Rusya'daki devrimin can damarıdır. Ama doğrudan doğruya politik bir kitle eylemi yapabilmek için proletaryanın toparlanması, tüm fabrikalardan, atölyelerden, dökmühanelerden, maden ocaklarından çıkarak, kapitalizmin boyunduruğu altında zorunlu kaldığı, tek tek işyerlerine göre bölünme ve dağılmadan kurtulması gereklidir. Bu nedenle kitle grevi proletaryanın ilk doğal, canlı ve atılğan devrimci eylem biçimidir ve endüstri sosyal ekonomide ne denli egemen, emek ve sermaye arasındaki çelişki ne denli gelişmiş ve proletaryanın devrimdeki rolü ne denli büyükse, kitle grevleri de o kadar güçlü ve etkili olmalıdırlar. Önceki burjuva devrimlerinin ana eylem biçimi olan sokak savaşları, yani devletin silahlı gücüyle doğrudan doğruya karşılaşma, bugünkü devrimin bir dış noktası, tüm proleter kitle mücadelesi süreci içinde yalnızca bir andır.

Böylece Bernstein, David (*) ve Alman sosyaldemokrasisinin öteki oportünistleri tarafından, bir kâhin gibi önceden bildirilen yeni devrim biçimine,

(*) Edvard David: Sosyal Demokrat ekonomi yazarı ve SDP'nin revizyonist kanadının sözcüsü.

yani sınıf savaşlarının uygarlaştırılması ve yumuşatılmasına gelmiş bulunuyoruz. Ama adı geçenler bu uygarlaşmayı ve yumuşamayı bir küçük burjuva demokrasisi düşü içinde, sınıf savaşının sadece bir parlamenter mücadele sınırları arasında kısıtlanması ve sokak savaşının tümüyle ortadan kaldırılması biçiminde görüyorlar şüphesiz. Ama tarih bu soruna daha derin ve daha ince bir çözüm bulmuştur : Devrimci kitle grevleri elbette kanlı ve zorlu sokak savaşının yerini almıyor ve onu gereksiz kılmıyor, onu uzun bir politik mücadele süreci içinde bir an niteliğine indirgiyorlar. Ayrıca kitle grevleri devrim süreci içinde kelimenin tam anlamıyla çok büyük bir kültürel yapıt ortaya koymaktadırlar : Bu da kapitalist sömürünün insanlık dışı metodlarının «uygarlaştırılarak» tüm işçi sınıfının maddi ve düşünsel düzeyinin yükseltilmesidir.

O halde kitle grevi sadece Rusya'ya özgü bir olay ve mutlakiyetin bir ürünü değil, kapitalist gelişimin bu döneminde ve var olan sınıf ilişkileri içerisinde, proleter sınıf savaşının genel bir biçimidir. Üç burjuva devrimini ele alalım : Büyük Fransız devrimi, Alman Mart devrimi ve şimdiki Rus devrimi, sürüp giden gelişim içersinde, kapitalist yüzyılın kaderini ve sonunu yansıtmaktadırlar. Büyük Fransız devriminde burjuva toplumun henüz hiç gelişmemiş olan iç çelişkileri uzun süren zorlu savaşlara yol açıyorlar ve ancak devrim ateşi içinde filizlenen, olgunlaşan çelişkiler, önüne geçilmez ve kendiliğinden doğan bir radikalizmle ortalığın altını üstüne getiriyorlar. Yarım yüzyıl sonra, kapitalist gelişimin ortasında, Alman halkı tarafından başlatılan devrim, önce sermaye ve emek arasındaki çıkar çelişkisi ve güç dengesiyle engelleniyor ve bir burjuva-feodalite

uzlaşmasıyla boğularak, yarı yolda önü alınan kısa ve acıklı bir ikincil olay biçimine dönüştürülüyor. Bir yarım yüzyıl daha sonra, bugünkü Rus devrimi: O artık dağı aşmış, yani kapitalist gelişimin en yüksek noktasını geçmiştir. Burjuva devrimi artık burjuva ve proletarya arasındaki çelişki tarafından boğulamıyacak, tersine yeni ve uzun bir sosyal savaşlar dönemi biçiminde genişleyecektir. Bu dönemde, devrimin ortaya attığı birçok yeni hesaplaşma karşısında, mutlakiyetle yapılan eski hesaplaşma önemsiz kalmaktadır. Böylece bugünkü devrim Rus mutlakiyetindeki özel durumlarla birlikte, uluslararası kapitalist gelişimin genel sonuçlarını da ortaya koymaktadır aynı anda. Bu nedenle eski burjuva devrimlerinin bir takipçisi olmaktan çok, Batı'da başlayacak yeni bir proletarya devrimleri serisinin öncüsüdür. En geri kalmış olan ülke —özellikle burjuva devrimini yapmakta böylesine geciktiği için—, Almanya'nın ve en gelişmiş kapitalist ülkelerin proletaryasına sınıf savaşının ilerideki yol ve metodlarını göstermektedir.

Duruma bu açıdan bakarsak, Rus devrimini sadece Rusya'ya özgü güzel bir oyunmuş gibi uzaktan incelemenin ve çok gösterilen kahramanlıklara, yani savaşın dış aksesuarına hayran kalmanın büyük bir yanlış olduğunu görürüz. En önemli olan Alman işçilerine Rus devriminin kendi sorunları olarak görmeyi öğretmektir. Hem sadece Rus proletaryasıyla uluslararası sınıfsal bir dayanışma anlamında değil, özellikle kendi öz sosyal ve politik tarihlerinin bir bölümü olarak görmelidirler devrimi herşeyden önce. Anlaşılan Alman proletaryasını «çok zayıf» ve Almanya'daki koşulları devrimci kitle savaşları için henüz yeterli derecede olgun bulmayan sendika yö-

neticileri ve parlamenterlerin, Almanya'daki sınıf ilişkilerinin olgunluğunu ve proletaryanın gücünü sendika ya da seçim istatistikleriyle saptanamıyacağından, tek ölçeğin Rus devrimi sırasındaki olaylar olduğundan, haberleri bile yoktur. Nasıl ki, Fransa'daki sınıf çelişkilerinin olgunluğu ve Paris'teki Haziran çatışması, Almanya'daki Mart devriminde — gelişmesi ve fiyaskoyla sona ermesi bakımından — yansımışsa, bugün Almanya'daki sınıf çelişkilerinin olgunluğu da Rusya'daki olaylarda ve Rus devriminin gücünde yansımaktadır. Alman işçi hareketi içindeki bürokratlar proletaryanın gücünü ve olgunluğunu kanıtlayacak belgeyi bürolarının çekmecelerinde arayıp dururlarken, aradıklarının büyük bir tarihsel açıklıkla gözlerinin önüne serildiğini görememektedirler, çünkü tarihsel olarak bakılırsa Rus devrimi uluslararası işçi hareketinin, böylece de en başta Alman işçi hareketinin, gücünün ve olgunluğunun bir yansımasıdır.

Bu nedenle Frohme, Elm (*) ve bazı diğer yoldaşların istedikleri gibi, Alman proletaryasının Rus devriminden savaşın dış biçimini, yani kitle grevini bir bakıma ödünç almasını ve bir tedbir olarak, ancak millet meclisi seçme hakkı elinden alındığı zaman, kullanılmasını beklemek, yani kitle grevini pasif bir parlamenter savunma aracı olarak hadım etmek, Rus devriminden çıkartılacak çok zayıf, acıklı ve gülünç bir derstir. Eğer millet meclisi seçme hakkı elimizden alınırsa kendimizi savunuruz. Bu gayet doğaldır. Ama bu karara varmak için yoldaş Elm'in Jena'da

(*) Adolf Von Elm ve Karl Egon Frohmes Sosyal Demokrat Parlamento üyeleri, kitle grevi tartışmasında Rosa Luxemburg'un muhalifleri.

yaptığı gibi kahraman Danton pozuna girmeye gerek yoktur, zira elde edilmiş olan birkaç parlamenter hakkın savunulması devrimci bir yenilik olmaktan çok, her muhalefet partisinin en basit ve en başta gelen görevidir, bunun için Rus devrimindeki korkunç kan dökümünden canlandırıcı, harekete geçirci bir araç olarak yararlanmaya kalkmak gereksizdir. Sadece savunma üzerine kurulan bir taktik, devrim süreci içinde proletaryanın politikasını katiyen etkilememelidir. Almanya'da seçim hakkının ortadan kaldırılmasının mutlaka bir kitle grevi eylemi doğuracak bir ortam sağlayacağını yüzde yüz garanti edemeyiz, ama öte yandan Almanya'da coşkun kitle eylemleri dönemi başladığı zaman, sosyaldemokrasinin taktiğini yalnızca parlamenter bir savunma üzerine kuramayacağını kesinlikle ileri sürebiliriz.

Almanya'da kitle grevlerinin hangi nedenlerle ve ne zaman başlayacağını önceden saptamak sosyaldemokrasinin gücü dışındadır, çünkü parti toplantılarında alınan kararlarla tarihsel durumlar doğuramaz. Sosyaldemokrasinin yapabileceği ve yapmak zorunda olduğu şey, savaşlar başladığı zaman onların politik yönünü açıkça göstermek, kararlı ve azimli bir taktik ortaya koymaktır. Tarihsel olaylar bir takım emir ve kurallarla dizginlenemez ve kontrol altına alınamaz, yapılacak şey onların önceden hesaplanabilen muhtemel sonuçlarının bilincine varmak ve kendi davranış biçimini buna göre düzenlemektir.

Alman işçi hareketinin yıllardan beri kendini hazırladığı en yakın politik tehlike karşı devrimci bir hükümet darbesidir, bu darbe çalışan halk kitlelerinin en önemli hakkı olan millet meclisi seçme

hakkını onların elinden almak isteyecektir. Böyle bir olayın etki alanı çok büyük olmasına rağmen, böyle bir darbenin peşinden hemen kitle grevi biçiminde açık bir halk eyleminin başlayacağını kesinlikle iddia edemeyiz, zira bugün için bir kitle eyleminde durumu etkileyen ve tayin eden sayısız koşul ve nedenleri bilememekteyiz. Fakat bir yandan Almanya'daki ilişkilerin şu andaki aşırı gerginliğini, Rus devriminin ve Rusya'da yapılacak yeniliklerin türlü uluslararası etkilerini göz önünde tutarsak, o zaman Almanya politikasında seçim hakkının ortadan kaldırılmasıyla başlayacak olan bir hareketin sadece bu hak uğruna verilen bir savaş olarak kalma-
yacağını görürüz. Böyle bir darbe, kısa ya da uzun bir süre içinde öfkeyle eyleme geçen halk kitlelerinin, somut bir güçle genel bir politik hesaplaşma istemeleri biçimindeki tepkiyi üzerine çekecektir. Ve ana gıda maddeleriyle vurgunlar vurmanın, suni olarak eti pahalılaştırmanın, sonsuz bir militarizm ve denizlere yayılma sevdasıyla halkın soyulmasının, sömürgelerde uygulanan aşağılık politikanın, Königsberg davasındaki (*) ulusal rezaletin, sosyal reform arın durdurulmasının, demiryolcuların, posta memurlarının ve tarım işçilerinin haklarının ellerinden alınmasının, maden işçilerinin kandırılması ve alaya alınmasının, Löbtau davasındaki kararın (**) ve sınıf çıkarlarına dayanan tüm hukuk düzeninin,

(*) 1904 Haziran ayında. Rusya'ya devrimci yayınlar getirdikleri için gizli dernekçilik ve vatana ihanet suçlamasıyla çok sayıda sosyal demokrata karşı yürütülen yargılama.

(**) 1899 Şubatında Dresten'de dokuz inşaat işçisi, komşu inşaatların birinde belli çalışma, süresinin üzerinde çalışmasını pretosto ettikleri için toplam 53 yıl ağır hapse mahkûm edilmişlerdi.

7. ezici lokavt sisteminin, kısaca soylu takımının 20 yıldan beri kartelleşmiş büyük sermayeyle elele yürüttüğü sömürünün hesabı sorulacaktır.

Taş bir kez yuvarlanmaya başladı mı, artık sosyal demokrasi istese de istemese de durdurulamaz. Kitle grevine karşı çıkanlar, özellikle Rusya'nın önce bir Doğu despotizminden modern burjuva hukuk düzenine büyük bir atlama yapmakla kalmış olduğunu ileri sürerek, Rus devriminden çıkartılacak dersleri ve örnekleri Almanya için bir ölçü olamayacakları gerekçesiyle reddetmektedirler. Eski ve yeni politik düzen arasındaki biçimsel farkın Rusya'daki devrimin şiddetini ve gücünü açıklamaya yetmesi gerekiyor onlara göre. Almanya'da bir hukuk devletinin en gerekli kurallarına ve garantilerine çoktan beri sahibiz, o halde burada sosyal çelişkilerin böylesine maddesel bir biçimde çatışması olanaksızdır. Ama kitle grevine karşı çıkanlar bunları söylerken, eğer Almanya'da açık bir politik savaş başlarsa hedefin tarihsel koşullara göre bugünkü Rusya'dakinden çok daha başka olacağını unutuyorlar. Burjuva hukuk düzeni Almanya'da çok uzun bir süreden beri var olduğu ve gücünün tamamen tükenmesine, son demlerine gelmesine dek yeterli vakit bulduğu için, burjuva demokrasisi ve liberalizmi de aynı biçimde güçleri tümüyle tükenecek kadar uzun sürdükleri için, Almanya'da bir «burjuva» devrimi söz konusu olamaz zaten. Onun için Almanya'da açık politik halk savaşları döneminin tarihsel olarak zorunlu hedefi bir *proletarya diktatörlüğüdür*. Ama bugünkü koşullar ve bu hedef arasındaki uzaklık, burjuva hukuk düzeniyle Doğu despotizmi arasındaki uzaklıktan çok daha büyüktür, bu nedenle hedefe

bir vuruşla değil, aynı biçimde uzun bir sosyal savaşlar dönemiyle ulaşılabilir.

Fakat tarafımızdan ortaya konulan perspektiflerde kaba bir çelişki yok mudur? Bir yandan, gelecekteki bir politik kitle eylemleri döneminde, özellikle Alman proletaryasının en geri kalmış kesimlerinin, tarım işçilerinin, demiryolu işçilerinin, posta kölelerinin önce mesleki birleşme hakkını ele geçireceklerin ve önce sömürünün en ağır koşullarının ortadan kaldırılmak zorunda olduğunu söylüyoruz, öte yandan da bu dönemin politik görevinin proletaryanın iktidarı ele geçirmesi olduğunu ileri sürüyoruz! Bir yandan en önemli çıkarlar ve işçi sınıfının yaşama düzeyini yükseltmek için verilen ekonomik, sendikal mücadele, öte yandan sosyal demokrasinin en son hedefi! Elbetteki bunlar açık çelişkilerdir, ama bunlar bizim düşünüş tarzımızın değil, kapitalist gelişimin çelişkileridir. Kapitalist gelişim düzgün ve güzel bir yolda ilerlememekte, şimşek gibi sert zikzaklar yapmaktadır. Nasıl ki çeşitli kapitalist ülkelerde gelişimin türlü türlü devrelerini görmek mümkünse, bir ülkede de aynı işçi sınıfının çok değişik kesimlerini görmek mümkündür. Ama tarih geri kalmış ülkelerin ve tabakaların ilerlemiş olanlara yetişmesini ve böylece her şeyin düzgün bir kıta gibi simetrik olarak yürümesini sabırla bekleyemez. O koşullar gerektiği kadar olgunlaştığı zaman en öndeki ve en iyi aydınlatılmış noktalarda patlamalara yol açar ve devrim döneminin hızı içinde o zamana dek yapılamamış olan işler yapılır, eksikler kısa bir sürede giderilir, tüm sosyal gelişim bir hamlede hızlandırılır.

Rus devriminde tüm gelişim ve türlü işçi ke-

simlerinin çıkarları nasıl devrimin Sosyalist programında birleşmiş, nasıl sayısız bölgesel mücadeleler proletaryanın büyük bir genel sınıf eylemi olarak bütünleşmişse, Almanya'da da koşullar gerekli olgunluğa erişince aynı durum doğacaktır. O zaman sosyaldemokrasinin görevi taktiğini, gelişimin en geri kalmış safhalarına değil, en ileri olanına doğru yöneltmelidir.

VIII

Alman proletaryasının sabırsızlıkla beklediği ve ergeç gelecek olan büyük savaşlar döneminin en önemli koşulu, taktiğin tam bir kararlılığı yanında, mümkün olan en büyük eylem yeteneği, yani proleter kitlenin öncüsü durumundaki sosyaldemokrat kesimin tam anlamıyla uyuşabilmesidir. Büyük bir kitle eylemi hazırlamak için yapılan ilk denemeler bu konuda önemli bir olumsuz noktayı açığa çıkartmışlardır: İşçi hareketinin iki örgütü olan sosyaldemok-rasi ve sendikalar birbirlerinden tamamen ayrı ve kendi başlarına buyruk bir durumdadırlar.

Rusya'daki kitle grevlerini yakından incelememizden ve Almanya'daki koşullardan açıkça bilmekteyiz ki, bir kereye özgü bir gösteriden ibaret olmayan ve gerçek savaş hareketi biçimine girecek olan herhangi bir büyük kitle eylemini politik kitle grevi olarak düşünmek imkânsızdır. Almanya'da böyle bir eyleme sendikalar da aynı sosyal-demokrasi gibi katılacaklardır. Ama sendika yöneticilerinin kendilerinden çok daha zayıf bir örgüte sahip olan sosyal-demokrasinin, 1 1/4 milyon sendikalının desteğine muhtaç olduğunu düşün-

düklerinden değil, daha derinde yatan bir neden yüzünden: Her direkt kitle eylemi ya da açık bir sınıf savaşı dönemi aynı anda hem politik hem de ekonomik olacaktır. Eğer Almanya'da bir gün herhangi bir nedenle politik savaşlar, kitle grevleri başlarsa, aynı anda zorlu bir sendikal savaş dönemi başlayacak demektir. Üstelik olaylar sendika yöneticilerinin eylemi onaylayıp onaylamadığını sormazlar. Eylemin dışında kalmak ya da eyleme karşı çıkmak isterlerse bu davranışın tek bir sonucu vardır, sendika yöneticileri (*) olayların dalgası tarafından bir kenara itilirler ve kitlelerin ekonomik ve politik savaşı onlarsız sürdürülür.

Gerçekten de, politik ve ekonomik savaşın birbirinden ayrılması ve birbirinden bağımsız olarak görülmesi, parlamenter dönemin tarihsel de olsa yapay bir ürünüdür. Burada bir yandan burjuva toplumunun durgun ve «normal» işleyişi içinde de ekonomik savaş her işyerine, her üretim dalına göre bölünerek bir çok birbirinden kopuk mücadele haline getirilmekte, bir yandan da politik savaş kitle tarafından doğrudan doğruya eylemlerle değil, burjuva devletin kurallarına uygun olarak, temsili yoldan, yani kanun yapıcılarını baskı altında tutarak yürütülmektedir. Ama ne zaman devrimci savaş dönemi başlar, yani ne zaman kitle savaş alanına çıkarsa, o zaman ekonomik savaşın parçalanması da, politik savaşın dolaylı parlamenter biçimi de ortadan kalkacaktır. Devrimci bir kitle eyleminde politik ve ekonomik savaş bir bütündür ve sendikayla sosyal-demokrasiyi işçi ha-

(*) İkinci basımda eklenen: tıpkı benzer durumda parti liderleri gibi.

reketinin iki ayrı ve birbirinden bağımsız birer biçimi olarak gösteren yapay engel ortadan kalkacaktır. Fakat devrimci bir kitle eyleminde açıkça ortaya çıkan bu durum, bir gerçek olarak parlamenter dönem için de geçerlidir. İşçilerin biri ekonomik, öteki politik iki ayrı savaşı yoktur, aynı anda burjuva toplumu içinde kapitalist sömürüyü engellemeye ve sömürünün burjuva toplumu ile birlikte ortadan kaldırılmasına yönelik «tek bir» sınıf savaşı vardır.

Sınıf savaşının bu iki yönü parlamenter dönemde teknik nedenlerden dolayı birbirilerinden ayrılıyorsa da, paralel iki ayrı hareket değil, işçi sınıfının özgürlük savaşının iki safhasını, iki basamağını oluşturmaktadırlar sadece. Sendikal savaş işçi hareketinin şimdiki çıkarlarını, sosyal-demokrat savaş ise gelecekteki çıkarlarını kapsamaktadır. «Komünist Manifesto» komünistlerin proletaryanın türlü gruplar halindeki çıkarlarını (ulusal, bölgesel çıkarlar) değil, tüm proletaryanın genel çıkarlarını ve sınıf savaşının türlü gelişim basamaklarında genel hareketin çıkarını, yani proletaryanın kurtuluşunun son hedeflerini temsil ettiklerini söylemektedir. Sendikalar grup halindeki çıkarları ve işçi hareketinin bir gelişim basamağını temsil etmektedirler. Sosyal-demokrasi işçi sınıfını ve onun kurtuluşunu bir bütün olarak savunmaktadır. Onun için sendikaların sosyal-demokrasıyla olan ilişkisi, bir parçanın bütünüle olan ilişkisi gibidir. Bu nedenle sendikalarla sosyal-demokrasinin «eşit haklara» sahip olmasını ön gören teorinin sendika yöneticileri arasında büyük bir ilgiyle karşılanmasının nedeni, sendika kavramının ve onun işçi sınıfının genel kurtuluş sa-

vaşındaki rolünün tümüyle yanlış anlaşılması yüzünden ileri gelmektedir.

Sosyal-demokrasi ile sendikaların birlikte çalışmasını ve «eşit haklara» sahip olmasını isteyen teori tamamen havadan kapılmamıştır ve tarihsel kökeni vardır. Bu teori burjuva toplumunun durgun, «normal» döneminde, sosyal-demokrasinin politik savaşının «parlamentar» bir savaşa dönüşmesi düşüne dayanmaktadır. Oysa sendikal savaşın tamamlayıcısı durumundaki parlamentar savaş, aynı sendikal savaş gibi burjuva toplum düzeninin zemini üzerinde yapılmaktadır. Sendikaların ekonomik reform çalışması yaptığı gibi, o da politik reform çalışması yapmaktadır. Sendikalar şimdiki ekonomik çalışmayı, parlamentar savaş da şimdiki politik çalışmayı oluşturmaktadırlar. O da tıpkı sendikalar gibi proleter sınıf savaşının bütünü içinde bir safha, bir gelişim basamağıdır, sınıf savaşının en son hedefleri sendikal mücadeleyi olduğu gibi, parlamentar mücadeleyi de aşmaktadır. Parlamentar savaşın sosyal-demokrat politikayla ilişkisi, aynı sendikal çalışma gibi, parçanın bütünüle olan ilişkisi biçimindedir. Sosyal-demokrasi burjuva toplum düzenini ortadan kaldırmaya yönelik bir sınıf savaşı içinde, parlamentar ve sendikal mücadelenin birleştirilmesidir.

O halde sendikalarla, sosyal-demokrasinin «eşit haklara» sahip olmasını isteyen görüş sadece teorik bir yanlış anlama, sadece bir karıştırma değildir. O işçi sınıfının politik savaşını gerçekten yalnız parlamentar bir mücadeleye indirgemek ve sosyal-demokrasiyi devrimci proleter bir parti durumundan çıkartarak bir küçük burjuva reform

partisine dönüştürmek isteyen, sosyal-demokrasi içinde bilinen oportünist eğilimin dile gelmesidir. (4) Eğer sosyal-demokrasi sendikaların «eşit haklara» sahip olma teorisini onaylarsa, oportünistler tarafından çoktan beri gerçekleştirilmeye çalışılan her türlü değişimi de, dolaylı olarak ve sessizce onaylamış demektir.

Bununla beraber işçi hareketi içinde ilişkilerin böylesine bir değişikliğe uğratılması, Almanya'da başka bir ülkeye oranla çok daha zordur. Sendikaların sosyal-demokrasinin sadece bir parçası olduğunu öne süren teorik görüş, özellikle Almanya'da gerçeklerle ve canlı pratik içinde klasik olarak kanıtlanmakta, bu da üç biçimde kendisini göstermektedir. Birincisi, Alman sendikalarının doğrudan doğruya sosyal-demokrasinin bir ürünü olmasıdır. Almanya'da sendikal hareketi başlatan ve geliştiren sosyal demokrasidir ve bugün onun yöneticileri ve örgütün en çalışkan yürütücüleri sosyal-demokrasinin içinden çıkmaktadır. İkincisi, Alman sendikaları düşünsel bakımdan da sosyal-demokrasinin bir ürünüdür. Zira sendikal pratiğin düşünsel özünü sosyal-demokrasi oluşturmaktadır. Alman sendikaları burjuva sendikalarına ve mezhep özelliğindeki sendikalara karşı üstünlüklerini sınıf savaşına borçludurlar, pratikteki başarıları ve güçleri bilimsel sosyalizm teorisi tarafından aydınlanmalarının ve böylece hasis bir görgücülük (empirizm) düşüncesinin aşağılığından kurtulmalarının sonucudur. Alman sendikalarının «pratik politika-daki» güçleri, kapitalist düzenin içindeki derin sosyal ve ekonomik bağlantıları kavramış olmalarından ileri gelmektedir, ama bunu da tüm pratiklerini dayandırdıkları bilimsel sosyalizm teorisine borç-

ludurlar sadece. Bu nedenle sendikaları sosyal-demokrasiden bağımsız kılmaya çalışmak, sosyal-demokrasie karşıt başka «bir sendikal teori» bulmaya uğraşmak, sendikal açıdan bir intihar dememesinden başka bir şey değildir. Sendikal pratiği bilimsel sosyalizm teorisinden ayırmak, Alman sendikalarının tüm öteki burjuva sendika türlerine karşı olan üstünlüğü çabucak yitirmesi, şimdi bulunduğu düzeyden tutanaksız bir körlüğe, anlamsız ve yavan bir empirizme düşmesi demektir.

Üçüncü olarak da sendikaların «sayı» bakımından sahip oldukları gücün doğrudan doğruya sosyal-demokrat hareketin ve ajitasyonun bir ürünü olduğunu söyleyebiliriz, ama sendika yöneticileri yavaş yavaş bunu unutmaktadırlar. (*) Bazı sendika yöneticileri bir zafer duygusuyla ve (başkalarının zarar görmesine sevinir bir havada) (**) 1 1/4 milyon üyenin verdiği havayla, üye sayısı henüz yarım milyonu bulmamış sosyal-demokrasie tepeden bakmaktan hoşlanmakta, sosyal-demokrasie bundan 10-12 yıl öncesini, yani sosyal-demokrasinin sendikal gelişiminin perspektiflerini kötümser olarak gördüğü dönemi anımsamaktadırlar. Fakat onlar bu iki gerçek arasında, yani sendika üyelerinin çokluğu ve sosyal-demokrat örgüt üyelerinin azlığı arasındaki, belirli direkt nedensel

(*) İkinci basımda şu var: «Elbette bazı bölgelerde sendikal ajitasyon sosyal-demokrat ajitasyonun önünde gitmekte ve her yerde sendikal çalışma parti çalışmasının yolunu açmaktadır. **Etkileri** açısından parti ve sendikalar tamamen birbirlerine çalışmaktadırlar. Ancak Almanyada sınıf mücadelesinin bütününe derin bağıntıları içinde bakınca, bu ilişki önemli ölçüde kayma gösterir.

(**) İkinci basımda burası yok.

ilişkiyi görmemektedir. Binlerce, evet binlerce işçi sendikaya üye oldukları için parti örgütüne girememektedirler. Teoriye göre tüm işçilerin iki kez örgütlenmiş olması gerekir: İki tür toplantıya katılmak, iki kez aidat ödemek, iki tür yayın okumak v.s. Bunu yapmak için de, işçi hareketi uğruna günlük masraftan ve zaman ayırmaktan çekinmeyen yüksek ölçüde bir anlağa ve idealizme sahip olmak nihayet parti yaşamına, ancak parti örgütü içinde tatmin edilebilen aşırı bir ilgi duymak gerekmektedir. Tüm bunlar sosyal-demokrat işçilerin en iyi aydınlatılmış ve entellektüel kesiminde, parti yaşamının içerik bakımından dolgun ve ilgi çekici olduğu, işçilerin daha yüksek bir yaşama düzeyinde bulunduğu büyük kentlerde görülmektedir ancak. Büyük kentlerdeki işçi kitlesinin geniş kesimlerinde ve politik yaşamın başkentteki olayların sadece yansıması biçiminde bağımlı bulunduğu, buna bağlı olarak ta parti yaşamının zayıf ve monoton sürüp gittiği ve nihayet işçilerin yaşama düzeyinin genellikle çok düşük olduğu taşrada, böyle bir çift örgüt ilişkisini yürütebilmek çok zordur.

Kitle içindeki sosyal-demokrasi yanlısı işçinin bu sorunu, kendi sendikasına girmesiyle otomatikman çözümlenecektir. İşçi ekonomik savaşının çıkarlarını ancak bir mesleki örgüte girerek -bu da savaşın doğal koşuludur- ulaşabilir. Düşük yaşam düzeyinden büyük fedakarlık yaparak ödediği aidat ona doğrudan doğruya ve gözle görülebilen yararlar sağlamaktadır. Sosyal-demokrat inancının gereklerini ise herhangi bir özel parti örgütüne girmeden de yerine getirebilir: Örneğin parlamento seçimlerinde oy kullanarak, sosyal-demokrat halk

toplantılarına katılarak, sosyal-demokrat konuşmalar üzerine türlü organlarda çıkan yorumları izleyerek, parti yayınlarını okuyarak, sözgelimi Berlin'deki sosyal-demokrat seçmen sayısı ve «İleri» gazetesinin abone sayısını örgütlenmiş parti üyelerinin sayısı ile karşılaştırırsak bu durumu açıkça görürüz. Daha da önemisi: Kitle içindeki sosyal-demokrasi yanlısı ortalama bir işçi, (sendika yöneticilerinin) (*) karışık ve ince, çift düşünüş teorisini kavrayamamakta ve sendikaya girmekle kendisini «sosyal-demokrat» olarak örgütlenmiş saymaktadır. Sendikal merkez birlikleri resmi bir parti tabelası taşımamalarına rağmen, büyük ya da küçük kentlerdeki her işçi sendikasının en çalışkan yöneticilerini, aynı zamanda toplum yaşamı içinde bir sosyal-demokrat yoldaş olarak tanımaktadır: Bazen millet meclisi, diyet meclisi ya da belediye meclisinde sosyal-demokrat delege olarak, bazen sosyal-demokrat mutemet pozisyonunda, seçim kurullarında, parti redaktörü ya da sekreteri olarak ya da sadece konuşmacı ve ajitator durumunda, onlarla karşılaşmaktadır. Ayrıca sendikasında yapılan ajitasyonlarda kapitalist sömürü ve sınıf ilişkileri konusunda, sevmeye ve anlamaya başladığı ve sosyal-demokrat propagandalardan tanıdığı, görüşleri duymaktadır. Evet sendika toplantılarının en çok dinlenen ve sevilen konuşmacıları, (-zaten sadece onlar «atmosfere canlılık getirmekte» ve normal olarak az kişinin katıldığı sıkıcı sendika toplantılarına çekici güç kazandırmaktadırlar-) (**) tanınmış sosyal-demokratlardır.

(*) İkinci basımda yer almıyor.

(**) İkinci basımda yer almıyor.

Böylece tüm bunlar sendikal olarak örgütlenmiş sınıf bilişindeki ortalama işçiye, sendikaya girmekle kendi işçi partisine de bağlanmış bulunduğ u ve sosyal-demokrat biçimde örgütlenmiş olduğu duygusunu vermektedir. «İşte Alman sendikalarının asıl çekici gücü buna dayanmaktadır.» Merkez örgütleri bugünkü güçlerini, tarafsız görünmelerine değil, varlıkları içindeki sosyal-demokrasi gerçeğine borçludurlar. (Gerçekten, bugün Almanya'da hiç kimse bir takım sahte tavırlarla kandırılamamaktadırlar.) (*) Sözümona bir «tarafsızlığın» gerekliliğini savunmaya kalkan bazı burjuva sendikalarının varlığı, örneğin katolik sendikalar, Hirsch-Duckher sendikaları (**) v.s., bunun en güzel kanıtıdır. Egem tam bir seçme özgürlüğüne sahip Alman işçisi, hristiyan, katolik, protestan ya da serbest sendikalardan hiçbirini değil de «Özgür Sendikaları» seçiyor, hatta onlardan çıkarak Özgür sendikalara giriyorsa, bunu sadece merkez örgütlerini modern sınıf savaşının gerçek örgütleri olarak gördüğü için, yani sosyal-demokrat sendikalar biçiminde gördüğü için yapmaktadır. Kısaca: Bazı sendika yöneticileri için var olan «tarafsızlık» görüntüsü, sendikalarda örgütlenmiş kitle için söz konusu bile değildir. Ve bu, (merkez örgütlerinin) (***) en büyük şansıdır. Yapmacık bir «tarafsızlık» görüntüsüne bürünmek, sendikaları sosyal-demokrasiye yabancılaştırmak ve ondan koparmak başarı-

(*) İkinci basımda yer almıyor.

(**) Hitsch - Duncker sendika birlikleri: 1860 ile 1870 yılları arasında Alman İlericiler Partisi (Schulze - Hirsch - Duncker) taraftarlarınca kurulan ve «Sarı Sendika» adını da taşıyan dernekler. Hiçbir politik amaçları bulunmamaktaydı.

(***) İkinci basımda «merkez örgütleri» yerine «Sendika hareketi» konmuş.

lırsa ve bu bir gerçek olarak proleter kitlenin gözüne çarparsa, o zaman sendikalar tüm karşıt burjuva örgütlerine olan üstünlüklerini ve böylece çekici, canlandırıcı güçlerini hemen yitireceklerdir. Söylediklerimiz genel olarak bilinen gerçeklerle apaçık kanıtlanmaktadır. Parti politikasında «tarafsız» görünüşe bürünmek, sosyal-demokrasinin kitle içinde sevilmediği ve tutulmadığı, sosyal-demokrat bir havanın yine kitlenin gözünde bir işçi örgütüne yarardan çok zarar getireceği, sendikaların üyelerini önce hiç aydınlanmamış, burjuva eğilimli kitle içinden toplamak zorunda bulunduğu bir ülkede çekici güç olarak çok büyük rol oynayabilir.

Önceki yüzyıl boyunca ve hatta bugün için de bu duruma örnek olarak gösterebileceğimiz bir ülke vardır: «İngiltere». Fakat Almanya'da partilerin durumu çok başkadır. Sosyal-demokrasinin en güçlü parti olduğu ve çekici gücünün üç milyon proletarya tarafından kanıtlandığı bir ülkede, sosyal-demokrat havaya girmenin işçiyi ürküttüğünden söz etmek ve işçilerin bir mücadele örgütünde politik tarafsızlığını korumanın gerekli olduğunu ileri sürmek gülünçtür. Sadece sosyal-demokrat seçmenlerin sayısıyla sendikal olarak örgütlenmişlerin sayısını karşılaştırmak, Alman sendikalarının üyelerini İngiltere'de olduğu gibi hiç aydınlanmamış burjuva eğilimli kitlelerden değil, sosyal-demokrasi tarafından önceden uyandırılmış kitleden ve sınıf savaşı düşüncesine kazandırılmış proletaryadan, sosyal-demokrat seçmenlerden bir araya getirdiğini çocuklara bile açıklamaya yeter. Bazı sendika yöneticileri öfkeyle -bu «tarafsızlık teorisinin» gerekli dekorudur- sendikaların sosyal-demokrasiye

adam topladıklarını ileri sürüyorlar. Aslında hiç hoşlanmamış gibi göründükleri bu durum çok hoşlarına giden bir düştür. Zira Almanya'nın koşullarına göre, ilişkiler çoğunlukla tam tersine gelişmektedir: Almanya'da sosyal-demokrasi sendikalarına adam toplamaktadır. Gerçi sendikal örgüt çalışması genellikle çok zor ve emek isteyen bir iştir, (bu nedenle bazı sendika yöneticileri yeni keşfedilen proletarya topraklarını ilk kez süren ve ekenleri kendileri olduğu düşünce kapılmaktadırlar.) (*) (ama gerçekte) toprak (**) önceden sosyal-demokrat sapan tarafından ekilebilir biçime getirilmemiştir sadece, üstelik sendikal tohumun ve nihayet ekicinin de «kızıl» olmaları, sosyal-demokrat olmaları gerekmektedir ki, verimli ürün alınsın. Bu yoldan giderek sosyal-demokrat örgütleri sendikalarla değil, en doğrusunu yaparak sendikaların üye sayısı ile sosyal-demokrat seçmen kitlesini karşılaştırırsak, sonucun (sendika yöneticilerinin kendilerinden emin bir zafer kazanmışlık havasıyla (***) hiç te uyuşmadığını görürüz. «Özgür Sendikaların» bugün Almanya'nın sınıf bilincine erişmiş işçilerinin yalnızca bir azınlığını kendi çatıları altına toplayabildikleri ortaya çıkar, 1 1/4 milyon, sosyal-demokrasi tarafından uyandırılan kitlenin yarısı bile değildir.

Ortaya konulan gerçeklerden çıkartılan en önemli sonuç ise şudur: Almanya'da yaklaşan kitlesel savaşları için mutlaka gerekli olan sendikal ve

(*) İkinci basımda yer almıyor.

(**) İkinci basımda «gerçekte» yerine şunlar var; «Bazı bölgeler ve durumlar hariç, genel olarak

(***) «Bu açıdan bildik sanılarla» olacak. (2. Basım)

sosyal-demokrat işçi hareketinin tam anlamda «birliği» gerçekten mevcuttur ve bu birlik aynı anda hem sendikaların hem de sosyal-demokrasinin tabanını oluşturan geniş kitlede somut olarak görülmektedir, hareketin iki yönü kitlenin bilinci içinde düşünsel bir bütünlük biçiminde birbiriyle kaynaşmıştır. Bu durumda sosyal-demokraciyle sendikalar arasında sözü edilen çelişki sadece sosyal-demokraciyle sendikaların (üst tabakası) (*) arasında büzölüp kalmaktadır ve bu çelişki aynı zamanda sendika yöneticilerinin bu kesimiyle sendikal olarak örgütlenmiş proletarya kitlesinin arasındaki bir çelişkidir.

Almanya'da sendikal hareketin son 15 yıl içinde, özellikle 1895'den 1900'e dek süren ekonomik yüksek konjonktür döneminde, hızla gelişmesi sendikaların büyük ölçüde bağımsızlaşmasına, mücadele metodlarının ve yönetiminin özgülleşmesine ve nihayet tam anlamıyla bir sendika memuru grubunun doğmasına yol açmıştır. Ama bu olgular onbeş yıllık sendikal gelişimin, Almanya'daki ekonomik kalkınmanın ve politik durgunluğun, kolaylıkla açıklanabilecek, doğal, tarihsel ürünleridir. Bunlar, en başta sendika memurluğu sorunu olmak üzere, zorunlu tarihsel hastalıklardır. Sendikal gelişimin ilerlemesinde gerekli olan bu olguların örgütlenmenin belirli bir düzeye erişmesinden ve koşulların belirli bir dereceye varmasından sonra, tersine dönerek ilerki gelişimi sekteye uğratması, gelişim diyalektiğinin sonucudur sadece.

Sendika yöneticilerinin işlerinde özgülleşmeleri ve durgun dönemlerin parçalanmış ekonomik mü-

(*) İkinci basımda: «Belirli bir kısmı»

cadeleleri nedeniyle doğal olarak görüş ufkunun kısıtlı kalması, sendika memurlarının kolayca bürokratizme ve (dar görüşlülüğe) (*) sürüklenmektedir. Bu iki durum sendikal hareketin geleceği için çok tehlikeli olabilecek bir dizi eğilim biçiminde kendilerini göstermektedirler. En başta örgütün gözde çok büyütülmesi, araç halinden çıkarak bir amaç, hatta yavaş yavaş bir mutlak amaç durumuna sokulması, savaş çıkarlarının çok üstünde tutulan değerli bir mal biçimine girmesi buna örnek olarak verilebilir. Böylece de örgütün açıkça dinlenmeye ihtiyacı olduğunu söylemenin, büyük rizikolardan, sendikaların varlığını tehlikeye sokabilecek işlerden ve sonucu belirsiz büyük kitle eylemlerinden korkmanın, ayrıca sendikal savaş yöntemlerini, alınabilecek sonuçları ve elde edilen başarıları abartmanın neden ileri geldiği ortaya çıkmaktadır. Zihinleri yalnızca küçük ekonomik kavgalarla dolu olan ve kitlelere önemsiz ekonomik başarıları, her ücret artırımını, işgündeki her kısaltmayı büyük değer taşıyan işlermiş gibi göstermeye çalışan sendika yöneticileri, giderek asıl önemli ilişkileri ve gerçekleri gözden kaçırmaya başlamışlardır. (Alman) (**) sendikacılarının işçilere madalyonun öteki yüzünü gösterecek yerde, büyük bir hoşnutlukla son 15 yılda kazanılan milyonlarca marklık ücret zamlarından söz etmeleri ancak bununla açıklanabilir. Proletaryanın yaşam düzeyini aynı süre içinde düşüren ve 15 yıllık sendikal savaşta elde edilenleri geçersiz duruma getiren, soygunculardan, tüm vergi ve gümrük politikasından,

(*) İkinci basımda: «Görüşte belirli bir darlığa»

(**) İkinci basımda: «Bazı»

kiraların akıl almaz derecede artmasına yol açan toprak spekülasyoncularından, kısaca burjuva içindeki tüm objektif eğilimlerden söz edilmemektedir. Günlük çalışmasının önemini ve mutlak gerekliliğini belirten, ama asıl ağırlığı «eleştiriye» ve bu çalışmanın sınırlarının saptanmasına yönelten «tüm» bir sosyal-demokrasi gerçeğinden, günlük mücadelenin sadece olumlu yönlerini gösteren «yarım yamalak» bir sendika gerçeği ortaya çıkarılmaktadır böylece. Ve nihayet burjuva toplum düzeni içinde yapılan sendikal savaşın objektif sınırlarının gizlenmeye çalışılması yüzünden, işçi hareketinin son hedeflerinden yola çıkılarak bu sınırları göstermeye çalışan her türlü teorik eleştiriye doğrudan doğruya düşmanlık beslenmektedir. Mutlak bir şakşakçılık ve sonsuz iyimserlik her «sendikal hareket taraftarının» görevi haline getirilmiştir. Ama sosyal-demokrat görüş eleştirisiz sendikal iyimserliğe ve eleştirisiz parlamenter iyimserliğe karşı çıktığı için, sonunda sosyal-demokrat teoriye karşı da cephe açılmaktadır: (Sendika memurları el yordamıyla «kendi» gereksinmelerine ve «kendi» görüşlerine uyacak «yeni bir teori» aramaktadır) (*), yani sendikal savaşlara -sosyal-demokrat öğretiyeye karşıt olarak- kapitalist düzenin içinde, ekonomik kalkınmanın sınırsız perspektiflerini açacak bir teori aranmaktadır. Oysa böyle bir teori uzun bir süreden beri vardır: Bu da sendikalarla sosyal-demokrasinin arasını açmak ve sendikaları burjuva görüşüne yaklaştırmak için Prof. Sombart tarafından kasten ortaya atılan teoridir.

(*) İkinci basımda: «El yordamıyla «yeni bir sendika teorisi», yani bir teori aranmaktadır...»

Bu teorik değişikliğe doğrudan doğruya bağlı olarak -tam Sombart'ın istediği gibi- yöneticiyle kitle arasındaki ilişki- de de bir değişim olmaktadır. Yoldaşlar tarafından kurulan bölgesel komisyonlarla meslekdaş havası içinde sadece idealizme dayanan ve karşılık beklemeden yapılan sendikal ajitasyon yerine, genellikle dışarıdan gönderilen sendika memurlarının ticari ve bürokratik bir biçimde düzenlenmiş yönetimi ortaya çıkmaktadır. Ve hareketin ipleri bunların elinde toplandıkça, yargılama ve karar verme güçleri ve giderek mesleki bir özgülük durumuna gelmektedir. Yoldaşların kitlesi ise yargı ve karar yeteneğinden yoksun bir kitle haline getirilmekte, «disiplin» erdemine sahip olmak, yani pasif bir biçimde söz dinlemek bir görev olarak karşılarına dikilmektedir. Sosyal-demokrasi içinde, «Bebel diktatörlüğü (*)» diye kasıtlı bir masal ortaya atılmasına rağmen, seçmen hakkı ve arkadaşlık havası içinde yürütölen çalışma sayesinde büyük bir demokrasi ortamı vardır ve parti yönetim kurulu gerçekten sadece bir idari organdır. Oysa sendikalardaki ilişki büyük ölçüde, bir mutlakiyetle emir altına alınmış bir kitlenin ilişkisi gibidir. Örneği, sendikaların geleceği ve olanakları üzerine her türlü teorik eleştirinin kitlenin sendikaya bağlılığını tehlikeye sokabileceği gerekçesiyle yasaklanması, bu ilişkinin bir ürünüdür. Burada işçi kitlesinin ancak kör ve çocuksu bir inançla sendikal savaşın iyiliğine güvenmesi halinde, örgüte kazandırılabilceği ve onun içinde tutulabilceği görüşünden hareket

(*) August Bebel: (1875'de SDP'nin kurulmasından 1913'de ölümüne kadar parti yöneticisi.

edilmektedir. Sosyal-demokrasi tüm etkisini, kitlenin mevcut düzen içindeki çelişkileri ve onun gelişimi içindeki karışık karakteri kavraması için, yine kitlenin kendi sınıf savaşının her anındaki ve safhasındaki eleştirisel tutumu üzerinde kurarken, sendikalar etki ve güçlerini kitlenin eleştiri, yargı ve karar yeteneğinden yoksun olmasına dayandırmak istemektedirler. «Halkın inançları korunmalıdır» - prensibinden yola çıkan bazı sendika memurları, sendikal hareketin objektiv yetersizliğini gösteren her türlü eleştiriye, sendikal harekete karşı bir suikast damgasıyla damgalamaktadırlar. Sendika memurları arasındaki bu özgülleşme ve bürokratlaşmanın bir sonucu da, sendikaların sosyal-demokrasiye karşı bağımsızlaşmaları ve «tarafsızlaşmalarıdır». Sendikal örgütlerin dışsal bağımsızlığı gelişmelerinin doğal bir sonucudur ve politik savaşla sendikal savaş arasındaki teknik iş bölümü nedeniyle ortaya çıkan bir durumdur. Alman sendikalarının «tarafsızlığı» bir bakıma Prusya -Alman polis devletinin karşı devrimci dernekler yasasının bir ürünüdür. Ama zamanla bu iki durum da değişmiştir. Polis zoruyla içinde bulunulan politik «tarafsızlık» giderek güya sendikal savaşın doğal bir gereği olan, gönüllü bir tarafsızlık teorisi biçimine getirildi. Ve sendikaların, bir bütün halinde sosyal-demokrat sınıf savaşı içinde pratik işbölümüne dayanması ön görülen, teknik serbestliği, sosyal-demokrasiden, onun görüş ve öncülüğünden (bağımsız) (*) olması, sosyal-demokrasiyle sözümona «eşit haklara» sahip bulunması anlayışına dönüştürüldü.

(*) İkinci basımda: «ayrılması»

Ama bu görünüşteki (bağımsızlık ve eşit haklara sahip oluş) (*) genellikle sendika memurlarınca temsil edilmekte ve sendikaların yönetim organları tarafından desteklenmektedir. Bir dizi sendika memuruyla, tamamen başına buyruk bir merkezle, sayısız mesleki yayın ve sendika kongreleriyle, görünüşte sosyal-demokrat yönetim organına, parti yönetim kuruluna, parti yayınlarına ve parti toplantılarına tüm bir dışsal paralellik sağlanmıştır. Sosyal-demokrasıyla sendikaların eşitliği düşü bir çok olayın yanı sıra çok korkunç bir duruma da yol açmıştır: Sosyal-demokrat parti toplantılarında ve sendika kongrelerinde kısmen birbirlerine çok benzeyen gündemler ele alınmakta ve bir sorun üzerinde değişik ve hatta tümüyle zıt kararlar verilmektedir. İşçi hareketinin genel görev ve çıkarlarını temsil eden parti toplantılarıyla, belirli spesial sorunlar üstünde durması ve mesleki günlük mücadelenin çıkarlarını savunması gereken sendika kongreleri arasındaki iş bölümünden işçi hareketinin aynı genel sorun ve çıkarları üzerinde sanki birbirinden değişik birer sendikal ve sosyal-demokrat dünya görüşü varmış gibi, yapay bir ayrılık doğurulmuştur. (Ama bu anormal ayrılık bir başlatıldı mı, doğal olarak gittikçe büyüme ve keskinleşme eğilimi göstermektedir. Sendika kongrelerinde ve parti toplantılarında paralel gündemlerin işlenmesi gibi kötü bir alışkanlığın başlamasıyla birlikte, sendika kongrelerinin varlığı bile sosyal-demokrasiden daha fazla kopmaya, daha çok uzaklaşmaya neden olmaktadır. «Bağımsızlığını» kendi kendine ve başkalarına kanıtlayabilmek ve

(*) İkinci basımda: «ayrılma ve eşitlenme»

toplantılarındaki görüşleri yineliyerek bir gereksizlik ve bağımlılık duygusuna kapılmamak için, sendika kongrelerinde -bunlar bilindiği gibi genellikle memur kongreleridir- içgüdüsel olarak ayırıcı unsur aranmakta, «tümüyle sendikalara özgü» bir takım şeyler bulunmaya çalışılmaktadır. Ayrıca paralel ve bağımsız olarak çalışan bir sendikal merkezin varlığı, psikolojik bir biçimde parti yönetim kuruluna her adım başında bağımsızlığı belli etmeye, partiyle olan her ilişkiyi bir «yetki sınırları» görüşünden ele almaya zorlamaktadır.) (*)

Böylece garip bir durum ortaya çıkmıştır: Tabanda, geniş proleter kitlenin gözünde sosyal-demokrasıyla tam bir bütün olan sendikal hareket, yukarıda, yönetici üst yapıda sosyal-demokrasiden kesin bir biçimde ayrılmakta, bağımsız ikinci bir büyük güç olarak onun karşısına dikilmektedir. Bu nedenle Alman işçi hareketi bir çift pramidin kendine özgü biçimini almaktadır, taban ve beden bir kütleden oluşurken, iki uç birbirlerinden epeyce uzaklaşmaktadırlar.

Yukarda ortaya konulanlardan da anlaşılacağı gibi, Alman işçi hareketinin tam bir bütünlüğünün doğal ve başarılı bir biçimde nasıl sağlanabileceği açıktır. Bu yaklaşan politik sınıf savaşları ve sendikaların gelişiminin sürdürülmesindeki çıkarlar bakımından da mutlaka zorunludur. Sağlanmasına çalışılan birliği, işçi hareketinin bir tek sorunu üzerinde parti yönetimiyle sendikal merkezin yapacağı düzensiz ya da belirli zamanlarla kısıtlı görüş-

(*) İkinci basımda bu bölüm yok.

melerle gerçekleştirmeyi istemekten daha yanlış ve ümitsiz bir şey olamaz. Çünkü gördüğümüz gibi örgütlerin en yukardaki noktaları bu ayrılığı ve başına buyrukluğu kendi içlerinde temsil etmektedirler zaten, onlar aynı anda -bu özellikle sendika yönetimi için geçerlidir- sosyal-demokraziyle sendikaların «eşit haklara sahip olması» ve varlıklarını paralel olarak sürdürmesi düşünün (taşıyıcıları ve koruyucularıdır) (*). Bu iki örgütün birliğini parti yönetim kurulu ve sendikal bir ana komisyon arasında kurulacak bir bağ ile sağlamaya kalkmak, uzaklığın en büyük ve geçitin en zorlu olduğu bir yerde köprü kurmaya kalkmak demektir. (Partiyle sendikalar arasında, iki büyük gücün birbirleriyle yaptığı görüşmeler biçimindeki bir ilişki sistemleştirilirse, bu proleter sınıf hareketinin bütünlüğüyle, yine bu hareket içinde doğan ve aslında bir sapma olarak ortadan kaldırılması gereken ikincil bir olgu arasındaki federatif ilişkinin, onaylanmasından ve yüceltilmesinden başka bir şey değildir. En yüksek sosyal-demokrat ve sendikal makamlar arasındaki diplomatik-federatif bir ilişki sadece giderek büyüyen bir yabancılaşmaya, soğukluğa yol açar, sürekli bir biçimde yeni anlaşmazlıkların kaynağı olur. Bu böyle bir ilişkinin doğal sonucudur. Bu tür bir ilişki biçimi, proletaryanın bağımsızlık savaşının politik ve ekonomik iki yüzünün harmonik olarak birleştirilmesi sorununun, Linden caddesindeki ve Engel-Ufer'deki «makamlar» arasında bir «dostça komşuluk» ilişkisi sorununa dönüştürülmesi ve işçi hareketinin önemli görüş noktalarının dar kafalı rütbe hesaplarıyla ve gereksiz bir

(*) İkinci basımda: «Bizzat taşıyıcılarıdır»

duyarlılıkla gölgede kalması, gizlenmesi demektir. Parti yönetim kurulu ve sendikal ana komisyon arasındaki kitle grevi konusunda yapılan görüşmeler bu diplomatik metodun ilk denemesidir ve bu deneme bize diplomatik yöntemin ne denli ümitsiz bir yol olduğunu yeterli derecede kanıtlamıştır. Gerçi kısa bir süre önce ana komisyon arasında bazı konular üzerinde yeni görüşmeler yapılması için her iki taraftan da birçok kez öneriler geldiği ve hatta bazı görüşmelerin yapıldığı belirtilmiştir, böyle bir şey her iki tarafın taşıdığı etiket açısından rahatlatıcı ve onları yüceltici bir etki yapabilir, fakat yaklaşan ciddi dönemleri göz önünde tutarak savaşının sorunlarını daha sıkı bir biçimde ele alması gereken Alman işçi sınıfının oynanan bu rütbe ve makam oyunlarını bir kenara itmeye ve önündeki problemin çözümünü, koşullar nerede gerektiriyorsa orada aramaya, yeteri kadar hakkı vardır.) (*)

İşçi hareketinin gerçek birliğinin garantisi, yukarda, örgüt yönetim kurullarının en yüksek noktalarında değil, aşağıda, örgütlenmiş proleter kitlelerdedir. Sayıları milyonu bulan sendika üyelerinin bilincinde parti ve sendika gerçekten bir «bütündür.» Onlar proletaryanın «sosyal-demokrat» özgürlük savaşının iki biçimidir. Bundan çıkan sonuç da sosyal-demokrasi ve (sendikalar) (**) arasındaki her türlü anlaşmazlığın giderilmesinin zorunlu olduğudur. Onların birbirleriyle olan ilişkisi proleter kitlenin bilincine uymalıdır, yani sendikalar yine sosyal-demokrasinin içine alınmalıdırlar’.

(*) İkinci basımda bu bölüm yok.

(**) İkinci basımda: «Sendikaların bir kısmı»

Burada sendikaların sosyal-demokrasiye katılışından ondan kopana dek süren gerçek gelişimin sentezi ortaya çıkmaktadır. Bu gelişim önce sendikaların sosyal-demokrasi kapsamına alınışından, ondan kopuşlarına dek sürüyor, daha sonra hem sosyal-demokrasi hem de sendikalar güçlü bir gelişme süreciyle büyük politik kitle savaşları döneminin hazırlıklarını yapıyorlar, ama böylece sosyal-demokrasi ve sendikaların bu dönemdeki çıkarları bakımından yeniden birleşmeleri zorunlu bir hale geliyor.

Elbetteki burada tüm sendikal yapının parti içinde eriyip gitmesinden söz edilmemektedir, önemli olan sosyal-demokrasi ve sendika yönetimi arasında, parti toplantıları ve sendika kongreleri arasında, işçi hareketinin tümüyle sendikal bölümü arasındaki ilişkiye uygun bir ilişkinin kurulmasıdır. Bu değişime bir kısım sendika yöneticileri şiddetle karşı çıkacaklardır, bunun önü alınamaz. Ama artık sosyal-demokrat işçi kitlesinin yargılama ve karar verme yeteneğini, eylem yeteneğini göstermesinin ve böylece de büyük savaşlar ve görevler için gerekli olgunluğa eriştiğini kanıtlamasının zamanı çoktan gelmiştir. Bu savaşlarda kitle eylem halindeki bir koro, «konuşan kişilerin» yönetimi de sadece kitlenin isteklerini yerine getiren bir çevirmen durumunda olmalıdır.

Sendikal hareket (birkaç düzüne) (*) sendika yöneticisinin kolayca açıklanabilen, ama yanlış olan sanı ve düşlerinde yansıyan bir şey değil, sınıf sa-

(*) İkinci basımda: «azınlıktaki»

vaşı için kazanılmış olan büyük proleter kitlenin bilincinde yaşayan birşeydir. Bu bilinç, sendikal hareketi sosyalizmin bir parçası olarak görmektedir. «Ve o neyse, öyle görünmelidir.»

Petersburg, 15 Eylül 1906.

NOTLAR

1) F. Engels, «Bakunistler iş başında.» s. 20

2) 1906 Haziran ayının sadece ilk iki haftasında aşağıdaki ücret mücadeleleri yapılmıştır: Petersburg, Moskova, Odessa, Minsk, Wilna, Saratow, Mogilew ve Tambow'daki matbaa işçileri sekiz saatlik işgünü ve pazar tatili için grev yapıyorlardı. Odessa, Nikolajew, Kertsch, Kırım., Kafkasya, Kronstadt, Varşova ve Plock'taki ve Volga-filosu üstündeki denizcilerle, Saratow, Nikolajew, Zarizyn, Archangel (sk), Nişni-Nowgorod, Rybinsk'teki liman işçileri sendikaların tanınması ve tutuklanan işçi delegelerinin saliverilmesi için genel grev yapıyorlardı. Kief, Archangel (sk), Bialystok, Wilna, Odessa, Charkow, Brest-Litowsk, Radom ve Tiflis'te fırıncılar. Werchne-Dneprowsk, Borissowsk, Simferopol mıntıkalarında, Podolsk, Tula, Kursk illerinde, Koslow, Lipowetz. bölgelerinde. Finlandiya'da, ve Jelissawetgred dolaylarındaki tarım işçileri grevdeydiler. Bu dönemde hemen tüm iş dallarında aynı anda grev yapılmaktaydı, örneğin Saratow, Archangel (sk), Kertsch, Kremenschug'da. Bachmut'ta tüm kömür işçileri genel grevdeydiler. Öteki kentlerde de tüm iş dallarında grevler birbirini takip etmekteydiler. Grevlerin her yerdeki ortak amacı işgününün kısaltılması, Pazar tatili ve ücret zammı elde etmektir. Grevlerin çoğu başarıyla sona erdi. Bölgesel raporlarda bu grevlerin, ilk kez bir ücret kavgasına giren işçi kesimlerine dek uzandığı belirtilmektedir.

3) Bu bakımdan yoldaş. Roland-Holst'un kitabının Rusça basısının önsözünde kitle grevleri üzerine: «Rusya'daki proletarya ileri endüstrinin başlamasından itibaren kitle greviyle sıkı bir ilişki içersindeydi, zira mutlakiyetin ağır politik baskıları bölgesel grevleri olanaksız kılmaktaydı» (bak. 'Yeni Çağ' sayı 33 1906) yazması gerçek bir yanılğı içinde bulunduğunu göstermektedir. Çünkü durum daha çok tersine gelişmişti. Petersburg sendika kartelinin raportörü de, Rus sendikalarının Şubat 1906 daki ikinci

toplantısında yaptığı konuşmanın girişinde bu durumu şöyle belirtmektedir: «Toplantımızın şu anda kimlerden oluştuğunu gördükten sonra, sendikal hareketimizin —bazılarının ileri sürmeye kalktığı gibi— Prens Swiatopolk-Mirski'nin 'liberal' döneminde (1904 yılı, R. L.) ya da 22. Ocak'ta doğmadığını özel olarak belirtmeye gerek duymuyorum. Sendikal hareketin kökleri çok derindedir ve işçi hareketimizin tüm geçmişiyle kopmaz bir biçimde bağlıdır. Bizim sendikalarımız sadece, Rus proletaryasının yıllardan beri sürdürdüğü ekonomik savaşın yönetimini üstlenecek yeni örgüt biçimleridir. Tarihin derinliklerine dalmadan söyleyebiliriz ki, Petersburg işçilerinin ekonomik savaşı 1896 ve 1897 yıllarındaki unutulmaz grevlerden bu yana az çok örgütlenmiş bir biçim almaktadır. Ekonomik savaşın yönetimi ancak politik savaşın yönetimi ile birleştirilebilirse başarılı olabilir. Politik savaşın yönetimi ise, önce «Petersburg İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Savaş Derneği» diye adlandırılan, Mart 1898 toplantısından sonra «Rus sosyaldemokrat işçi partisi Petersburg Komitesi» adını alan sosyaldemokrat örgütün elindedir. Fabrikalarda, semtlerde, banliyölerde, işçi kitlelerini sayısız iplerle merkeze bağliayacak örgütler kurulacak ve onlar sayesinde merkez işçilerin her türlü gereksinmesinden haberdar olacaktır. Grevlerin desteklenmesi ve yönetilmesi için olanaklar sağlanacaktır.»

4) Alman sosyaldemokrasisi içersinde bu tür eğilimlerin varlığı alışlageldiği gibi inkâr edilmekteydi. Bu bakımdan kısa bir süre önce oportünist eğilimin gerçek hedef ve isteklerini açık yüreklilikle dile getirmiş olmasını selamlamak gerekmektedir. Bu yılın 10 Eylülünde Mainz'da yapılan bir toplantıda Dr. David tarafından önerilen aşağıdaki karar onaylanmıştır:

«Mainz'ta yapılan açık parti toplantısı, sosyaldemokrasinin «devrim» kavramını zora dayanan bir ayaklanma olarak değil, barışçı bir gelişim içinde, yeni bir ekonomi prensipini yavaş yavaş gerçekleştirme olarak görmektedir ve bu bakımdan her türlü «devrim romantizmini» reddeder.

Politik iktidarın ele geçirilmesi demek, halk çoğunluğunun sosyaldemokratik düşünce ve istekler tarafından kazanılması demektir. İktidar zora dayanan araçlarla değil, kafaların düşünsel propagandayla devrimleştirilmesiyle ve politik, ekonomik ve sosyal yaşamın her dalında yapılacak pratik reform çalışmalarıyla ele geçirilebilir.

Bu toplantı, sosyaldemokrasinin yasal araçlarla, yasa dışı

çalışmadan ve illegal ayaklanmadan daha başarılı ve verimli olacağına inandığı için, taktik prensibi olarak «direkt kitle eylemlerini» reddeder ve parlamenter reform eylemi prensipine bağlı kalır. Yani bu demektir ki, toplantımız, partinin yapılan yasalarla ve organik gelişim yoluyla, amaçlarımıza ulaşmak için ciddi olarak çalışmasını talep etmektedir.

Bu reformist savaş metodunun temel koşulu elbette ki varlıksız haklı kitlelerinin tüm devlet içinde ve tek tek eyaletlerde yeni yasaların çıkartılmasında söz haklarının kısıtlanması değil, tersine bunun tam bir eşitliğe dek genişletilmesidir. Bu nedenle toplantımız, işçilerin haklarını savunabilmek ve yeni haklar elde edebilmek için, işi kısa ya da uzun bir süre bırakmalarını, tartışmasız, doğal bir hak olarak onaylamaktadır. Fakat politik kitle grevi ancak 'tümüyle yasaların çerçevesi içinde' yürütüldüğü ve grevciler tarafından silahlı güçlerin haklı müdahalesine yol açacak olaylar çıkartılmadığı takdirde başarıya ulaşabilir. Bu nedenle toplantımız savaş aracı olarak kitle grevinden yararlanmak için önce politik, sendikal ve mesleki örgütlerin geliştirilmesini zorunlu görmektedir. Ancak böylece geniş halk kitlesi içinde bir kitle grevini başarıya ulaştırabilecek koşullar oluşturulabilir: Hedefe yönelik disiplin ve yeterli ekonomik destek.»

18.5 Lm